

Käesolev tekst on üksnes dokumenteerimisvahend ning sel ei ole mingit õiguslikku mõju. Liidu institutsioonid ei vastuta selle teksti sisu eest. Asjakohaste õigusaktide autentsete versioonid, sealhulgas nende preambulid, on avaldatud Euroopa Liidu Teatajas ning on kättesaadavad EUR-Lexi veebisaidil. Need ametlikud tekstid on vahetult kättesaadavad käesolevasse dokumenti lisatud linkide kaudu

► B **EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2003/87/EÜ,**
13. oktoober 2003,
millega luuakse ► M9 liidus ◀ kasvuhoonegaaside ► C3 lubatud heitkoguse ühikutega ◀
kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ
(EMPs kohaldatav tekst)
(ELT L 275, 25.10.2003, lk 32)

Muudetud:

		Euroopa Liidu Teataja		
		nr	lehekülg	kuupäev
► <u>M1</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/101/EÜ 27. oktoober 2004	L 338	18	13.11.2004
► <u>M2</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/101/EÜ, 19. november 2008	L 8	3	13.1.2009
► <u>M3</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 219/2009, 11. märts 2009	L 87	109	31.3.2009
► <u>M4</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/29/EÜ, 23. aprill 2009	L 140	63	5.6.2009
► <u>M5</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1359/2013/EL, 17. detsember 2013	L 343	1	19.12.2013
► <u>M6</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 421/2014, 16. aprill 2014	L 129	1	30.4.2014
► <u>M7</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus (EL) 2015/1814, 6. oktoober 2015	L 264	1	9.10.2015
► <u>M8</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/2392, 13. detsember 2017	L 350	7	29.12.2017
► <u>M9</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/410, 14. märts 2018	L 76	3	19.3.2018
► <u>M10</u>	Komisjoni delegeeritud otsus (EL) 2020/1071, 18. mai 2020	L 234	16	21.7.2020
► <u>M11</u>	Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2021/1416, 17. juuni 2021	L 305	1	31.8.2021
► <u>M12</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus (EL) 2023/136, 18. jaanuar 2023	L 19	1	20.1.2023
► <u>M13</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/435, 27. veebruar 2023,D	L 63	1	28.2.2023
► <u>M14</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/958, 10. mai 2023	L 130	115	16.5.2023

► <u>M15</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2023/959, 10. mai 2023	L 130	134	16.5.2023
► <u>M16</u>	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/795, 29. veebruar 2024	L 795	1	29.2.2024

Muudetud:

► <u>A1</u>	Horvaatia ühinemisleping (2012)	L 112	21	24.4.2012
--------------------	---------------------------------	-------	----	-----------

Parandatud:

- **C1** Parandus, ELT L 199, 2.8.2011, lk 76 (2003/87/EÜ)
- **C2** Parandus, ELT L 140, 14.5.2014, lk 177 (421/2014)
- **C3** Parandus, ELT L 2, 5.1.2018, lk 16 (2003/87/EÜ)

▼ BEUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV
2003/87/EÜ,

13. oktoober 2003,

millega luuakse ► M9 liidus ◀ kasvuhoonegaaside ► C3 lubatud heitkoguse ühikutega ◀ kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ

(EMPs kohaldatav tekst)

▼ M2

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

▼ B*Artikkel 1***Sisu**

Käesoleva direktiiviga luuakse ► M9 liidus ◀ kasvuhoonegaaside ► C3 lubatud heitkoguse ühikutega ◀ kauplemise süsteem (edaspidi „► M9 ELi HKS ◀”), mille eesmärk on vähendada tulemuslikult ja majanduslikult tõhusalt kasvuhoonegaaside heitkoguseid.

▼ M15

Samuti näeb käesolev direktiiv ette tõsta kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise taset, et aidata kaasa sellise vähendamise taseme saavutamisele, mis on teaduslikult vajalik ohtlike kliimamuutuste vältimiseks. See aitab kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruuses (EL) 2021/1119 ⁽¹⁾ kehtestatud liidu kliimanetraalsuse eesmärgi ja kliimaeesmärkide ning seeläbi Pariisi kokkuleppe ⁽²⁾ eesmärkide saavutamisele.

▼ M4

Käesolev direktiiv sisaldab ka sätteid ► M9 liidu ◀ rangema, 20 % ületava heitkoguste vähendamise kohustuse hindamiseks ja rakendamiseks, mida kohaldatakse pärast sellise rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu heakskiitmist ► M9 liidu ◀ poolt, mille tulemusel vähendatakse kasvuhoonegaaside heitkoguseid suuremal määral, kui on nõutud artiklis 9, vastavalt Euroopa Ülemkogu 2007. aasta märtsis toimunud kohtumisel toetatud 30 % kohustusele.

▼ B*Artikkel 2***Reguleerimisala**▼ M15

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse I ja III lisas loetletud tegevusalade ja II lisas loetletud kasvuhoonegaaside suhtes. Kui käitis, mis kuulub ELi HKS-i kohaldamisalasse, kuna tema käitamisel olevate põletusseadmete summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, muudab kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamiseks oma tootmisprotsessi ega ületa enam nimetatud künnist, pakub liikmesriik, kus käitis asub,

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimanetraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

⁽²⁾ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

▼ M15

käitajale võimalust jääda pärast tootmisprotsessi muutmist ELi HKSi kohaldamisalasse kuni artikli 11 lõike 1 teises lõigus osutatud jooksva viieaastase ajavahemiku ja sellele järgneva viieaastase ajavahemiku lõpuni. Kõnealuse käitise käitaja võib otsustada, et käitis jääb ELi HKSi kohaldamisalasse ainult jooksva viieaastase ajavahemiku lõpuni või ka järgneva viieaastase ajavahemikuks pärast tootmisprotsessi muutmist. Asjaomane liikmesriik teatab komisjonile muudatustest võrreldes artikli 11 lõike 1 kohaselt komisjonile esitatud loeteluga.

2. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei piira Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2010/75/EL ⁽¹⁾ tulenevate nõuete kohaldamist.

▼ M2

3. Käesoleva direktiivi kohaldamisest Gibraltarilennujaama suhtes ei järeldu, et see kahjustaks Hispaania Kuningriigi ja Ühendkuningriigi õiguslikke positsioone nende vaidluses selle territooriumi suveräänsuse üle, kus lennujaam paikneb.

▼ B*Artikkel 3***Mõisted**

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) ► **C3** *lubatud heitkoguse ühik* ◀ – kindlaksmääratud aja jooksul atmosfääri ühe tonni süsinikdioksiidi ekvivalentkoguste paiskamise ► **C3** *lubatud heitkoguse ühik* ◀, mis kehtib üksnes käesoleva direktiivi nõuete täitmisel ja mida on võimalik üle anda kooskõlas käesoleva direktiivi sätetega;

▼ M15

- b) „*heide*“ või „*heitkogus*“ – käitise allikatest pärinevate kasvuhoonegaaside heide või I lisas loetletud lennutegevusi sooritava õhusõiduki või I lisas loetletud meretransporditegevusi sooritavate laevade selliste gaaside heide, mis on nimetatud tegevuse osas täpsustatud, või III lisas osutatud tegevusalale vastav kasvuhoonegaaside heide;

▼ M4

- c) *kasvuhoonegaasid* – II lisas loetletud gaasid ning muud looduslikud ja inimtekkelised atmosfääri gaasilised koostisosad, mis neelavad ja kiirgavad infrapunast kiirgust;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

▼ M15

- d) „kasvuhoonegaaside heiteluba“ – kooskõlas artiklitega 5, 6 ja 30b väljaantud luba;

▼ B

- e) *käitis* – paikne tehniline üksus, kus tegeldakse ühe või mitme I lisas loetletud tegevusega ja muu tegevusega, mis on tehniliselt otseselt seotud kõnealuses tegevuskohas teostatava tegevusega, mis võivad mõjutada heitkoguseid ja saastust;

▼ C3

- f) *käitaja* – isik, kes käitab käitist, kontrollib selle tööd või, kui see on siseriiklike õigusaktide kohaselt ette nähtud, isik, kellele on antud määrav majanduslik otsustusõigus käitise tehnilise toimimise suhtes;

▼ B

- g) *isik* – iga füüsiline või juriidiline isik;

▼ M9

- h) *uus osaleja* – käitis, kus toimub üks või mitu I lisas loetletud tegevust ja mis on saanud kasvuhoonegaaside heiteloala esimest korda ajavahemikul, mis algab kolm kuud enne artikli 11 lõike 1 kohase loetelu esitamise kuupäeva ja lõpeb kolm kuud enne järgmise kõnealuse artikli kohase loetelu esitamise kuupäeva;

▼ B

- i) *üldsus* – üks isik või mitu isikut ja vastavalt siseriiklikele õigusaktidele või tavadele isikute ühendused, organisatsioonid või rühmad;
- j) *ühe tonni süsinikdioksiidi ekvivalentkogus* – üks tonn süsinikdioksiidi või mõne muu II lisas loetletud globaalset soojenemist tekitada võiva kasvuhoonegaasi kogus;

▼ M1

- k) „*I lisa osapool*” – Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni (ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni) I lisas nimetatud osapool, kes on ratifitseerinud Kyoto protokolliga vastavalt Kyoto protokolliga artikli 1 lõikele 7;
- l) „*projektitegevus*” – I lisas toodud ühe või mitme osapoole poolt heakskiidetud projektikohane tegevus Kyoto protokolliga artiklite 6 või 12 ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni või Kyoto protokolliga põhjal vastu võetud otsuste alusel;
- m) „*heitkoguste vähendamise ühik*” või „*HVÜ*” – ühik, mis on välja antud Kyoto protokolliga artikli 6 ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni või Kyoto protokolliga põhjal vastu võetud otsuste alusel;
- n) „*tõendatud heitkoguste vähendamise ühik*” või „*THV*” – ühik, mis on välja antud Kyoto protokolliga artikli 12 ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni või Kyoto protokolliga põhjal vastu võetud otsuste alusel;

▼ **M2**

- o) „*õhusõiduki käitaja*” – isik, kes käitab õhusõidukit ajal, mil see sooritab I lisas nimetatud lennutegevust, või juhul, kui nimetatud isik ei ole teada või on õhusõiduki omaniku poolt tuvastamata, õhusõiduki omanik;
- p) „*kommertsõhutranspordi teostaja*” – õhusõiduki käitaja, kes tasu eest osutab avalikkusele regulaar- ja mitteregulaarlendude teenust reisijate, kauba või posti veoks;
- q) „*haldav liikmesriik*” – liikmesriik, kes vastavalt artiklile 18a vastutab ►**M9** ELi HKSi ◀ haldamise eest seoses õhusõiduki käitajaga;
- r) „*omistatud lennunduse heitkogused*” – kõikide I lisas nimetatud lennutegevuste alla kuuluvate ja liikmesriigi territooriumil asuvalt lennuväljalt väljuvate või sellisele lennuväljale kolmandast riigist saabuvate lendude heitkogused;
- s) „*varasemad lennunduse heitkogused*” – 2004., 2005. ja 2006. kalendriaastal I lisas nimetatud lennutegevust sooritavate õhusõidukite tekitatud heitkoguste aasta keskmine;

▼ **M4**

- t) *põletamine* – mis tahes kütuste oksüdeerimine olenemata nimetatud protsessi käigus saadava soojuse, elektri- või mehaanilise energia kasutamise viisist ja muud otseselt seotud tegevused, sh heitgaaside puhastamine;

▼ **M15**

▼ **M14**

- v) „*lennunduse muu kui CO₂ heite mõju*” – mõju kliimale, mis tuleneb lämmastikoksiidide (NO_x), tahmaosakeste ja oksüdeerunud väävliühendite eraldumisest kütuse põletamisel, samuti veeauru, sealhulgas kondensatsioonijälgede eraldumisest õhusõidukitest, mis sooritavad I lisas loetletud lennutegevusi;

▼ **M15**

- w) „*laevandusettevõtja*” – laeva omanik või muu organisatsioon või isik, näiteks haldaja või laevapereta prahtija, kes on võtnud laevao-manikult vastutuse laeva käitamise eest ja kes sellise vastutuse võtmisel on nõustunud üle võtma kõik kohustused ja kogu vastutuse, mis on sätestatud laevade ohutu ekspluateerimise ja reostuse vältimise korraldamise rahvusvahelises koodeksis, mis on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 336/2006 ⁽¹⁾ I lisas;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. veebruari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 336/2006, mis käsitleb meresõiduohutuse korraldamise rahvusvahelise koodeksi rakendamist ühenduse piires ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 3051/95 (ELT L 64, 4.3.2006, lk 1).

▼ **M15**

- x) „reis“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2015/757 ⁽¹⁾ artikli 3 punktis c määratletud reis;
- y) „laevandusettevõtjale määratud haldav asutus“ – asutus, kes vastavalt artiklile 3gf vastutab ELi HKS-i haldamise eest seoses laevandusettevõtjaga;
- z) „külastatav sadam“ – sadam, kus laev peatub kauba lastimiseks või lossimiseks või reisijate pealevõtmiseks või maale laskmiseks, või sadam, kus avamerelaev peatub meeskonna vahetamiseks; selliste peatuste hulka ei kuulu üksnes tankimise, varude täiendamise, muu laeva kui avamerelaeva meeskonna vahetamise, kuivdokki mineku või laeva, selle seadmete või mõlema remondi eesmärgil tehtavad peatused, abi vajava või ohus oleva laeva peatused sadamas, laevadevaheline reisijate või lasti üleandmine väljaspool sadamaid, üksnes ebasoodsate ilmastikutingimuste eest varjumise või vajaliku otsingu- ja päästetegevuse eesmärgil tehtavad peatused sadamas ning konteinerilaevade peatused konteinerite ümberlaadimisega tegelevas naabersadamas, mis on loetletud artikli 3ga lõike 2 kohaselt vastu võetud rakendusaktis;
- aa) „kruisilaev“ – lastitekita reisilaev, mis on eranditult ette nähtud reisijate veoks ärilistel eesmärkidel ja pakub merereisi ajal ööbimisega majutust;
- ab) „hinnavaheleping“ – leping komisjoni ja vähese või null-süsinikuheitega toote tootja vahel, kes on välja valitud sellise konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kaudu nagu enampakkumine, mille puhul antakse lepinguga tootjale innovatsioonifondist toetust, mis katab ühelt poolt võiduhinna, mida teatakse ka täitmishinnana, ja teiselt poolt toodetud vähese või null-süsinikuheitega toote hinnast tuletatud võrdlushinna, lähedase asendustoote turuhinna või nende kahe kombinatsiooni vahe;
- ac) „süsinikuheite hinnavahel leping“ – leping komisjoni ja vähese või null-süsinikuheitega toote tootja vahel, kes on välja valitud sellise konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kaudu nagu enampakkumine ja mille puhul antakse lepinguga tootjale innovatsioonifondist toetust, mis katab ühelt poolt võiduhinna, mida teatakse ka täitmishinnana, ja teiselt poolt lubatud heitkoguse ühikute keskmise hinna põhjal arvutatud võrdlushinna vahe;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/757, mis käsitleb meretranspordist pärit süsinikdioksiidi heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli ning millega muudetakse direktiivi 2009/16/EÜ (ELT L 123, 19.5.2015, lk 55).

▼ **M15**

- ad) „fikseeritud tasumääraga leping“ – leping komisjoni ja vähese või null-süsinikuheitega toote tootja vahel, kes on välja valitud sellise konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kaudu nagu enam-pakkumine ja mille puhul antakse lepinguga tootjale kindlasummalist toetust toodetud toote ühiku kohta;
- ae) „reguleeritud üksus“ – IVa peatüki kohaldamisel füüsiline või juriidiline isik, välja arvatud kütuste lõpptarbija, kes tegeleb III lisas osutatud tegevusega ja kuulub ühte järgmistest kategooriatest:
- i) kui kütus läbib nõukogu direktiivi (EL) 2020/262 ⁽¹⁾ artikli 3 punktis 11 määratletud maksulao, siis kõnealuse direktiivi artikli 3 punktis 1 määratletud volitatud laopidaja, kes on kohustatud tasuma aktsiisi, mis on muutunud sissenõutavaks kõnealuse direktiivi artikli 7 kohaselt;
 - ii) kui kõnealuse punkti alapunkt i ei ole kohaldatav, siis mis tahes muu isik, kes on kohustatud tasuma aktsiisi, mis on muutunud sissenõutavaks vastavalt direktiivi (EL) 2020/262 artiklile 7 või nõukogu direktiivi 2003/96/EÜ ⁽²⁾ artikli 21 lõike 5 esimesele lõigule seoses käesoleva direktiivi IVa peatükis käsitletud kütustega;
 - iii) kui käesoleva punkti alapunktid i ja ii ei ole kohaldatavad, siis muu isik, kelle liikmesriigi asjaomased pädevad asutused peavad aktsiisi tasumiseks registreerima, sealhulgas aktsiisi tasumisest vabastatud isik, nagu on osutatud nõukogu direktiivi 2003/96/EÜ artikli 21 lõike 5 neljandas lõigus;
 - iv) kui alapunktid i, ii ja iii ei ole kohaldatavad või kui sama aktsiisi tasumise eest vastutavad solidaarselt mitu isikut, siis liikmesriigi määratud muu isik.
- af) „kütus“ – käesoleva direktiivi IVa peatüki kohaldamisel direktiivi 2003/96/EÜ artikli 2 lõikes 1 osutatud energiatooded, sealhulgas kütused, mis on loetletud nimetatud direktiivi I lisa tabelites A ja C, ning muu toode, mis on ette nähtud kasutamiseks, mida pakutakse müüa või mida kasutatakse mootorikütuse või kütteenäna vastavalt nimetatud direktiivi artikli 2 lõikele 3, sealhulgas elektri tootmiseks;

⁽¹⁾ Nõukogu 19. detsembri 2019. aasta direktiiv (EL) 2020/262, millega nähakse ette aktsiisi üldine kord (ELT L 58, 27.2.2020, lk 4).

⁽²⁾ Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

▼ M15

- ag) „*tarbimisse lubamine*“ – käesoleva direktiivi IVa peatüki kohaldamisel direktiivi (EL) 2020/262 artikli 6 lõikes 3 määratletud tarbimisse lubamine;
- ah) „*TTFi gaasihind*“ – IVa peatüki kohaldamisel TTFi gaasifutuuride järgmise kuu lepinguhind, millega kaubeldakse platvormi Title Transfer Facility (TTF) virtuaalses kauplemisspunktis, mida haldab Gasunie Transport Services B.V.;
- ai) „*Brenti toornafta hind*“ – IVa peatüki kohaldamisel toornaftafutuuride järgmise kuu lepinguhind, mida kasutatakse nafta ostmisel võrdlushinnana.

▼ M2

II PEATÜKK

▼ M15

LENNUNDUS JA MERETRANSPORT

*Artikkel 3a***Kohaldamisala**

Artikleid 3b–3g kohaldatakse I lisas loetletud lennutegevustega seotud lubatud heitkoguse ühikute eraldamise ja väljaandmise suhtes. Artikleid 3ga–3gg kohaldatakse I lisas loetletud meretransporditegevuste suhtes.

▼ M2*Artikkel 3b***Lennutegevused**

2. augustiks 2009 töötab komisjon ►M9 koosõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega ◀ välja I lisas loetletud lennutegevuste üksikasjaliku tõlgendamise suunised.

*Artikkel 3c***Lennunduse ►C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkogus**

1. Ajavahemikul 1. jaanuar 2012 kuni 31. detsember 2012 moodustab õhusõiduki käitajatele eraldatavate ►C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkogus 97 % varasematest lennunduse heitkogustest.

▼ M14▼ M2

3. Komisjon vaatab üle õhusõiduki käitajatele koosõlas artikli 30 lõikega 4 eraldatavate ►C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkoguse.

▼ M8

3a. Väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) asuvate riikide lennuväljadele maanduvate ja seal väljuvate lendudega seotud lennutegevusele pärast 31. detsembrist 2023 lubatud heitkoguse ühikute eraldamisel võetakse arvesse artiklis 28b osutatud läbivaatamist.

▼ M2

4. 2. augustiks 2009 teeb komisjon parimatele kättesaadavatele andmetele tuginedes otsuse varasemate lennunduse heitkoguste kohta, esitades sealhulgas tegelikku lennuliiklust käsitleval teabel põhineva hinnangu. Selle otsuse vaatab läbi artikli 23 lõikes 1 osutatud komitee.

▼ M14

5. Komisjon määrab kindlaks õhusõiduki käitajatele 2024. aastaks eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse, võttes aluseks 2023. aastal I lisas loendatud lennutegevusi sooritanud õhusõiduki käitajatele eraldatud lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse, mida vähendatakse artiklis 9 osutatud lineaarse teguri võrra, ning avaldab selle koguse ja ka koguse, mis oleks 2024. aastal tasuta eraldatud vastavalt tasuta eraldamise reeglitele, mis kehtisid enne Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2023/958 ⁽¹⁾ tehtud muudatusi.

6. Ajavahemikul 1. jaanuarist 2024 kuni 31. detsembrini 2030 reserveeritakse kuni 20 miljonit lõikes 5 osutatud lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest läbipaistvalt, võrdselt ja mittediskrimineerivalt äriõhusõiduki käitajatele, et suurendada määрусega, millega tagatakse säästva lennutranspordi jaoks võrdsed tingimused, kindlaks määratud säästvate lennukikütuste ja muude lennukikütuste, mis ei ole saanud fossiilkütustest, kasutamist, võttes arvesse lennukikütuse tarnijate poolt õhusõiduki käitajatele liidu lennujaamades kättesaadavaks tehtavates lennukikütuses nimetatud määрусega nõutava säästvate lennukikütuste miinimumosakaalu saavutamist, allahelikiirusega lendude jaoks, mille puhul tuleb lubatud heitkoguse ühikud tagastada vastavalt käesoleva direktiivi artikli 12 lõikele 3. Kui nõuetele vastavat lennukikütust ei saa lennujaamas konkreetse lennuga füüsiliselt seostada, on käesoleva lõigu alusel reserveeritud lubatud heitkoguse ühikud saadaval selles lennujaamas tangitud nõuetele vastava lennukikütuse jaoks proportsionaalselt heitkogustega, mis on põhjustatud õhusõiduki käitaja sellest lennujaamast väljuvatest lendudest, mille puhul tuleb lubatud heitkoguse ühikud tagastada vastavalt käesoleva direktiivi artikli 12 lõikele 3.

Liikmesriigid eraldavad käesoleva lõike esimese lõigu alusel reserveeritud lubatud heitkoguse ühikud, et katta osaliselt või täielikult hinnavahet fossiilpetrooleumi ja asjaomaste nõuetele vastavate lennukikütuste kasutamise vahel, võttes arvesse stiimuleid, mis tulenevad CO₂ hinnast

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/958, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ seoses lennunduse panusega kogu ELi majandust hõlmavasse heitkoguste vähendamise eesmärki ja üleilmse turupõhise meetme asjakohase rakendamisega (ELT L 130, 16.5.2023, lk 115).

▼ M14

ja fossiilkütuste ühtlustatud madalaimast maksustamise tasemest. Hinnavahe arvutamisel võtab komisjon arvesse tehnilist aruannet, mille on avaldanud Euroopa Liidu Lennundusohutusamet vastavalt määrusele, millega tagatakse säästva lennutranspordi jaoks võrdsed tingimused. Liikmesriigid tagavad käesoleva lõike kohase rahastamise nähtavuse käesoleva direktiivi artikli 30m lõike 1 punktides a ja b osutatud nõuetele vastaval viisil.

Käesoleva lõike alusel eraldatavad lubatud heitkoguse ühikud hõlmavad järgmist:

- a) 70 % ülejäänud hinnavahest fossiilpetrooleumi ja taastuvatest energiaallikatest toodetud vesiniku ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001 ⁽¹⁾ artikli 2 teise lõigu punktis 34 määratletud täiustatud biokütuste kasutamise vahel, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;
- b) 95 % ülejäänud hinnavahest lennunduses kasutatava fossiilpetrooleumi ja direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 25 vastavate muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest kütuste kasutamise vahel, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohaselt vastu võetud rakendusaktile;
- c) 100 % ülejäänud hinnavahest fossiilpetrooleumi ja igasuguse nõuetele vastava lennukikütuse kasutamise vahel, mis ei ole saadud käesoleva lõike esimese lõiguga hõlmatud fossiilkütustest, lennujaamades, mis asuvad väiksemal kui 10 000 km² suurusel saarel ja millel puudub maismaaga maantee- või raudteeühendus; lennujaamades, mis ei ole piisavalt suured, et neid saaks määratleda liidu lennujaamadena vastavalt määrusele, millega tagatakse säästva lennutranspordi jaoks võrdsed tingimused, ja äärepoolseimates piirkondades asuvates lennujaamades;
- d) muudel kui punktides a, b ja c osutatud juhtudel 50 % ülejäänud hinnavahest fossiilpetrooleumi ja sellise nõuetele vastava lennukikütuse kasutamise vahel, mis ei ole saadud käesoleva lõike esimese lõiguga hõlmatud fossiilkütustest.

Käesoleva lõike kohasel lubatud heitkoguse ühikute eraldamisel võib arvesse võtta võimalikku toetust muudest riigi tasandi kavadest.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

▼ M14

Ärilsel eesmärgil õhusõidukite käitajad võivad igal aastal taotleda lubatud heitkoguse ühikute eraldamist iga käesolevas lõikes osutatud nõuetele vastava lennukikütuse koguse alusel lendudel, mille puhul tuleb lubatud heitkoguse ühikud artikli 12 lõike 3 kohaselt tagastada ajavahemikul 1. jaanuarist 2024 kuni 31. detsembrini 2030, välja arvatud lennud, mille puhul loetakse see nõue artikli 28a lõike 1 kohaselt täidetuks. Kui konkreetsel aastal on lubatud heitkoguse ühikute nõudlus selliste kütuste kasutamiseks suurem kui lubatud heitkoguse ühikute kättesaadavus, vähendatakse lubatud heitkoguste ühikute hulka ühtlaselt kõigi asjaomaste õhusõiduki käitajate puhul, kes sellel aastal lubatud heitkoguse ühikuid said.

Komisjon avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* igal aastal üksikasjad selle kohta, missugused olid eelmisel aastal keskmiselt kulude erinevused, kui võrrelda ühelt poolt fossiilpetrooleumi kasutamist, võttes arvesse stiimuleid, mis tulenevad CO₂ hinnast ja fossiilkütuste ühtlustatud madalaimast maksustamise tasemest, ning teiselt poolt nõuetele vastavate lennukikütuste kasutamist.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu käesoleva direktiivi täiendamiseks vastu delegeeritud õigusaktid, kehtestades üksikasjalikud reeglid käesoleva lõike kuuendas lõigus osutatud iga-aastaseks kulude erinevuse arvutamiseks ja lubatud heitkoguse ühikute eraldamiseks käesoleva lõike esimeses lõigus kindlaks määratud kütuste kasutamiseks, samuti üksikasjalikud reeglid kasvuhoonegaaside heitkoguste arvutamiseks, mis on säästetud artikli 14 lõike 1 alusel vastu võetud rakendusmääruse kohaselt teatatud kütuste kasutamise tulemusel, ning kehtestades CO₂ hindadel põhinevate stiimulite ja fossiilkütuste ühtlustatud madalaimal maksustamise tasemel põhinevate stiimulite arvessevõtmise korra.

Komisjon hindab 1. jaanuariks 2028 käesoleva lõike kohaldamist ning esitab selle hindamise tulemused aruandes õigeaegselt Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Aruandele võib asjakohasel juhul lisada seadusandliku ettepaneku eraldada kuni 31. detsembrini 2034 lubatud heitkoguse ühikute piiratud ja ajaliselt piiratud kogus, et veelgi stimuleerida käesoleva lõike esimeses lõigus kindlaks määratud kütuste kasutamist, eelkõige direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 25 vastavate lennunduses kasutatavate muust kui bioloogilise päritoluga toorainest taastuvkütuste tankimist, mille heitekoefitsient võrdub nulliga vastavalt IV lisale või käesoleva direktiivi artikli 14 kohasele rakendusaktile.

Alates 1. jaanuarist 2028 hindab komisjon käesoleva lõike kohaldamist artikli 10 lõike 5 kohastes aruannetes ning esitab oma aruande õigeaegselt Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

7. Selliste lendude puhul, mis väljuvad EMPs asuvalt lennuväljalt ja saavad EMPs, Šveitsis või Ühendkuningriigis asuvalle lennuväljale ja mis ei olnud 2023. aastal hõlmatud ELi HKSiga, suurendatakse õhusõiduki käitajatele eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogust sellise lubatud heitkoguste ühikute koguse (sealhulgas tasuta lubatud heitkoguse ühikud ja enampakkumisel müümiseks ette nähtud ühikud) võrra, mis oleks eraldatud siis, kui need lennud oleksid asjaomasel aastal olnud hõlmatud ELi HKSiga, vähendatuna artiklis 9 osutatud lineaarse teguri võrra.

▼ **M14**

8. Erandina artikli 12 lõikest 3, artikli 14 lõikest 3 ja artiklist 16 loevad liikmesriigid kõnealuste sätete nõuded täidetuks ning ei võta õhusõiduki käitajate suhtes meetmeid seoses heitkogustega, mis on tekkinud enne 31. detsembrist 2030 ja mis tulenevad lendudest liikmesriigi äärepoolseimas piirkonnas asuva lennuvälja ja samas liikmesriigis väljaspool seda piirkonda asuva lennuvälja vahel, kaasa arvatud mõni teine samas äärepoolseimas piirkonnas või sama liikmesriigi teises äärepoolseimas piirkonnas asuv lennuväli.

▼ **M2***Artikkel 3d*

Lennunduse ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ enampakkumise teel eraldamise meetod

▼ **M14**

1. Aastatel 2024 ja 2025 müüakse enampakkumisel 15 % artikli 3c lõigetes 5 ja 7 osutatud lubatud heitkoguse ühikutest ning vastavalt 25 % ja 50 % ülejäänud 85 % kõnealustest ühikutest, mille puhul oleks toimunud tasuta eraldamine, välja arvatud artikli 3c lõikes 6 ja artikli 10a lõike 8 neljandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikute kogused. Nende aastate ülejäänud lubatud heitkoguse ühikud eraldatakse tasuta. Enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute osa, mis varem oleks eraldatud tasuta, suureneb vastavatel aastatel allpool sätestatu kohaselt.

Alates 1. jaanuarist 2026 müüakse enampakkumisel kogu lubatud heitkoguse ühikute kogus, mis oleks asjaomasel aastal tasuta eraldatud, välja arvatud artikli 3c lõikes 6 ja artikli 10a lõike 8 neljandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikute kogus.

1a. Õhusõiduki käitajatele eraldatakse tasuta lubatud heitkoguse ühikuid proportsionaalselt nende osaga lennutegevuse tõendatud heitkogustest, millest teatati 2023. aastal. Kõnealuse koguse arvutamisel võetakse arvesse ka selliseid lennutegevuse tõendatud heitkoguseid, millest on teatatud seoses lendudega, mille suhtes ELi HKSi kohaldatakse alles alates 1. jaanuarist 2024. Pädevad asutused väljastavad tasuta eraldatavad lubatud heitkoguse ühikud asjaomase aasta 30. juuniks.

3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu käesolevat direktiivi täiendavaid delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses üksikasjaliku korraga, mis puudutab liikmesriikide poolt lennunduse lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümist vastavalt käesoleva artikli lõigetele 1 ja 1a, sealhulgas enampakkumise üksikasjalikud reeglid, mis on vajalikud, et osa sellisest enampakkumisest saadud tulu liidu üldeelarvesse omavahenditena üle kanda kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 311 kolmanda lõiguga. Iga liikmesriik peab igal ajavahemikul müüma enampakkumisel sellise hulga lubatud heitkoguse ühikuid, mis on proportsionaalne

▼ M14

vastava liikmesriigi osaga võrdlusaastal kõigile liikmesriikidele omistatud lennunduse heitkoguste koguhulgast, millest on teatatud vastavalt artikli 14 lõikele 3 ja mis on tõendatud vastavalt artiklile 15. Iga artiklis 13 osutatud ajavahemiku võrdlusaasta on kalendriaasta, mis lõpeb 24 kuud enne selle ajavahemiku algust, mida enampakkumine hõlmab. Delegeeritud õigusaktidega tuleb tagada artikli 10 lõike 4 esimeses lõigus sätestatud põhimõtete austamine.

4. Liikmesriigid otsustavad selle üle, kuidas kasutada käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadud tulu, välja arvatud tulu, mis on ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõigu kohaselt kindlaks määratud omavahenditena ja kantud liidu üldeelarvesse. Liikmesriigid kasutavad lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadud tulu või selle tuluga samaväärset rahalist väärtust kooskõlas artikli 10 lõikega 3.

▼ M2

5. Käesoleva direktiivi kohaselt komisjonile esitatav teave ei vabasta liikmesriike asutamislepingu artikli 88 lõikes 3 sätestatud teatamiskohustusest.

▼ M14**▼ M15***Artikkel 3g***Seire- ja aruandluskavad**

Haldav liikmesriik tagab, et iga õhusõiduki käitaja esitab kõnealuse liikmesriigi pädevale asutusele seirekava, milles esitatakse meetmed heitkoguste seireks ja nendest aruandmiseks, ning pädev asutus kiidab sellised kavad heaks vastavalt artiklis 14 osutatud rakendusaktidele.

*Artikkel 3ga***Kohaldamisala meretranspordi tegevusala puhul**

1. Lubatud heitkoguse ühikute eraldamise ja tagastamisnõuete kohaldamine meretranspordi tegevusala suhtes hõlmab viitkümmet protsenti (50 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi väljudes liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast külastatavast sadamast ja saavad väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni olevasse külastatavasse sadamasse, viitkümmet protsenti (50 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi väljudes väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni olevast külastatavast sadamast ja saavad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavasse sadamasse, sada protsenti (100 %) selliste laevade heitkogustest, mis alustavad reisi väljudes liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast külastatavast sadamast ja saavad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvasse külastatavasse sadamasse ning sada protsenti (100 %) selliste laevade heitkogustest, mis seisavad liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuulavas külastatavas sadamas.

▼ **M15**

2. Komisjon koostab 31. detsembriks 2023 rakendusaktidega konteinerite ümberlaadimisega tegelevate naabersadamate loetelu ja ajakohastab seejärel kõnealust loetelu igal teisel aastal hiljemalt 31. detsembril.

Nimetatud rakendusaktides loetletakse konteinerite ümberlaadimisega tegelevad naabersadamad, kus 20 jala pikkusel konteineril põhinevas standardühikus väljendatud konteinerite ümberlaadimise osakaal ületab 65 % selle sadama konteinerivedude kogumahust viimase kaheteistkümmne kuu jooksul, mille kohta on asjakohased andmed olemas, ja kõnealune sadam asub väljapool liitu, kuid vähem kui 300 meremiili kaugusel liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvast sadamast. Käesoleva lõike kohaldamisel loetakse konteinerid ümberlaadimisele kuuluvaks, kui need lossitakse laevalt sadamasse ainsa eesmärgiga need teisele laevale laadida. Esimese lõike kohaselt komisjoni koostatud loetelu ei sisalda kolmandas riigis asuvaid sadamaid, kus kõnealune kolmas riik kohaldab tegelikult meetmeid, mis on käesoleva direktiiviga samaväärsed.

Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Artikleid 9, 9a ja 10 kohaldatakse meretranspordi tegevusala suhtes samal viisil, nagu neid kohaldatakse muude ELi HKSiiga hõlmatud tegevusalade suhtes, välja arvatud alljärgnev erand artikli 10 kohaldamise suhtes.

Kuni 31. detsembrini 2030 eraldatakse osa lubatud heitkoguse ühikutest liikmesriikidele, kelle puhul selliste laevandusettevõtjate suhtarv, kes artikli 3gf kohaselt oleksid kuulunud nende vastutusalasse, on üle 15 laevandusettevõtja miljoni elaniku kohta võrreldes 2020. aasta rahvaarvuga ja võttes aluseks ajavahemiku 2018–2020 kohta kättesaadavad andmed. Lubatud heitkoguse ühikute kogus vastab 3,5 %-le lubatud heitkoguse ühikute lisakogusest ning see tuleneb artikli 9 kolmandas lõigus osutatud meretranspordi piirmäära suurendamisest asjaomasel aastal. Aastatel 2024 ja 2025 korrutatakse lubatud heitkoguse ühikute kogus lisaks protsendimääradega, mida kohaldatakse asjaomase aasta suhtes vastavalt artikli 3gb esimese lõigu punktidele a ja b. Lubatud heitkoguse ühikute kõnealuse osa enampakkumisel müümisest saadud tulu tuleks kasutada artikli 10 lõike 3 esimese lõigu punktis g osutatud eesmärkidel merendussektoris ning punktides f ja i osutatud eesmärkidel. 50 % lubatud heitkoguse ühikute kogusest jaotatakse asjaomaste liikmesriikide vahel vastavalt nende vastutusalasse kuuluvate laevandusettevõtjate osakaalule ja ülejäänud kogus jaotatakse nende vahel võrdses osades.

Artikkel 3gb

Meretranspordiga seotud nõuete järkjärguline kehtestamine

Laevandusettevõtjad on kohustatud tagastama lubatud heitkoguse ühikud vastavalt järgmisele ajakavale:

▼ M15

- a) 40 % 2024. aasta teatatud tõendatud heitkogustest, mille suhtes kohaldatakse artikli 12 kohaseid tagastamisnõudeid;
- b) 70 % 2025. aasta teatatud tõendatud heitkogustest, mille suhtes kohaldatakse artikli 12 kohaseid tagastamisnõudeid;
- c) 100 % tõendatud heitkogusest, millest on teatatud 2026. aastal ja seejärel igal aastal vastavalt artiklile 12.

Kui võrreldes meretranspordi tõendatud heitkogusega aastatel 2024 ja 2025 tagastatakse vähem lubatud heitkoguse ühikud, siis pärast seda, kui iga aasta kohta on kindlaks tehtud vahe tõendatud heitkoguste ja tagastatud lubatud heitkoguse ühikute vahel, ei panda sellele vahele vastavat lubatud heitkoguse ühikute kogust vastavalt artiklile 10 enam-pakkumisele, vaid tunnistatakse kehtetuks.

*Artikkel 3gc***Sätted ELi HKS-i kulude ülekandmiseks laevandusettevõtjalt mõnele teisele üksusele**

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et kui lõplik vastutus kütuse ostmise, laeva käitamise või mõlema eest lasub lepingulise kokkuleppe alusel muul üksusel kui laevandusettevõtjal, on laevandusettevõtjal õigus saada sellelt üksuselt hüvitist lubatud heitkoguse ühikute tagastamisest tulenevate kulude eest.

Käesoleva artikli kohaldamisel mõistetakse „laeva käitamise“ all veetava lasti või laeva marsruudi ja kiiruse kindlaksmääramist. Laevandusettevõtja jääb üksuseks, kes vastutab lubatud heitkoguse ühikute tagastamise eest, nagu on nõutud artiklis 3gb ja artiklis 12, ning käesoleva direktiivi ülevõtmiseks vastu võetud riigisiseste õigusnormide üldise järgimise eest. Liikmesriigid tagavad, et nende vastutusel tegutsevad laevandusettevõtjad täidavad oma kohustust tagastada artiklite 3gb ja 12 kohased lubatud heitkoguse ühikud, olenemata sellest, et sellistel laevandusettevõtjatel on õigus tagastamisega seotud kulude hüvitamisele kommertskaajatate poolt.

*Artikkel 3gd***Meretranspordist pärit heitkoguse seire ja aruandlus**

Käesoleva direktiivi I lisas loetletud meretranspordi tegevusalalt pärit heitkoguse puhul tagab laevandusettevõtjale määratud haldav asutus, et tema vastutusalas olev laevandusettevõtja seirab asjaomaseid parameetreid ja esitab need aruandlusperioodi jooksul ning esitab talle laevandusettevõtja tasandi summaarse heitkoguse andmed kooskõlas määruse (EL) 2015/757 II peatükiga.

▼ **M15***Artikkel 3ge***Meretranspordist pärit heitkoguse kontrolli ja akrediteerimise reeglid**

Laevandusettevõtjale määratud haldav asutus tagab, et laevandusettevõtja poolt käesoleva direktiivi artikli 3gd kohaselt esitatud laevandusettevõtja tasandi summaarse heitkoguse andmed on kontrollitud vastavalt määruse (EL) 2015/757 III peatükis sätestatud kontrolli- ja akrediteerimisnõuetele.

*Artikkel 3gf***Laevandusettevõtjale määratud haldav asutus**

1. Laevandusettevõtjale määratud haldav asutus on
 - a) liikmesriigis registreeritud laevandusettevõtja puhul liikmesriik, kus laevandusettevõtja on registreeritud;
 - b) liikmesriigis registreerimata laevandusettevõtja puhul liikmesriik, kus kõnealusel laevandusettevõtjal on eelneva nelja seireaasta jooksul olnud suurim hinnanguline arv sadamakülastusi seoses reisi-dega, mis kuuluvad artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse;
 - c) laevandusettevõtja puhul, mis ei ole liikmesriigis registreeritud ega ole eelneval neljal seireaastal teinud ühtegi artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse kuuluvat reisi, liikmesriik, kust laevandusettevõtja laev alustas nimetatud artiklis sätestatud kohaldamisalasse kuuluvat esimest reisi või lõpetas selle.
2. Parimale kättesaadavale teabele tuginedes koostab komisjon rakendusaktidega:
 - a) enne 1. veebruari 2024 nende laevandusettevõtjate loetelu, kes sooritasid I lisas loetletud meretransporditegevusi, mis kuulus artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse 1. jaanuaril 2024 või alates sellest, ning täpsustab laevandusettevõtjale määratud haldava asutuse vastavalt käesoleva artikli lõikele 1;
 - b) enne 1. veebruari 2026 ja seejärel iga kahe aasta järel ajakohastatud loetelu, et anda liikmesriigis registreeritud laevandusettevõtjad üle teisele laevandusettevõtjale määratud haldavale asutusele, kui nad on vahetanud liikmesriiki, kus laevandusettevõtja on käesoleva artikli lõike 1 punkti a kohaselt registreeritud, või lisada nimekirja laevandusettevõtjad, kes on vahepeal sooritanud I lisas loetletud meretransporditegevusi, mis kuulub artiklis 3ga sätestatud kohaldamisalasse vastavalt käesoleva artikli lõike 1 punktile c; ning

▼M15

c) enne 1. veebruari 2028 ja seejärel iga nelja aasta järel ajakohastatud loetelu, et anda laevandusettevõtjad, kes ei ole liikmesriigis registreeritud, üle teisele laevandusettevõtjale määratud haldavale asutusele kooskõlas käesoleva artikli lõike 1 punktiga b.

3. Laevandusettevõtjale määratud haldav asutus, kes lõike 2 kohaselt koostatud loetelu järgi vastutab laevandusettevõtja eest, jääb vastutavaks olenemata laevandusettevõtja tegevusala või registreerimise hilisematest muutustest kuni nende muutuste kajastamiseni ajakohastatud loetelus.

4. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, et kehtestada üksikasjalikud normid, milles käsitletakse, kuidas laevandusettevõtjale määratud haldavad asutused käesoleva direktiivi alusel laevandusettevõtjat haldavad. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

*Artikkel 3gg***Aruandlus ja läbivaatamine**

1. Kui Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO) võtab vastu üleilmse turupõhise meetme meretranspordist pärit kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamiseks, siis vaatab komisjon käesoleva direktiivi sellest meetmest lähtuvalt läbi.

Selleks esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule 18 kuu jooksul pärast sellise üleilmse turupõhise meetme vastuvõtmist ja enne selle toimima hakkamist aruande. Selles aruandes uurib komisjon üleilmset turupõhist meedet seoses järgmisega:

- a) selle eesmärgid Pariisi kokkuleppe eesmärkide valguses;
- b) selle üldine keskkonnavalane terviklikkus, sealhulgas võrreldes mere-transporti käsitlevate käesoleva direktiivi sätetega; ning
- c) kõik küsimused, mis on seotud ELi HKS-i ja selle meetme vahelise sidususega.

Asjakohasel juhul võib komisjon lisada käesoleva lõike teises lõigus osutatud aruandele seadusandliku ettepaneku käesoleva direktiivi muutmiseks viisil, mis on kooskõlas liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimanetraalsuse eesmärgiga ning eesmärgiga säilitada liidu kliimameetmete keskkonnavalane terviklikkus ja tõhusus, et tagada üleilmse turupõhise meetme ja ELi HKS-i rakendamise sidusus, vältides samal ajal märkimisväärset topeltkoormust.

▼ M15

2. Juhul kui IMO ei võta 2028. aastaks vastu üleilmset turupõhist meedet meretranspordist pärit kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega ja vähemalt tasemeni, mis on võrreldav käesoleva direktiivi alusel võetud liidu meetmetest tuleneva tasemega, esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles uurib vajadust kohaldada lubatud heitkoguse ühikute eraldamist ja tagastamisnõudeid, mis hõlmavad rohkem kui viiskümmend protsenti (50 %) selliste laevade heitkogustest, mis teevad reise liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva külostatava sadama ja väljaspool liikmesriigi jurisdiktsiooni asuva külostatava sadama vahel, pidades silmas Pariisi kokkuleppe eesmärke. Kõnealuses aruandes võtab komisjon eelkõige arvesse IMO tasandil tehtud edusamme ja uurib, kas mõnel kolmandal riigil on käesoleva direktiiviga samaväärne turupõhine meede, ning hindab suurema kõrvalehoidmise riski, muu hulgas teistele transpordiliikidele ülemineku või sõlmsadamate välja- poole liitu asuvatesse sadamatesse üleviimise kaudu.

Asjakohasel juhul lisatakse esimeses lõigus osutatud aruandele ettepanek käesoleva direktiivi muutmiseks.

3. Komisjon jälgib käesoleva peatüki rakendamist meretranspordis, eelkõige selleks, et avastada kõrvalehoidmist, et seda varases etapis vältida, sealhulgas võttes arvesse äärepoolseimaid piirkondi, ning annab alates 2024. aastast iga kahe aasta järel aru käesoleva peatüki rakendamisest meretranspordis ja võimalike suundumuste kohta seoses laevandusettevõtjatega, kes püüavad käesoleva direktiivi nõuete järgimisest kõrvale hoida. Komisjon jälgib ka mõju, mis on muu hulgas seotud transpordikulude võimaliku suurenemisega, turumoonutustega ja sadamaliikluse muutustega, nagu sadamatest kõrvalehoidmine ja ümberlaadimispunktide ümbersuunamine, liikmesriikide merendussektori üldise konkurentsivõimega ning eelkõige mõjuga sellistele laevandusteenustele, mille puhul on tegemist territoriaalse püsivuse tagamiseks oluliste teenustega. Asjakohasel juhul pakub komisjon välja meetmed, millega tagada käesoleva peatüki tulemuslik rakendamine meretranspordis, eelkõige meetmed suundumuste käsitlemiseks selliste laevandusettevõtjate puhul, kes püüavad käesoleva direktiivi nõuete täitmisest kõrvale hoida.

4. Hiljemalt 30. septembriks 2028 hindab komisjon, kas on asjakohane pikendada artikli 3ga lõike 3 teise lõigu kohaldamist kauemaks kui 31. detsembrini 2030, ja esitab asjakohasel juhul sellekohase seadusandliku ettepaneku.

5. Hiljemalt 31. detsembriks 2026 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles uuritakse, kas on teostatav ning milline on majanduslik, keskkonnaalane ja sotsiaalne mõju, kui käesoleva direktiiviga hõlmatakse selliste laevade, sealhulgas avamerelaevade heitkogused, mille kogumahutavus on vähem kui 5 000, kuid mitte vähem kui 400, lähtudes eelkõige 31. detsembriks 2024 esitatava määruse (EL) 2015/757 läbivaatamisega kaasnevast analüüsist.

▼ **M15**

Aruandes käsitletakse ka käesoleva direktiivi ja määruse (EL) 2015/757 vahelisi seoseid ning tuginetakse nende kohaldamisel saadud kogemustele. Samuti uurib komisjon nimetatud aruandes seda, kuidas saab käesoleva direktiiviga kõige paremini arvesse võtta olelusringi alusel taastuvkütuste ja vähese süsinikuheitega laevakütuste kasutuselevõttu. Kui see on asjakohane, võib aruandele lisada seadusandlikud ettepanekud.

▼ **M2**

III PEATÜKK

PAIKSED KÄITISED

▼ **M15***Artikkel 3h***Kohaldamisala**

Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse kasvuhoonegaaside heitelubade suhtes ning lubatud heitkoguse ühikute eraldamise ja väljaandmise suhtes tegevusalade jaoks, mis on loetletud I lisas, kuid mis ei ole lennunduse ega meretranspordi tegevusala.

▼ **M4***Artikkel 4***Kasvuhoonegaaside ► C3 heiteload ◀**

Liikmesriigid tagavad, et alates 1. jaanuarist 2005 ei tegutse ükski käitis I lisas loetletud tegevusalal, millega kaasnevad selle tegevusalaga seoses kindlaksmääratud kasvuhoonegaaside heitkogused, välja arvatud juhul, kui käitajal on luba, mille pädev asutus on välja andnud kooskõlas artiklitega 5 ja 6, või käitis on vastavalt artiklile 27 ► **M9** ELi HKSi ◀ välja arvatud. Sama kehtib ka artikli 24 kohaselt osalevate käitiste suhtes.

▼ **B***Artikkel 5***Kasvuhoonegaaside ► C3 heitelubade ◀ taotlemine**

Pädevale asutusele esitatav kasvuhoonegaaside ► **C3** heiteluba ◀ sisaldab järgmiste andmete kirjeldusi:

- a) käitis ja selle tegevusalad, sealhulgas kasutatav tehnoloogia;
- b) toor- ja abimaterjalid, mille kasutamisest tulenevad tõenäoliselt I lisas loetletud gaaside heitkogused;
- c) käitisest pärinevad I lisas loetletud gaaside ► **C3** heiteallikad ◀; ja

▼ **M4**

- d) meetmed, mille eesmärk on kontrollida heitkoguseid kooskõlas artiklis 14 osutatud ► **M9** õigusaktidega ◀ ja nendest aru anda.

▼B

Taotluses peab olema ka üldarusaadav kokkuvõte esimeses lõigus ettenähtud andmete kohta.

*Artikkel 6***Kasvuhoonegaaside ►C3 heitelubade ◀ tingimused ja sisu**

1. Pädev asutus annab välja kasvuhoonegaaside ►C3 heiteloja ◀, millega antakse luba paisata kütisest või selle osast atmosfääri kasvuhoonegaase, kui on kindlaks tehtud, ►C3 et kaitaja suudab heitkoguseid seirata ja nendest aru anda. ◀

Kasvuhoonegaaside ►C3 heiteluba ◀ võib hõlmata ühe kaitaja ühes tegevuskohas asuvat üht või mitut kütist.

▼M9

▼B

2. Kasvuhoonegaaside ►C3 heiteload ◀ sisaldavad järgmisi andmeid:

- a) kaitaja nimi ja aadress;
- b) kütise tegevusalade ja kütisest pärinevate heitkoguste kirjeldus;

▼M4

c) seirekava, mis vastab artiklis 14 osutatud ►M9 õigusaktidega ◀ kehtestatud nõuetele. Liikmesriigid võivad lubada kaitajatel seirekavasid ajakohastada ilma luba muutmata. Kaitajad esitavad kõik ajakohastatud seirekavad kinnitamiseks pädevale asutusele;

▼B

d) aruandluse nõuded; ja

▼M15

e) kohustus tagastada kütise iga kalendriaasta koguheitete vastaval hulgal lubatud heitkoguse ühikuid, mida on kontrollitud kooskõlas artikliga 15, artikli 12 lõikes 3 sätestatud tähtajaks.

▼M4*Artikkel 7***Kütistega seotud muudatused**

Kaitaja teatab pädevale asutusele kõikidest kütise laadis või toimimisviisis kavandatavatest muudatustest või kütise laiendamisest või märkimisväärsest tootmisvõimsuse vähendamisest, mis võivad nõuda kasvuhoonegaaside ►C3 heiteloja ◀ ajakohastamist. Pädev asutus ajakohastab loa, kui see on asjakohane. Kaitaja isiku muutumisel ajakohastab pädev asutus loa, lisades sinna uue kaitaja nime ja aadressi.

▼ **M15***Artikkel 8***Kooskõlla viimine direktiiviga 2010/75/EL**

Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et kui käitis toimib direktiivi 2010/75/EL I lisas loetletud tegevusvaldkonnas, kooskõlastatakse kasvuhoonegaaside heiteloat väljaandmise tingimusi ja korda kõnealusel direktiivis sätestatud loa väljaandjate tingimuste ja korruga. Käesoleva direktiivi artiklites 5, 6 ja 7 sätestatud nõuded võib viia sisse direktiivis 2010/75/EL sätestatud menetlustesse.

Komisjon hindab, kui tõhus on koostoime direktiiviga 2010/75/EL. Keskkonna ja kliimaga seotud load tuleb kooskõlastada, et tagada ELi kliima- ja energiaeesmärkide täitmiseks vajalike meetmete tulemuslik ning kiirem rakendamine. Komisjon võib käesoleva direktiivi tulevase läbivaatamise raames esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande.

▼ **M4***Artikkel 9***► M9 Liidu ◀ ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkogus**

Alates 2013. aastast vähendatakse igal aastal eraldatavat ► M9 liidu ◀ ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkogust lineaarselt, tehes arvutusi alates ajavahemiku 2008–2012 keskelt. Kogust vähendatakse lineaarse teguri 1,74 % võrra võrreldes ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ keskmise aastase üldkogusega, mille liikmesriigid on eraldanud vastavalt komisjoni otsustele siseriiklike ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ eraldamise kavade kohta ajavahemikuks 2008–2012. ► A1 ► M9 Liidu ◀ ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkogust suurendatakse Horvaatia ühinemise tulemusel üksnes selle ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ koguse võrra, mille Horvaatia paneb vastavalt artikli 10 lõikele 1 enampakkumisele. ◀

▼ **M9**

Alates 2021. aastast on lineaarne tegur 2,2 %.

▼ **M15**

2024. aastal vähendatakse liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust 90 miljoni lubatud heitkoguse ühiku võrra. 2026. aastal vähendatakse liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust 27 miljoni lubatud heitkoguse ühiku võrra. 2024. aastal suurendatakse liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust meretranspordi puhul 78,4 miljoni lubatud heitkoguse ühiku võrra. Lineaarne tegur on 2024.–2027. aastal 4,3 % ja 2028. aastal 4,4 %. Lineaarset tegurit kohaldatakse ka selliste lubatud heitkoguse ühikute suhtes, mis vastavad 2018. ja 2019. aasta keskmisele meretranspordist pärit heitkogusele, millest on teatatud kooskõlas määrusega (EL) 2015/757 ja mida käsitletakse käesoleva direktiivi artiklis 3ga. Komisjon avaldab liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse 6. septembriks 2023.

Alates vastavalt 1. jaanuarist 2026 ja 1. jaanuarist 2027 suurendatakse lubatud heitkoguse ühikute kogust, et võtta arvesse muude kasvuhoonegaaside kui meretranspordist pärit CO₂ heite hõlmamist ja avamerelade heidet, võttes aluseks nende viimase aasta heitkogused, mille kohta

▼ **M15**

on andmed olemas. Olenemata artikli 10 lõikest 1 tehakse sellest suurendamisest tulenevad lubatud heitkoguse ühikud kättesaadavaks innovatsiooni toetamiseks kooskõlas artikli 10a lõikega 8.

▼ **M4***Artikkel 9a*► **M9** Liidu ◀ ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkoguse kohandamine

1. Käitiste puhul, mis on vastavalt artikli 24 lõikele 1 ajavahemikul 2008–2012 lisatud ► **M9** ELi HKSis ◀, kohandatakse alates 1. jaanuarist 2013 eraldatavate ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ kogust nii, et see väljendaks kõnealustele käitistele ► **M9** ELi HKSis ◀ osalemise ajavahemikul eraldatud ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ aastast keskmist kogust, mida on kohandatud artiklis 9 osutatud lineaarse teguriga.

2. Käitiste puhul, mis tegutsevad I lisas loetletud tegevusaladel ning mis on ► **M9** ELi HKSis ◀ lisatud alles 2013. aastast alates, tagavad liikmesriigid, et selliste käitiste käitajad esitavad asjakohasele pädevale asutusele nõuetekohaselt põhjendatud ja sõltumatult tõendatud andmed heitkoguste kohta, et neid saaks eraldatavate ► **M9** liidu ◀ ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkoguse kohandamisel arvesse võtta.

Kõnealused andmed esitatakse hiljemalt 30. aprilliks 2010 asjakohasele pädevale asutusele kooskõlas artikli 14 lõike 1 kohaselt vastu võetud sätetega.

Kui esitatud andmed on nõuetekohaselt põhjendatud, teavitab pädev asutus sellest komisjoni hiljemalt 30. juuniks 2010 ning eraldatavate ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ kogust, mida on kohandatud artiklis 9 osutatud lineaarse teguriga, kohandatakse vastavalt. Käitiste puhul, mis tekitavad muid kasvuhoonegaase peale süsinikdioksiidi, võib pädev asutus teatada väiksemad heitkogused vastavalt käitiste heitkoguste vähendamise võimalustele.

3. Komisjon avaldab lõigetes 1 ja 2 osutatud kohandatud kogused 30. septembriks 2010.

4. Käitiste puhul, mis on artikli 27 kohaselt ► **M9** ELi HKSist ◀ välja arvatud, kohandatakse alates 1. jaanuarist 2013 eraldatavate ► **M9** liidu ◀ ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkogust allapoole, et võtta arvesse nende käitiste keskmisi aastaseid tõendatud heitkoguseid ajavahemikul 2008–2010, mida on kohandatud artiklis 9 osutatud lineaarse teguriga.

▼ M4*Artikkel 10*► C3 Lubatud heitkoguse ühikute ◀ müük enampakkumisel▼ M9

1. Alates 2019. aastast müüvad liikmesriigid enampakkumisel kõik lubatud heitkoguse ühikud, mida ei eraldata tasuta kooskõlas käesoleva direktiivi artiklitega 10a ja 10c, mida ei lisata Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2015/1814 ⁽¹⁾ loodud turustabiilsusreservi (edaspidi „turustabiilsusreserv“) või mida ei tunnistata kehtetuks käesoleva direktiivi artikli 12 lõike 4 alusel.

Alates 2021. aastast ja ilma et see piiraks võimalikku vähendamist vastavalt artikli 10a lõikele 5a, on enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute osa 57 %.

▼ M15

2 % lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest aastatel 2021–2030 müüakse enampakkumisel, et luua fond, mille abil parandada energiatõhusust ja moderniseerida energiasüsteeme teatavates liikmesriikides (edaspidi „toetust saavad liikmesriigid“), nagu on sätestatud artiklis 10d (edaspidi „moderniseerimisfond“). Lubatud heitkoguse ühikute kõnealuse koguse puhul on toetust saavad liikmesriigid need, kelle SKP elaniku kohta turuhindades oli 2013. aastal alla 60 % liidu keskmisest. Kõnealusele lubatud heitkoguse ühikute kogusele vastavad vahendid jaotatakse vastavalt Iib lisa A osale.

Lisaks pannakse 2,5 % lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest 2024. ja 2030. aasta vahel moderniseerimisfondi jaoks enampakkumisele. Lubatud heitkoguse ühikute kõnealuse koguse puhul on toetust saavad liikmesriigid need, kelle SKP elaniku kohta turuhindades oli ajavahemikul 2016–2018 alla 75 % liidu keskmise. Kõnealusele lubatud heitkoguse ühikute kogusele vastavad vahendid jaotatakse vastavalt Iib lisa B osale.

▼ M9

Liikmesriikide poolt enampakkumisel müüdavate ülejäänud lubatud heitkoguse ühikute üldkogus jaotatakse lõike 2 kohaselt.

▼ M7

1a. Kui nende ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ maht, mida liikmesriigid müüvad enampakkumisel käesoleva direktiivi ► M9 artiklis 13 ◀ osutatud iga perioodi viimasel aastal, ületab rohkem kui 30 % enampakkumisel müüdavate ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ eeldatava keskmise mahu järgmise perioodi esimese kahe aasta jooksul enne otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõike 5 kohaldamist, arvatakse kaks kolmandikku mahtude vahelisest erinevusest maha enampakkumisel müüdavate ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ mahust perioodi viimasel aastal ning lisatakse võrdsetes osades liikmesriikide poolt järgmise perioodi esimesel kahel aastal enampakkumisel müüdavate ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ mahule.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1).

▼ **M4**

2. Iga liikmesriigi poolt enampakkumisel müüdavate ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ kogus koosneb järgmistest osadest:

a) ► **M9** 90 % ◀ enampakkumisel müüdavate ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ üldkogusest jaotatakse liikmesriikide vahel osadena, mis on võrdsed asjaomase liikmesriigi osaga tõendatud keskmistest heitkogustest ► **M9** ELi HKSis ◀ raames 2005. aastal või 2005.–2007. aasta keskmise kogusega, lähtudes sellest, kumb on suurem;

▼ **M9**

b) 10 % enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest jaotatakse teatavate liikmesriikide vahel liidus solidaarsuse, majanduskasvu ja omavahelise ühendatuse tagamise eesmärgil, suurendades sel viisil kõnealuste liikmesriikide poolt punkti a kohaselt enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogust Ila lisas täpsustatud protsendimäärade võrra.

▼ **M4**

Punkti a kohaldamisel kasutatakse nende liikmesriikide osatähtsuse arvutamisel, kes ei osalenud ► **M9** ELi HKSis ◀ 2005. aastal, tõendatud heitkoguseid ► **M9** ELi HKSis ◀ raames 2007. aastal.

▼ **M9**

Vajaduse korral kohandatakse punktis b osutatud protsendimäärasid proportsionaalselt, et jaotamise määr oleks 10 %.

▼ **M15**

3. Liikmesriigid otsustavad selle üle, kuidas kasutada käesoleva artikli lõikes 2 osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müügist saadud tulu, välja arvatud tulu, mis on ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõigu kohaselt kindlaks määratud omavahenditena ja kantud liidu eelarvesse. Liikmesriigid kasutavad kõnealust tulu, välja arvatud tulu, mida kasutatakse käesoleva direktiivi artikli 10a lõikes 6 osutatud süsinikuga seotud kaudsete kulude hüvitamiseks, või kõnealuse tuluga rahalises väärtuses samaväärse summa ühel või mitmel järgmisel eesmärgil:

▼ **M4**

a) kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine, sealhulgas panus ülemaailmsesse energiatõhususe ja taastuvenergia fondi ning kohanemisfondi, mis võeti kasutusele ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni 14. osaliste konverentsi raames Poznanis (COP 14 ja COP/MOP 4), kliimamuutuste mõjudega kohanemine ning heitkoguste vähendamise ja mõjudega kohanemise alase teadus- ja arendustegevuse ning näidisprojektide rahastamine, sealhulgas osalemine algatustes Euroopa energiatehnoloogiate strateegilise plaani ning Euroopa tehnoloogiaplatformide raames;

▼ **M15**

- b) taastuvenergiaallikate ja elektrivõrkude väljaarendamine, et täita liidu taastuvenergiaalast kohustust ja liidu elektrivõrkude ühendatuse eesmärgi, samuti teiste tehnoloogiate väljaarendamine, mis aitavad kaasa üleminekule ohutule ja kestlikule vähese süsinikuheitega majandusele, ning kaasaaitamine liidu eesmärgile suurendada energiatõhusust asjakohastes seadusandlikes aktides kokku lepitud määral, sealhulgas taastuvenergia tarbijate ja taastuvenergiakogukondade oma tarbeks elektritootmine;
- c) meetmed raadamise vältimiseks ning turbaalade, metsade ja muude maismaa- või merepõhiste ökosüsteemide kaitse ja taastamise toetamiseks, sealhulgas meetmed, mis aitavad kaasa nende kaitsmisele, taastamisele ja paremale majandamisele, eelkõige seoses merekaitsealadega, ning bioloogilist mitmekesisust soodustava metsastamise ja taasmetsastamise suurendamine, sealhulgas arengumaades, kes on ratifitseerinud Pariisi kokkuleppe, ning meetmed tehnoloogiasiidudeks ja kliimamuutuste kahjuliku mõjuga kohanemise hõlbustamiseks nendes riikides;
- d) süsiniku sidumine liidus metsanduse abil ja mullas;
- e) CO₂, eelkõige tahketel fossiilkütustel töötavatest elektrijaamadest ning mitmest tööstussektorist ja allsektorist pärit CO₂ keskkonnanahutu kogumine ja geoloogiline säilitamine, sealhulgas kolmandates riikides, ning uuenduslikud süsiniku tehnoloogilise sidumise meetodid, näiteks süsiniku kogumine otse atmosfäärist ja selle säilitamine;
- f) investeerimine sellistesse transpordiliikidesse ja ülemineku kiirendamine sellistele transpordiliikidele, mis aitavad märkimisväärselt kaasa sektori süsinikuheite vähendamisele, sealhulgas kliimasõbraliku reisijate- ja kaubaveo raudteetranspordi ning bussiteenuste ja -tehnoloogia arendamisele, merendussektori süsinikuheite vähendamise meetmetele, sealhulgas laevade, sadamate, uuenduslike tehnoloogiate ja taristu energiatõhususe parandamisele, säästvatele alternatiivkütustele, nagu taastuvallikatest toodetud vesinik ja ammoniaak, samuti heitevabadele jõuseadmetele, ning rahastada meetmeid, millega toetatakse lennujaamade süsinikuheite vähendamist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, milles käsitletakse alternatiivkütuste taristu kasutuselevõttu ja tunnustatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/94/EL, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, milles käsitletakse võrdsete võimaluste tagamist säästva lennutranspordi jaoks;

▼ **M4**

- g) energiatõhususe ja puhaste tehnoloogiate alase teadus- ja arendustegevuse rahastamine käesoleva direktiiviga hõlmatud sektorites;

▼ **M15**

- h) meetmed, mille eesmärk on energiatõhususe suurendamine, kaugküttesüsteemide arendamine ja parem isoleerimine, et toetada tõhusaid ja taastuvaid kütte- ja jahutussüsteeme või toetada hoonete põhjalikku ja etapiviisilist põhjalikku renoveerimist kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/31/EL ⁽¹⁾, alustades halvimate näitajatega hoonete renoveerimisest;
- ha) rahalise toetuse andmine madala ja keskmise sissetulekuga leibkondadele nende sotsiaalsete muredega tegelemiseks, sealhulgas moonutatavate maksude vähendamise ning taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia maksude ja tasude sihipärase vähendamise kaudu;
- hb) tõendatud positiivse keskkonnamõjuga riiklike kliimadividendikavade rahastamine, nagu on dokumenteeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 ⁽²⁾ artikli 19 lõikes 2 osutatud aastaaruandes;

▼ **M4**

- i) ► **M9** ELi HKSi ◀ juhtimise halduskulude katmine;

▼ **M9**

- j) kliimameetmete, sealhulgas kliimamuutuste mõjuga kohanemise rahastamine haavatavates kolmandates riikides;

▼ **M15**

- k) oskuste omandamise ja tööjõu ümbersuunamise soodustamine, et toetada õiglast üleminekut kliimanetraalsele majandusele, eelkõige töökohtade ümberpaigutamisest kõige rohkem mõjutatud piirkondades, tehes tihedat koostööd sotsiaalpartneritega, ning üleminekust potentsiaalselt mõjutatud töötajate, sealhulgas töötajate, kes töötavad meretranspordi alal, täienduskoolitusse ja ümberõppesse investeerimine;
- l) tegeleda süsinikuheite ülekandumise jääkriskiga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/956 ⁽³⁾ I lisaga hõlmatud sektorites, toetades üleminekut ja edendades nende süsinikuheite vähendamist kooskõlas riigiabi reeglitega.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/956, millega kehtestatakse piiril kohaldatav süsiniku kohandusmehhanism (ELT L 130, 16.5.2023, lk 52).

▼ **M15**

Lubatud heitkoguste ühikute enampakkumisel müügist saadud tulu kasutamise kindlaksmääramisel võtavad liikmesriigid arvesse vajadust jätkata kliimamuutustega seotud rahvusvahelise rahastamise suurendamist esimese lõigu punktis j osutatud haavatavates kolmandates riikides.

Liikmesriigid loetakse käesoleva lõike sätteid täitnuks, kui nad on esimeses lõigus nimetatud eesmärkidel kehtestanud maksu- või rahaliste toetuste poliitika, sealhulgas eelkõige maksu- või rahalise toetuse poliitika arengumaade suhtes, või rahalist toetust võimendava riigisisese õiguspoliitika, mille maksumus on samaväärne esimeses lõigus osutatud tuluga, ning rakendavad neid.

Liikmesriigid teavitavad komisjoni tulude kasutamisest ja käesoleva lõike kohaselt võetud meetmetest määruse (EL) 2018/1999 artikli 19 lõike 2 kohaselt esitatud aruannetes, täpsustades, kui see on asjakohane, milliseid tulusid nad kasutavad ja millised meetmeid võtavad kõnealuse määruse kohaselt esitatud lõimitud riikliku energia- ja kliimakava ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1056 ⁽¹⁾ artikli 11 kohaselt koostatud õiglase ülemineku territoriaalse kava rakendamiseks.

Aruanne peab olema piisavalt üksikasjalik, et komisjon saaks hinnata, kas liikmesriigid järgivad esimest lõiku.

▼ **M9**

4. ► **M15** Komisjonil on õigus võtta kooskõlas käesoleva direktiivi artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide, sealhulgas enampakkumiste korraga, mis on vajalikud osa tulu liidu eelarvesse ülekandmiseks sihtotstarbelise välistuluna vastavalt käesoleva direktiivi artikli 30d lõikele 4 või omavahenditena vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmandale lõigule, tagamaks et enampakkumine toimub avatud, läbipaistval, ühtlustatud ja mittediskrimineerival viisil. Selleks peab protsess olema eelkõige enampakkumiste ajastamise ja järjestuse, samuti pakutavate lubatud heitkoguse ühikute hinnanguliste koguste osas prognoositav. ◀

Nimetatud delegeeritud õigusaktidega tagatakse, et enampakkumised korraldatakse nii, et

- a) käitajatel, eelkõige ELi HKSiga hõlmatud väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel, on täielik, õiglase ja võrdne juurdepääs;
- b) kõigil osalejatel on juurdepääs samale teabele samal ajal ning osalejad ei kahjusta enampakkumiste toimimist;

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231, 30.6.2021, lk 1).

▼ M9

- c) enampakkumiste korraldus ja neil osalemine on kulutõhus ja liigseid halduskulusid vältiv, ning
- d) väikeheitetekitajatele antakse juurdepääs lubatud heitkoguse ühikutele.

▼ M4

Liikmesriigid esitavad iga enampakkumise osas aruande enampakkumise korraldamise eeskirjade nõuetekohase rakendamise kohta, eriti mis puudutab õiglast ja avatud juurdepääsu, läbipaistvust, hinnakujundust ning tehnilisi ja töökorralduslikke aspekte. Need aruanded esitatakse ühe kuu jooksul alates enampakkumise toimumisest ning avaldatakse komisjoni veebisaidil.

▼ M15

5. Komisjon jälgib Euroopa süsinikuturu toimimist. Igal aastal esitab ta Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande süsinikuturu toimimise ning muu asjakohase kliima- ja energiapoliitika kohta, sealhulgas enampakkumiste korraldamise, likviidsuse ja kaubeldavate mahtude kohta, ning võtab kokku Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) poolt käesoleva artikli lõike 6 kohaselt esitatud teabe ja liikmesriikide esitatud teabe artikli 10a lõikes 6 osutatud finantsmeetmete kohta. Vajaduse korral tagavad liikmesriigid, et asjakohane teave esitatakse komisjonile vähemalt kaks kuud enne aruande komisjoni poolt vastuvõtmist.

6. ESMA jälgib korrapäraselt Euroopa süsinikuturu terviklikkust ja läbipaistvust, eelkõige seoses turu volatiilsuse ja hindade arenguga, enampakkumiste ja kauplemistoimingutega lubatud heitkoguse ühikute ja nende tuletisinstrumentide turul, sealhulgas börsiväline kauplemine, likviidsus ja kaubeldavad mahud, ning turuosaliste kategooriate ja kauplemiskäitumisega, sealhulgas finantsvahendajate positsioonidega. ESMA lisab asjakohased järeldused ja esitab vajaduse korral soovitusel Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogule vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1095/2010 ⁽¹⁾ artikli 32 lõikele 3. Käesoleva lõike esimeses lauses osutatud ülesannete täitmisel teevad ESMA ja asjaomased pädevad asutused koostööd ja vahetavad üksikasjalikku teavet igat liiki tehingute kohta kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 596/2014 ⁽²⁾ artikliga 25.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1095/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/77/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 84).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ (ELT L 173, 12.6.2014, lk 1).

▼ **M4***Artikkel 10a*

► **M9** Liidu ◀ üleminekueeskirjad ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ tasuta eraldamiseks ühtlustatud viisil

▼ **M9**

1. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses kogu liitu hõlmavate ja täielikult ühtlustatud eeskirjadega käesoleva artikli lõigetes 4, 5, 7 ja 19 osutatud lubatud heitkoguse ühikute eraldamise kohta.

▼ **M4**

Kuivõrd see on võimalik, määratakse esimeses lõigus osutatud meetmetega kindlaks kogu ► **M9** liitu ◀ hõlmavad eelnevad võrdlusalused, et tagada ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ eraldamine sellisel viisil, et kõige tõhusamaid tehnoloogiaid, asendajaid, alternatiivseid tootmisviise, suure tõhususega koostootmist, tõhusat heitgaaside energia taaskasutamist, biomassi kasutamist ning süsinikdioksiidi kogumist ja säilitamist – kus sellised seadmed on olemas – arvesse võttes ergutatakse kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamist ja energia seisukohast kõige tõhusamate tehnoloogiate kasutamist ning ei ergutata heitkoguste suurendamist. Elektritootmise eest tasuta ► **C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀ ei eraldata, välja arvatud artiklis 10c kirjeldatud juhtudel ning heitgaasidest toodetud elektrienergia puhul.

▼ **M15**

Kui käitise suhtes kehtib kohustus teha energiaaudit või rakendada sertifitseeritud energijuhtimissüsteemi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL⁽¹⁾ artiklile 8 ja kui auditoriande soovitusi või sertifitseeritud energijuhtimissüsteemi soovitusi ei rakendata, välja arvatud juhul, kui asjaomaste investeeringute tasuvusaeg ületab kolme aastat või kui nende investeeringute kulud on ebaproportsionaalsed, vähendatakse lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kogust 20 % võrra. Tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust ei vähendata, kui käitaja tõendab, et ta on rakendanud muid meetmeid, mis aitavad vähendada asjaomase käitise kasvuhoonegaaside heitkoguseid seda käitist puudutavas auditeerimisaruandes või sertifitseeritud energijuhtimissüsteemis soovitatuga samaväärselt.

Komisjon täiendab käesolevat direktiivi, sätestades käesoleva lõike kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides ja ilma et see piiraks direktiivi 2012/27/EL alusel kohaldatavaid nõudeid, halduslikult liitsad ühtlustatud reeglid käesoleva lõike kolmanda lõigu kohaldamiseks, millega tagatakse, et tingimuslikkuse kohaldamine ei ohusta käitiste võrdseid tingimusi, keskkonnaalast terviklikkust ega võrdset kohtlemist kogu liidus. Nimetatud ühtlustatud reeglitega nähakse eelkõige ette tähtajad, kriteeriumid rakendatud energiatõhususe meetmete tunnustamiseks ning kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise alternatiivsed meetmed, kasutades riiklike rakendusmeetmete menetlust vastavalt käesoleva direktiivi artikli 11 lõikele 1.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).

▼ M15

Lisaks käesoleva lõike kolmandas lõigus sätestatud nõuetele kohaldatakse kõnealuses lõigus osutatud 20 % vähendamist, kui käitiste käitajad, kelle kasvuhoonegaaside heite tase ületab 80 protsentiili asjakohaste tootepõhiste võrdlusaluste heitetasemetest, ei ole 1. maiks 2024 koostanud kliimaneutraalsuse kava iga sellise käitise kohta käesoleva direktiiviga hõlmatud tegevusalade jaoks. Kõnealune kava sisaldab artikli 10b lõikes 4 täpsustatud elemente ja see koostatakse kooskõlas kõnealuses artiklis sätestatud rakendusaktidega. Artikli 10b lõiget 4 käsitatakse viitena üksnes käitise tasandile. Artikli 10b lõike 4 kolmanda lõigu punktis b viidatud eesmärkide ja vahe-eesmärkide saavutamist tõendatakse ajavahemiku kohta kuni 31. detsembrini 2025 ja seejärel iga viienda aasta 31. detsembril lõppeva ajavahemiku kohta kooskõlas artiklis 15 ette nähtud kontrolli- ja akrediteerimistoimingutega. Lubatud heitkoguse ühikuid ei eraldata tasuta üle 80 %, kui vahe-eesmärkide saavutamist ei ole tõendatud seoses ajavahemikuga kuni 2025. aasta lõpuni või ajavahemiku 2026–2030 kohta.

Lubatud heitkoguse ühikuid, mida ei eraldata tasuta eraldamise vähendamise tõttu vastavalt käesoleva lõike kolmandale ja viiendale lõigule, kasutatakse selleks, et vabastada käitised käesoleva artikli lõike 5 kohasest kohandamisest. Kui selliseid lubatud heitkoguse ühikuid jääb alles, tehakse 50 % kõnealustest lubatud heitkoguse ühikutest kättesaadavaks innovatsiooni toetamiseks vastavalt käesoleva artikli lõikele 8. Ülejäänud 50 % kõnealustest lubatud heitkoguse ühikutest müüakse enampakkumisel kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10 lõikega 1 ja liikmesriigid peaksid kasutama vastavaid tulusid süsinikuheite ülekandumise jääkriski vähendamiseks määruse (EL) 2023/956 I lisaga hõlmatud sektorites, toetades üleminekut ja edendades nende süsinikuheite vähendamist kooskõlas riigiabi reeglitega.

Tasuta ei eraldata lubatud heitkoguse ühikuid sektorite või allsektorite käitistele sellisel määral, mille ulatuses käitised kuuluvad määrusega (EL) 2023/956 kehtestatud süsinikuheite ülekandumise riski vähendamise muude meetmete kohaldamisalasse. Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud meetmeid kohandatakse vastavalt.

Iga sektori ja allsektori puhul arvutatakse võrdlusalus põhimõtteliselt pigem toote kui sisestatud energia alusel, et maksimeerida kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamist ja energiasäästu asjaomase sektori või allsektori igas tootmisprotsessis. Et pakkuda täiendavaid stiimuleid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja energiatõhususe parandamiseks ning tagada võrdsed tingimused käitistele, mis kasutavad uut tehnoloogiat, mis osaliselt vähendab kasvuhoonegaaside heidet või selle täielikult kõrvaldab, ja käitistele, mis kasutavad olemasolevat tehnoloogiat, vaadatakse kindlaksmääratud kogu liitu hõlmavad eelnevad võrdlusalused seoses nende kohaldamisega aastatel 2026–2030 läbi, arvestades olemasolevate tootepõhiste võrdlusaluste määratluste ja süsteempiiride võimalikku muutmist, võttes juhtpõhimõtetena arvesse materjalide ringkasutuse potentsiaali ning seda, et võrdlusalused peaksid olema sõltumatud lähteainest ja tootmisprotsessi liigist, kui tootmisprotsessidel on

▼ **M15**

sama eesmärk. Komisjon püüab võimalikult kiiresti ja enne ajavahemiku 2026–2030 algust vastu võtta rakendusaktid, et määrata kindlaks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise võrdlusaluste muudetud väärtused kooskõlas lõike 2 kolmanda lõiguga.

▼ **M4**

Konkreetsete sektorite ja allsektorite eelnevate võrdlusaluste määramise põhimõtete kindlaksmääramisel konsulteerib komisjon asjaomaste sidusrühmadega, kaasa arvatud asjaomaste sektorite ja allsektorite esindajatega.

Pärast seda kui ► **M9** liit ◀ on heaks kiitnud rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu, mille tulemusel vähendatakse kohustuslikus korras kasvuhoonegaaside heitkoguseid ► **M9** liiduga ◀ samaväärses ulatuses, vaatab komisjon kõnealused meetmed läbi, tagamaks et ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ tasuta eraldamine toimub üksnes juhul, kui see on kõnealuse lepingu tõttu igati põhjendatud.

▼ **M15**

1a. Kui määruse (EL) 2023/956 kohaldamisest ei tulene teisiti, siis selle määruse I lisas loetletud kaupade tootmiseks lubatud heitkoguse ühikuid tasuta ei eraldata.

Erandina käesoleva lõike esimesest lõigust kohaldatakse määruse (EL) 2023/956 kohaldamise esimestel aastatel selle määruse I lisas loetletud kaupade tootmise suhtes lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist vähendatud kogustes. Kaupade tootmise puhul kasutatakse tegurit, millega vähendatakse tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust (SPIMi tegur). SPIMi tegur on alates nimetatud määruse jõustumisest kuni 2025. aasta lõpuni 100 % ning sõltuvalt nimetatud määruse artikli 36 lõike 2 punkti b sätete kohaldamisest 2026. aastal 97,5 %, 2027. aastal 95 %, 2028. aastal 90 %, 2029. aastal 77,5 %, 2030. aastal 51,5 %, 2031. aastal 39 %, 2032. aastal 26,5 % ja 2033. aastal 14 %. Alates 2034. aastast SPIMi tegurit ei kohaldata.

Tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute vähendus arvutatakse igal aastal kui määruse (EL) 2023/956 I lisas loetletud kaupade tootmisega seotud tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute nõudluse keskmine osakaal võrrelduna kõigi käitiste tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute arvutatud kogunõudlusega käesoleva direktiivi artikli 11 lõikes 1 osutatud ajavahemikul. Selles arvutuses kasutatakse SPIMi tegurit.

Tasuta eraldamise vähendamisest tulenevad lubatud heitkoguste ühikud tehakse kättesaadavaks, et toetada innovatsiooni kooskõlas lõikega 8.

▼ **M15**

Hiljemalt 31. detsembriks 2024 hindab komisjon käesoleva direktiivi artikli 10 lõike 5 kohases aastaaruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule süsinikuheite ülekandumise riski SPIMi kohaldamisalasse kuuluvate kaupade puhul, mis on toodetud liidus ja mõeldud ekspordiks kolmandatasse riikidesse, kus ELi HKS-i ega muud sarnast süsinikuheite maksustamise mehhanismi ei kohaldata. Aruandes hinnatakse eelkõige süsinikuheite ülekandumise riski sektorites, mille suhtes SPIMi kohaldatakse, eelkõige vesiniku rolli ja kiirendatud kasutuselevõttu ning muutusi seoses kaubavoogude ja nendes sektorites toodetud kaupade sisalduvate heitkogustega maailmaturul. Kui aruandes jõutakse järeldusele, et liidus toodetud kaupade puhul, mis on mõeldud ekspordiks kolmandatasse riikidesse, kus ELi HKS-i ega muud sarnast süsinikuheite hinnastamise mehhanismi ei kohaldata, on süsinikuheite ülekandumise risk, esitab komisjon asjakohasel juhul seadusandliku ettepaneku, kus käsitletakse seda ülekandumise riski kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni reeglitega, sealhulgas 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkulepe artikliga XX, ja võetakse arvesse liidu käitiste süsinikuheite vähendamist.

▼ **M4**

2. Konkreetsete sektorite või allsektorite eelnevate võrdlusaluste määramise põhimõtete kindlaksmääramisel on lähtepunktiks ► **M9** liidu ◀ sektori või allsektori 10 % kõige tõhusama käitise keskmised näitajad ajavahemikul 2007–2008. Komisjon konsulteerib asjaomaste sidusrühmadega, kaasa arvatud asjaomaste sektorite ja allsektorite esindajatega.

Artiklite 14 ja 15 kohaste ► **M9** õigusaktidega ◀ nähakse ette tootmises tekkivate kasvuhooonegaaside heitkoguste seire, aruandluse ja tõendamise ühtlustatud eeskirjad, pidades silmas eelnevate võrdlusaluste kindlaksmääramist.

▼ **M9**

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, et määrata kindlaks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise muudetud võrdlusalused. Nimetatud rakendusaktid peavad olema kooskõlas käesoleva artikli lõike 1 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidega ning nendes tuleb pidada kinni järgmisest:

- a) ajavahemikuks 2021–2025 määratakse võrdlusalused kindlaks artikli 11 kohaselt 2016. ja 2017. aasta kohta esitatud teabe põhjal. Tuginedes kõnealuste võrdlusaluste ja komisjoni poolt 27. aprillil 2011 vastu võetud komisjoni otsuses 2011/278/EL⁽¹⁾ sisalduvate võrdlusaluste võrdlemisele, määrab komisjon iga võrdlusaluse jaoks kindlaks aastase vähendamismäära ning kohaldab seda ajavahemikus 2013–2020 kohaldatavate võrdlusaluste suhtes iga ajavahemikku 2008–2023 jääva aasta puhul, et määrata kindlaks võrdlusalused aastateks 2021–2025;

⁽¹⁾ Komisjoni 27. aprilli 2011. aasta otsus 2011/278/EL, millega määratakse kindlaks kogu liitu hõlmavad üleminekueeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10a kohaste tasuta saastekvootide ühtlustatud eraldamiseks (ELT L 130, 17.5.2011, lk 1).

▼ M9

- b) kui aastane vähendamismäär ületab 1,6 % või jääb alla 0,2 %, on aastate 2021–2025 võrdlusalused ajavahemikus 2013–2020 kohaldatavad võrdlusalused, mida on iga ajavahemikku 2008–2023 jääva aasta osas vähendatud ühe asjakohase eespool nimetatud protsendimäära võrra;

▼ M15

- c) Võrdlusalused ajavahemikuks 2026–2030 määratakse kindlaks samal viisil, nagu on sätestatud käesoleva lõigu punktides a ja d, arvestades selle lõigu punkti e, võttes aluseks artikli 11 kohaselt 2021. ja 2022. aasta kohta esitatud teabe koos aastase vähendamismääraga, mida kohaldatakse iga ajavahemikku 2008–2028 jääva aasta osas;

- d) Kui aastane vähendamismäär ületab 2,5 % või jääb alla 0,3 %, on aastate 2026–2030 võrdlusalused ajavahemikus 2013–2020 kohaldatavad võrdlusalused, mida on iga ajavahemikku 2008–2028 jääva aasta osas vähendatud ühe asjakohase eespool nimetatud protsendimäära võrra;

- e) Lõike 1 kaheksanda lõigu kohaselt kohaldatavate võrdlusaluste määratluste ja süsteemipiiride muutmine ei mõjuta kuummetalli tootepõhise võrdlusaluse aastast vähendamismäära ajavahemikul 2026–2030.

Erandina kohandatakse aromaatsete süsivesinike ja sünteesigaasi jaoks kehtestatud võrdlusaluseid sama protsendimäära võrra, mis kehtib rafineerimistehaste puhul, et säilitada nimetatud toodete valmistajate jaoks võrdsed tingimused.

▼ M9

Kolmandas lõigus osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Et edendada heitgaaside tõhusat energeetilist kasutamist, ajakohastatakse kolmanda lõigu punktis b osutatud ajavahemikuks kuummetalli võrdlusalust, mis on peamiselt seotud heitgaasidega, aastase vähendamismääraga 0,2 %.

▼ M15

5. Et tagada artiklis 10 sätestatud enampakkumisel müüdav osa, kasutatakse igal aastal, mil tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus ei ulatu enampakkumisel müümiseks ette nähtud maksimaalse koguseni, enampakkumisel müümiseks ette nähtud maksimaalsest kogusest kasutamata jäänud kogus lubatud heitkoguse ühikuid selleks, et ennetada või piirata tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute koguse vähendamist, eesmärgiga tagada enampakkumisel müüdav osa järgmistel aastatel. Kui maksimaalne kogus siiski saavutatakse, kohandatakse vastavalt tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust. Kohandamine toimub alati ühetaoliselt viisil. Käitised, kus kasvuhoonegaaside heite tase jääb asjaomaste võrdlusaluste puhul aastal, mil kohandust kohaldatakse, allapoole liidu sektori või allsektori 10 % kõige tõhusamate käitiste keskmist taset, jäetakse siiski sellest kohandamisest kõrvale.

▼ **M9**

5a. Erandina lõikest 5 kasutatakse vajalikus ulatuses täiendavat kogust, mis moodustab lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest kuni 3 %, et suurendada lõike 5 alusel kasutatavat maksimaalset kogust.

5b. Kui lõike 5 alusel kasutatava maksimaalse koguse suurendamiseks on vajalik väiksem kogus kui 3 % lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest,

— kasutatakse maksimaalselt 50 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, et suurendada artikli 10a lõike 8 kohaselt innovatsiooni toetuseks kasutatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust, ning

— kasutatakse maksimaalselt 0,5 % lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, et suurendada artikli 10d kohaselt teatavate liikmesriikide energiasüsteemide kaasajastamiseks kasutatavate lubatud heitkoguse ühikute kogust.

6. ► **M15** Liikmesriigid peaksid kooskõlas käesoleva lõike teise ja neljanda lõiguga võtma vastu finantsmeetmed selliste sektorite või allsektorite kasuks, mille puhul esineb süsinikuheite ülekandumise tõeline risk suurte kaudsete kulude tõttu, mis on tegelikult põhjustatud kasvuhoonegaaside heitkogustega seotud kulude edasikandmisest elektrihindadesse, eeldusel et sellised finantsmeetmed on kooskõlas riigiabi eeskirjadega ega moonuta põhjendamatult konkurentsi siseturul. Vastuvõetud finantsmeetmete alusel ei tohiks hüvitada käesoleva artikli lõike 1 kohaselt kehtestatud võrdlusaluste järgi tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikutega kaetavaid kaudseid kulusid. Kui liikmesriik kulutab summa, mis on suurem kui 25 % artikli 10 lõikes 3 osutatud enampakkumistulust aastal, mil kaudsed kulud tekkisid, esitab ta selle summa ületamise põhjused. ◀

Samuti püüavad liikmesriigid kasutada esimeses lõigus osutatud finantsmeetmete jaoks mitte rohkem kui 25 % lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise tulust. Selliseid finantsmeetmeid võtnud liikmesriigid teevad kolme kuu jooksul alates iga aasta lõpust üldsusele kergesti ligipääsetavas vormis kättesaadavaks teabe kasu saanud sektoritele ja allsektoritele antud hüvitise kogusumma kohta. Kui liikmesriik kasutab mõnel aastal kõnealusel eesmärgil rohkem kui 25 % lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise tulust, avaldab ta alates 2018. aastast igal sellisel aastal aruande, milles tuuakse ära nimetatud summa ületamise põhjused. Aruanne peab sisaldama asjakohast teavet elektrihindade kohta, mis on mõeldud suurtele tööstustarbijatele, kes saavad sellistest finantsmeetmetest kasu, ilma et see piiraks konfidentsiaalse teabe kaitsmise nõudeid. Aruanne peab sisaldama teavet ka selle kohta, kas on asjakohaselt arvesse võetud muid meetmeid süsinikdioksiidiga seotud kaudsete kulude jätkusuutlikuks vähendamiseks keskpikas ja pikas perspektiivis.

Komisjon lisab artikli 10 lõikes 5 sätestatud aruandesse muu hulgas hinnangu kõnealustest finantsmeetmetest siseturule tuleneva mõju kohta ja vajaduse korral soovib meetmeid, mis võivad hinnangust tulenevalt vajalikuks osutada.

▼ **M9**

Nimetatud meetmed peavad tagama piisava kaitse süsinikdioksiidi lekke ohu vastu, põhinedes süsinikdioksiidi kaudsete heitkoguste eelnevatel võrdlusalustel toodanguühiku kohta. Eelnevad võrdlusalused arvutatakse konkreetse sektori või allsektori jaoks, korrutades kõige tõhusamale olemasolevale tehnoloogiale vastava elektritarbimise toodanguühiku asjaomase Euroopa elektritootmise kombinatsiooni süsinikdioksiidi heitkogusega.

▼ **M4**

7. ► **M9** Käesoleva artikli lõikes 5 osutatud maksimaalsest kogusest eraldatavad lubatud heitkoguse ühikud, mida ei ole eraldatud tasuta hiljemalt 2020. aastaks, reserveeritakse uute osalejate jaoks koos 200 miljoni lubatud heitkoguse ühikuga, mis paigutatakse turustabiilsusreservi otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõike 3 kohaselt. Kuni 200 miljonit reserveeritud lubatud heitkoguse ühikut, mida ei ole eraldatud ajavahemikul 2021–2030, tagastatakse nimetatud ajavahemiku lõpus turustabiilsusreservi. ◀

▼ **M15**

Alates 2021. aastast lisatakse lõigete 19, 20 ja 22 kohaselt käitistele eraldamata jäänud lubatud heitkoguse ühikud käesoleva lõike esimese lõigu esimese lause kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikute kogusele.

▼ **M4**

► **C3** Lubatud heitkoguse ühikuid ◀ kohandatakse artiklis 9 osutatud lineaarse teguriga.

Uutele osalejatele elektritootmisega seoses tasuta ► **C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀ ei eraldata.

▼ **M9**▼ **M15**

8. 345 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mis võidak스 muidu eraldada tasuta käesoleva artikli alusel, ja 80 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mis võidak스 muidu müüa enampakkumisel artikli 10 alusel, samuti lubatud heitkoguse ühikud, mis tulenevad käesoleva artikli lõikes 1a osutatud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise vähendamisest, tehakse kättesaadavaks fondile (edaspidi „innovatsioonifond“), mille eesmärk on toetada innovatsioonitegevust vähese süsinikuheitega ja null-süsinikuheitega tehnika, protsesside ja tehnoloogia valdkonnas, mis annavad märgatava panuse käesoleva direktiiviga hõlmatud sektorite süsinikuheite vähendamisse ning aitavad kaasa nullsaaste ja ringluse eesmärkide saavutamisele, kaasa arvatud projektid, mille eesmärk on sellist tehnikat, protsesse ja tehnoloogiat edendada ning need kõikjal liidus ulatuslikumalt kasutusele võtta. Sellistel projektidel on märkimisväärne kasvuhoonegaaside heite vähendamise potentsiaal ning need aitavad säästa energiat ja ressursse kooskõlas liidu 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkidega.

Komisjon paneb innovatsioonifondi lubatud heitkoguse ühikud varem enampakkumisele, et tagada piisav hulk vahendeid innovatsiooni edendamiseks, kaasa arvatud kasutuse laiendamiseks.

Lubatud heitkoguse ühikuid, mida õhusõiduki käitajate tegevuse lõpetamise tõttu neile välja ei anta ja mis ei ole vajalikud kõnealuste käitajate tagastatud lubatud heitkoguse ühikute puudujäägi katmiseks, kasutatakse samuti esimese lõigu kohaseks innovatsioonitegevuse toetamiseks.

▼ **M15**

Lisaks tehakse käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud innovatsiooni-tegevuse toetamiseks kättesaadavaks 5 miljonit lubatud heitkoguse ühikut artikli 3c lõigetes 5 ja 7 osutatud kogusest, mis on seotud lennundusele 2026. aastaks eraldatavate lubatud heitkoguse ühikutega.

Lisaks sellele täiendatakse ajavahemikul 2013–2020 komisjoni otsuse 2010/670/EL⁽¹⁾ alusel kasutatavast 300 miljonist lubatud heitkoguse ühikust saadud järelejäänud tulu 50 miljoni turustabiilsusreservist eraldamata lubatud heitkoguse ühikuga, mida kasutatakse aegsasti käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud innovatsioonitegevuse toetamiseks.

▼ **M16**

Innovatsioonifondi konkursikutsete ja võistupakkumiste kavandamisel ja elluviimisel võtab komisjon arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullneto-tehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks, kohaselt tunnustatud strateegilisi projekte, mille puhul ollakse seisukohal, et need aitavad kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/795⁽²⁾ artikli 2 lõikega 4 Euroopa Strateegiliste Tehnoloogiate Platvormi (STEP) eesmärkide saavutamisele kaasa. Liikmesriigid kaaluvad oma territooriumil elluviidavatele projektidele innovatsioonifondi raames välja töötatud finantsmehhanismide raames, näiteks enam-pakkumisteenuse süsteemi raames, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1058⁽³⁾ loodud Euroopa Regionaalarengu Fondist ja Ühtekuuluvusfondist ning määrusega (EL) 2021/1056 loodud Õiglase Ülemineku Fondist toetuse andmist.

▼ **M15**

Innovatsioonifond hõlmab I ja III lisas loetletud sektoreid, samuti hõlmab see tooteid ja protsesse, mis asendavad I lisas loetletud sektorites tootetavaid või kasutatavaid süsinikumahukaid tooteid, sealhulgas uuenduslik taastuvenergia- ja energiasalvestustehnoloogia ning süsiniku keskkonnaohutu kogumine ja kasutamine, mis aitab oluliselt kliimamuutusi leevendada, eelkõige seoses vältimatu protsessiheitel, ning ühtlasi aitab hoogustada süsiniku keskkonnaohutu kogumise, transpordi ja geoloogilise säilitamisega seotud projektide ehitustegevust ja toimimist, eelkõige tööstusprotsessi vältimatu heite puhul, ning CO₂ sidumist otse atmosfäärist koos ohutu, säästva ja püsiva säilitamisega geograafiliselt tasakaalustatud asukohtades. Innovatsioonifondist võib toetada

⁽¹⁾ Komisjoni 3. novembri 2010. aasta otsus 2010/670/EL, millega nähakse ette kriteeriumid ja meetmed, et rahastada ühenduse kasvuhoonegaaside saaste-kvootidega kauplemise süsteemi raames vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ tööstuslikke näidisprojekte, mille eesmärk on süsinikdioksiidi keskkonnaohutu kogumine ja geoloogiline säilitamine, ning näidisprojekte, mis tutvustavad taastuvenergiaga seotud innovatiivseid tehnoloogialahendusi (ELT L 290, 6.11.2010, lk 39).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj>).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.6.2021, lk 60).

▼ M15

ka läbimurdelist uuenduslikku tehnoloogiat ja taristut, sealhulgas vähese süsinikuheitega ja null- süsinikuheitega kütuste tootmist merendus-, lennundus-, raudtee- ja maanteetranspordi sektori süsinikuheite vähendamiseks, sealhulgas kollektiivsed transpordiliigid, nagu ühistransport ja juhuveoteenused.

Lennunduse puhul võib see toetada ka elektrifitseerimist ja lennunduse üldise kliimamõju vähendamise meetmeid.

Komisjon pöörab erilist tähelepanu määrusega (EL) 2023/956 hõlmatud sektorite projektidele, et toetada innovatsiooni vähese süsinikuheitega tehnoloogiate, süsiniku kogumise ja kasutamise, süsiniku kogumise ja säilitamise, taastuvenergia ja energia salvestamise valdkonnas viisil, mis aitab leevendada kliimamuutusi, eesmärgiga anda nende sektorite projektidele aastatel 2021–2030 märkimisväärne osa käesoleva artikli lõike 1a neljandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikute rahalise väärtusega samaväärses summas. Lisaks võib komisjon algatada enne 2027. aastat projektikonkursse, mis on suunatud nimetatud määrusega hõlmatud sektoritele.

Komisjon pöörab samuti erilist tähelepanu merendussektori süsinikuheite vähendamist soodustavatele projektidele ning lisab asjakohasel juhul innovatsioonifondi projektikonkursidesse kõnealuse eesmärgiga seotud teemad, sealhulgas meretranspordi elektrifitseerimiseks ja selle täieliku kliimamõju, kaasa arvatud musta süsiniku heite käsitlemiseks. Selliste projektikonkurside projektide valimise kriteeriumides võetakse iseäranis arvesse projektide ja investeeringute potentsiaali elurikkuse kaitse suurendamisel ning müra ja veereostuse vähendamisel.

Innovatsioonifond võib kooskõlas lõikega 8a toetada projekte konkureeriva pakkumismenetluse kaudu, nagu hinnavahelepingud, süsinikuheite hinnavahe lepingud või fikseeritud tasumääraga lepingud, et toetada süsinikuheite vähendamise tehnoloogiat, mille puhul süsiniku hind ei pruugi olla piisav stiimul.

Komisjon püüab saavutada koostoiimet innovatsioonifondi ja programmi „Euroopa horisont“ vahel, eelkõige seoses Euroopa partnerlustega, ning püüab asjakohasel juhul saavutada koostoiimet innovatsioonifondi ja muude liidu programmide vahel.

Abikõlblikud on kõikide liikmesriikide territooriumil teostatavad projektid, sealhulgas väikesemahulised ja keskmise mahuga projektid, ning merendusala tegevuse puhul projektid, millel on selge liidu lisaväärtus. Toetust saav tehnoloogia peab olema innovatiivne ja ilma toetuseta sellises mahus äriiselt mitte veel elujõuline, kuid see peab esindama läbimurdelisi lahendusi või olema piisavalt valmis, et seda saaks kohaldada kommerskasutusele eelnevas mahus.

Komisjon tagab, et innovatsioonifondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10 lõikes 4 osutatud põhimõtete ja korraga. Enampakkumisel saadud tulu käsitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse

▼ **M15**

(EL, Euratom) 2018/1046 ⁽¹⁾ artikli 21 lõike 5 kohaselt sihtotstarbelise välistuluna. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitme aasta peale.

Komisjon annab taotluse korral tehnilist abi liikmesriikidele, kus tegelik osalemine innovatsioonifondi kohastes projektides on väike, et suurendada taotluse esitanud liikmesriikide suutlikkust toetada oma territooriumil projektide esitajate pingutusi innovatsioonifondile rahastamistaotluste esitamisel ning parandada seeläbi tegelikku geograafilist osalemist innovatsioonifondis ja esitatud projektide üldist kvaliteeti. Seoses innovatsioonifondi rahastamisega püüab komisjon saavutada tõhusa kvaliteedipõhise geograafilise katvuse kogu liidus ning tagab sellega seoses oma edusammude ja asjakohaste järelemeetmete põhjaliku seire.

Taotlejate nõusolekul teavitab komisjon pärast projektikonkursi lõppu liikmesriike rahastamistaotlustest, mis on seotud projektidega nende territooriumil, ning annab neile nende taotluste kohta üksikasjalikku teavet, et liikmesriikidel oleks hõlpsam projektide toetamist koordineerida. Lisaks teavitab komisjon enne toetuse andmist liikmesriike eelvalitud projektide nimekirjast.

Projektid valitakse läbipaistva valikumenetluse teel, tehnoloogianeutraalsel viisil kooskõlas innovatsioonifondi eesmärkidega, nagu on sätestatud käesoleva lõike esimeses lõigus, ning objektiivsete ja läbipaistvate kriteeriumide alusel, võttes arvesse seda, millises ulatuses projektid annavad olulise panuse liidu kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisse, aidates samal ajal kaasa nullsaaste ja ringluse eesmärkide saavutamisele kooskõlas käesoleva lõike esimese lõiguga, ning asjakohasel juhul seda, millises ulatuses aitavad need tuua heitkoguseid lõikes 2 osutatud võrdlusalustest tunduvalt allapoole. Projektidel peab olema ulatusliku rakendamise potentsiaal või potentsiaal vähendada märkimisväärselt kliimanetraalsele majandusele ülemineku kulusid asjaomastes sektorites. Eelistatakse uuenduslikku tehnoloogiat ja protsesse, mis käsitlevad mitut liiki keskkonnamõju. Süsiniku kogumist ja kasutamist hõlmavad projektid peavad tooma kaasa heitkoguste netovähendamise ja tagama CO₂ heite vältimise või CO₂ püsiva säilitamise. Projektikonkursi alusel saadud toetust võib anda kuni 60 % ulatuses projektide asjakohastest kuludest, sellest kuni 40 % ei tarvitse olla seotud kasvuhoonegaaside heitkoguste tõendatud vältimisega, juhul kui saavutatakse eelnevalt kindlaksmääratud vahe-eesmärgid, võttes arvesse kasutusele võetud tehnoloogiat. Konkureeriva pakkumismenetluse kaudu antava toetuse ja tehnilise abi korral võib toetada projektide asjakohaste kulude katmist kuni 100 % ulatuses. Projektide valimise kriteeriumides võetakse arvesse projektide kombineerimisel avanevat heite vähendamise potentsiaali mitmes sektoris, sealhulgas naaberpiirkondades.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

▼ M15

Innovatsioonifondist rahastatavate projektide puhul nõutakse teadmiste jagamist teiste asjaomaste projektidega ning liidus asuvate õigustatud huvi omavate teadlastega. Komisjon määrab teadmiste jagamise tingimused kindlaks konkursikutsetes.

Projektikonkursid peavad olema avatud ja läbipaistvad. Projektikonkursside ettevalmistamisel püüab komisjon tagada, et kõik sektorid oleksid nõuetekohaselt esindatud. Komisjon võtab meetmeid tagamaks, et konkursikutsed edastatakse võimalikult laialdaselt ja eelkõige väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses innovatsioonifondi toimimist käsitlevate normidega, sealhulgas valikumenetluse ja -kriteeriumide kohta, samuti seoses rahastamiskõlblike sektorite ja tehnoloogiliste nõudmistega toetuse eri liikide puhul.

Käesolevas lõikes nimetatud mehhanismi kaudu ei toetata projekte, mis ületavad 15 % selleks otstarbeks kättesaadavate lubatud heitkoguse ühikute koguarvust. Kõnealuseid lubatud heitkoguse ühikuid võetakse arvesse lõike 7 kohaselt.

Komisjon esitab hiljemalt 31. detsembriks 2023 ja seejärel igal aastal käesoleva direktiivi artikli 22a lõikes 1 osutatud kliimamuutuste komiteele aruande innovatsioonifondi rakendamise kohta, analüüsides toetuse saanud projekte sektorite ja liikmesriikide kaupa ning toetuse saanud projektide eeldatavat panust liidus kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisse, nagu on sätestatud määruses (EL) 2021/1119. Komisjon esitab aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule ning avalikustab selle.

8a. Konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi tulemusel sõlmitavate hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute puhul tagatakse asjakohane kaetus innovatsioonifondist saadaolevate lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise tulust tulenevate eelarveliste kulukohustustega ning need eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitme aasta peale. Konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kahes esimeses voorus tagatakse hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingutega seotud finantskohustuste täielik katmine assigneeringutega, mis tulenevad lõike 8 kohaselt innovatsioonifondile eraldatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumistulust.

Lähtudes hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute rakendamisest tulenevate finantsriskide kvalitatiivsest ja kvantitatiivsest hindamisest, mille komisjon peab tegema pärast konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi kahe esimese vooru lõppu ning seejärel iga kord, kui see on vajalik kooskõlas konservatiivsuse põhimõttega, mille kohaselt vara ja kasumit ei hinnata tegelikust suuremaks ning kohustusi ja kahjumit ei hinnata tegelikust väiksemaks, võib komisjon kooskõlas kaheksandas lõigus sätestatud volitusega otsustada katta ainult osa hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingutega seotud finantskohustustest esimeses lõigus osutatud vahenditest ning ülejäänud osa muudest vahenditest. Komisjon püüab muude kattevahendite kasutamist piirata.

▼ M15

Kui hindamise tulemusel jõutakse järeldusele, et hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute täieliku potentsiaali ärakasutamiseks on vaja muid kattevahendeid, seab komisjon eesmärgiks muude kattevahendite tasakaalustatud kombinatsiooni. Erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 210 lõikest 1 määrab komisjon kindlaks muude kattevahendite kasutamise ulatuse vastavalt käesoleva lõike kaheksandas lõigus sätestatud delegeeritud õigusaktile.

Ülejäänud finantskohustused kaetakse piisavalt, võttes arvesse määruse (EL, Euratom) 2018/1046 X jaotise põhimõtteid, mida vajaduse korral kohandatakse hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute eripäraga, tehes erandi kõnealuse määruse artikli 209 lõike 2 punktidest d ja h, artikli 210 lõikest 1, artikli 211 lõigetest 1, 2, 4 ja 6, artiklitest 212, 213 ja 214, artikli 218 lõikest 1 ning artikli 219 lõigetest 3 ja 6. Asjakohasel juhul kehtestatakse käesoleva lõike kaheksandas lõigus sätestatud delegeeritud õigusaktiga muud kattevahendid, eraldiste määr ja vajalikud erandid.

Komisjon ei kasuta lõike 8 kohaselt innovatsioonifondile eraldatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisest saadud tulust hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute rahastamiseks rohkem kui 30 %.

Eraldiste määr ei tohi olla väiksem kui 50 % liidu eelarvest hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute eest kaetavast finantskohustuste kogusummast. Eraldiste määra kehtestamisel võtab komisjon arvesse elemente, mis võivad vähendada liidu eelarve finantsriske lisaks innovatsioonifondis kättesaadavatele assigneeringutele, näiteks vastutuse võimalik jagamine liikmesriikidega vabatahtlikkuse alusel või erasektori võimalik edasikindlustusmehhanism. Komisjon vaatab eraldiste määra läbi vähemalt iga kolme aasta järel alates seda esimest korda kehtestava delegeeritud õigusakti kohaldamise kuupäevast.

Spekulatiivsete taotluste vältimiseks võib konkureerivale pakkumismenetlusele juurdepääsuks seada tingimuse, et taotlejad maksavad tagatisraha, mida lepingu täitmata jätmise korral ei tagastata. Sellist tagastamisele mittekuuluvat tagatisraha kasutatakse innovatsioonifondi puhul kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõikega 5. Rahaline osalus, mille toetusesaaja maksab toetust andvale asutusele hinnavahelepingute või süsinikuheite hinnavahe lepingute tingimuste kohaselt, kui võrdlushind on täitmishinnast kõrgem (edaspidi „tagasisaadavad vahendid“), kasutatakse innovatsioonifondi puhul sihtotstarbelise välistuluna vastavalt kõnealuse määruse artikli 21 lõikele 5.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas käesoleva direktiivi artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi, nähes üksikasjalikult ette muud võimalikud kattevahendid ning asjakohasel juhul eraldiste määra ja vajalikud lisaerandid määruse (EL, Euratom) 2018/1046 X jaotisest, nagu on sätestatud käesoleva lõike neljandas lõigus, ning konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi toimimise reeglid, eelkõige seoses hoiuste ja tagasisaadavate vahenditega.

▼ **M15**

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta käesoleva lõike viiendat lõiku, tõstes kõnealuses lõigus osutatud 30 % piirmäära kokku kuni 20 protsendipunkti, kui see on vajalik nõudluse rahuldamiseks hinnavahelepingute ja süsinikuheite hinnavahe lepingute järele, võttes arvesse konkureeriva pakkumismenetluse mehhanismi esimeste voorude kogemusi ning vajadust leida innovatsioonifondi toetuses toetuste ja selliste lepingute vahel piisav tasakaal.

Innovatsioonifondist antav rahaline toetus on proportsionaalne käesolevas artiklis sätestatud poliitikaeesmärkidega ega tekita põhjendamatuid siseturu moonutusi. Selleks antakse vahendeid üksnes selliste lisakulude või investeerimisriskide katmiseks, mida investorid ei saa tavalistes turutingimustes kanda.

8b. 40 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mis võidakс muidu käesoleva artikli alusel eraldada tasuta, ja 10 miljonit lubatud heitkoguse ühikut kogusest, mis võidakс muidu käesoleva direktiivi artikli 10 alusel müüa enampakkumisel, tehakse kättesaadavaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/955 ⁽¹⁾ loodud kliimameetmete sotsiaalfondile. Komisjon tagab, et kliimameetmete sotsiaalfondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikud müüakse 2025. aastal enampakkumisel vastavalt käesoleva direktiivi artikli 10 lõikes 4 osutatud põhimõtetele ja korrale ja nimetatud artikli kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktile. Enampakkumise tulud moodustavad sihtotstarbelise välistulu vastavalt määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõikele 5 ja neid kasutatakse vastavalt kliimameetmete sotsiaalfondi suhtes kohaldatavatele normidele.

▼ **M9**

9. Kreeka, kus sisemajanduse koguprodukt (SKP) elaniku kohta turuhindades oli 2014. aastal alla 60 % liidu keskmisest, võib enne käesoleva artikli lõike 7 kohaldamist taotleda käesoleva artikli lõikes 5 osutatud maksimaalsest kogusest, mida ei ole eraldatud tasuta 31. detsembriks 2020, kuni 25 miljonit lubatud heitkoguse ühikut, et kaasrahastada oma territooriumil kuni 60 % ulatuses saarte elektrivarustusest tuleneva CO₂-heite vähendamist. Artikli 10d lõiget 3 kohaldatakse selliste lubatud heitkoguse ühikute suhtes *mutatis mutandis* põhimõttel. Lubatud heitkoguse ühikuid võib taotleda juhul, kui rahvusvahelistele võlaturgudele piiratud juurdepääsu tõttu võib Kreeka saarte elektrivarustuse CO₂-heite vähendamiseks mõeldud projekt vastasel juhul jääda ellu viimata ning kui Euroopa Investeerimispank (EIP) kinnitab projekti rahalist elujõulisust ja sotsiaal-majanduslikku kasu.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/955, millega luuakse kliimameetmete sotsiaalfond ja muudetakse määrust (EL) 2021/1060 (ELT L 130, 16.5.2023, lk 1).

▼ M4

11. Kui artiklist 10b ei tulene teisiti, on käesoleva artikli lõigete 4–7 kohaselt tasuta eraldatavate ►C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ kogus 2013. aastal 80 % lõikes 1 osutatud meetmete kohaselt kindlaks määratud kogusest. Seejärel vähendatakse tasuta ►C3 lubatud heitkoguse ühikuid ◀ igal aastal võrdse koguse võrra, nii et 2020. aastal on tasuta ►C3 lubatud heitkoguse ühikuid ◀ 30 % ►M9 _____ ◀.

▼ M9

▼ M15

19. Tegevuse lõpetanud käitisele lubatud heitkoguse ühikuid tasuta ei eraldata. Käitisi, mille kasvuhoonegaaside heiteloa kehtivusaeg on lõppenud või see on kehtetuks tunnistatud, ning käitisi, mille tegevus või tegevuse taasalustamine ei ole tehniliselt võimalik, käsitatakse tegevuse lõpetanuna.

▼ M9

20. Vajaduse korral kohandatakse lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise taset, mis on määratud käitistele, mille tegevus on kahe aasta libiseva keskmise alusel tehtud hindamise põhjal suurenenud või vähenenud rohkem kui 15 % võrreldes artikli 11 lõikes 1 osutatud asjakohaseks perioodiks tasuta eraldamise kindlaksmääramiseks algselt kasutatud tasemega. Kohandused tehakse kas lubatud heitkoguse ühikute võtmisega käesoleva artikli lõike 7 kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikute kogusest või sellele lubatud heitkoguse ühikute lisamisega.

21. Selleks et tagada käesoleva artikli lõikes 20 osutatud kohandamiste ja künnise tõhus, mittediskrimineeriv ja ühetaoline kohaldamine, vältida põhjendamatu halduskoormust ning hoida ära eraldise kohandamistega manipuleerimist või nende kuritarvitamist, võib komisjon võtta vastu rakendusakte kohandamiste üksikasjalikuma korra kindlaksmääramiseks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

▼ M15

22. Kui artikli 11 lõike 2 kohaselt tasuta eraldatud lubatud heitkoguse ühikute koguses on vaja teha kohandusi, tehakse sellised kohandused kas lubatud heitkoguse ühikute võtmisega käesoleva artikli lõike 7 kohaselt reserveeritud lubatud heitkoguse ühikute kogusest või sellele lubatud heitkoguse ühikute lisamisega.

▼ M9

Artikkel 10b

Üleminekumeetmed teatavate energiamahukate tööstusharude toetamiseks süsinikdioksiidi lekke korral

1. Süsinikdioksiidi lekkest peetakse ohustatuks sektoreid ja allsektoreid, mille puhul kolmandate riikidega toimuva kaubanduse maht, mida väljendatakse kolmandatesse riikidesse mineva ekspordi koguväärtuse ja kolmandatest riikidest pärineva impordi väärtuse summa ning Euroopa Majanduspiirkonna turu koguväärtuse (aastakäive pluss koguimport kolmandatest riikidest) suhtena, korrutatuna nende heitemahukusega, mida väljendatakse ühikuga kgCO₂, ja jagatuna nende kogulisandväärtusega (eurodes), on suurem kui 0,2. Sellistele sektoritele ja allsektoritele eraldatakse lubatud heitkoguse ühikuid tasuta kuni 2030. aastani 100 % ulatuses kogusest, mis määratakse kindlaks artikli 10a kohaselt.

▼ M9

2. Sektorid ja allsektorid, mille puhul kolmandate riikidega toimuva kaubanduse mahu korrutis nende heitemahukusega on suurem kui 0,15, võib paigutada lõikes 1 osutatud rühma aastate 2014–2016 andmeid kasutades kvalitatiivse hinnangu põhjal ja järgmiste kriteeriumide alusel:

- a) mil määral on kõnealuse sektori või allsektori üksikutel käitistel võimalik vähendada heitkoguste taset või elektrienergia tarbimist;
- b) praegused ja prognoositavad turunäitajad, sealhulgas asjakohasel juhul ühtne võrdlushind;
- c) kasumimarginaalid kui pikaajaliste investeerimis- või ümberpaiknemisotsuste võimalikud näitajad, võttes arvesse heitkoguste vähendamise seotud muutusi tootmiskuludes.

3. Sektoreid ja allsektoreid, mis ei ületa lõikes 1 osutatud künnist, kuid mille heitemahukus väljendatuna ühikuga kgCO₂ ja jagatuna nende kogulisandväärtusega (eurodes) on suurem kui 1,5, hinnatakse samuti neljakohalise numbriga väljendatud tegevusalade (NACE-4 kood) tasandil. Komisjon teeb kõnealuse hindamise tulemused üldsusele kättesaadavaks.

Kolme kuu jooksul alates esimeses lõigus osutatud avaldamisest võivad kõnealuses lõigus osutatud sektorid ja allsektorid esitada komisjonile taotluse kas oma süsinikdioksiidi lekke kvalitatiivseks hindamiseks neljakohalise numbriga väljendatud tegevusalade (NACE-4 kood) tasandil või hindamiseks liidu tööstusliku tootmise statistikas kasutatavate kaupade klassifikatsiooni kaheksanumbrilisel (Prodcum) tasandil. Selleks esitavad sektorid ja allsektorid koos taotlusega nõuetekohaselt põhjendatud, täielikud ja sõltumatult tõendatud andmed, et võimaldada komisjonil hindamist läbi viia.

Kui sektor või allsektor valib hindamise neljakohalise numbriga väljendatud tegevusalade (NACE-4 kood) tasandil, võib ta lõike 2 punktides a, b ja c osutatud kriteeriumide alusel paigutada lõikes 1 osutatud rühma. Kui sektor või allsektor valib hindamise kaheksanumbrilisel (Prodcum) tasandil, paigutatakse ta lõikes 1 osutatud rühma juhul, kui sellel tasandil on ületatud lõikes 1 osutatud künnis 0,2.

Sektorid ja allsektorid, mille puhul lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine arvutatakse artikli 10a lõike 2 neljandas lõigus osutatud võrdluseluste põhjal, võivad samuti taotleda hindamist vastavalt käesoleva lõike kolmandale lõigule.

▼ **M9**

Erandina lõigetest 1 ja 2 võib liikmesriik taotleda kuni 30. juunini 2018, et komisjoni otsuse 2014/746/EL ⁽¹⁾ lisas kuue- või kaheksanumbrilise (Prodc) klassifikatsiooni tasandil loetletud sektor või allsektor paigutatakse lõikes 1 osutatud rühma. Taotlus vaadatakse läbi üksnes juhul, kui taotlev liikmesriik tõestab, et erandi kohaldamine on põhjendatud asjaomase sektori või allsektori viie viimase aasta kohta esitatud nõuetekohaselt põhjendatud, täielike, tõendatud ja kontrollitud andmete alusel, ning lisab oma taotlusele kogu asjakohase teabe. Kõnealuste andmete põhjal paigutatakse sektor või allsektor nende klassifikatsioonide alusel lõikes 1 osutatud rühma, kui mitmesuguseid tegevusi hõlmava neljakohalise numbriga väljendatud tegevusalade (NACE-4 kood) tasandil on näha, et sektoril või allsektoril on kuue- või kaheksanumbrilisel tasandil (Prodc) oluliselt kõrgem kaubandusmaht ja heitemahukus, mis ületab lõikes 1 sätestatud künnist.

4. Muud sektorid ja allsektorid suudavad eeldatavasti lubatud heitkoguse ühikute kulu suuremal määral tootehindadesse üle kanda ja neile eraldatakse lubatud heitkoguse ühikuid tasuta 30 % ulatuses kogusest, mis määratakse kindlaks artikli 10a kohaselt. Kui artikli 30 kohase läbivaatamise tulemusel ei otsustata teisiti, tuleks pärast 2026. aastat vähendada muudele sektoritele ja allsektoritele (välja arvatud kaugküte) lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist võrdsete koguste kaupa, eesmärgiga 2030. aastal lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamine lõpetada.

▼ **M15**

Liikmesriigis, kus alates 2014. aastast kuni 2018. aastani on selle kaugküttest tuleneva heite osakaal liidu koguheitest jagatuna kõnealuse liikmesriigi osakaaluga SKPst liidu summaarses SKPs suurem kui 5, eraldatakse ajavahemikuks 2026–2030 täiendavalt tasuta lubatud heitkoguse ühikuid 30 % ulatuses artikli 10a kohaselt kindlaksmääratud kogusest, tingimusel et käesoleva lõike kolmandas lõigus osutatud kliimaneutraalsuse kavade kohaselt investeeritakse enne 2030. aastat heitkoguste märkimisväärseks vähendamiseks mahus, mis on samaväärne kõnealuse tasuta lisaeraldise väärtusega, ning et kõnealuse lõigu punktis b osutatud eesmärkide ja vahe-eesmärkide saavutamist kinnitatakse käesoleva lõike neljanda lõigu kohase kontrolliga.

Kaugkütteettevõtjad koostavad 1. maiks 2024 kliimaneutraalsuse kava nende käitiste jaoks, millele nad käesoleva lõike teise lõigu kohaselt taotlevad lubatud heitkoguse ühikute täiendavat tasuta eraldamist. See kava on kooskõlas määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõikes 1 sätestatud kliimaneutraalsuse eesmärgiga ja selles nähakse ette:

- a) meetmed ja investeeringud kliimaneutraalsuse saavutamiseks 2050. aastaks käitise või ettevõtte tasandil, välja arvatud süsinikukompensatsiooni ühikute kasutamine;

⁽¹⁾ Komisjoni 27. oktoobri 2014. aasta otsus 2014/746/EL, millega määratakse ajavahemikuks 2015-2019 kindlaks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ selliste sektorite ja allsektorite loetelu, mille puhul kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu peetakse märkimisväärseks (ELT L 308, 29.10.2014, lk 114).

▼ **M15**

- b) eesmärgid ja vahe-eesmärgid, et mõõta 31. detsembriks 2025 ja seejärel iga viienda aasta 31. detsembriks käesoleva lõigu punktis a sätestatud kliimanetraalsuse saavutamiseks tehtud edusamme;
- c) iga käesoleva lõigu punktis a osutatud meetme ja investeeringu prognoositav mõju kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele.

Käesoleva lõike kolmanda lõigu punktis b viidatud eesmärkide ja vahe-eesmärkide saavutamist tõendatakse ajavahemiku kohta kuni 31. detsembrini 2025 ja seejärel iga viienda aasta 31. detsembril lõppeva ajavahemiku kohta kooskõlas artiklis 15 ette nähtud kontrolli- ja akrediteerimistoimingutega. Tasuta lubatud heitkoguse ühikuid peale nende, millele on osutatud käesoleva lõike esimeses lõigus, ei eraldata, kui vahe-eesmärkide saavutamist ei ole tõendatud seoses ajavahemikuga kuni 2025. aasta lõpuni või ajavahemiku 2026–2030 kohta.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, et määrata kindlaks käesoleva lõike kolmanda lõigu punktides a, b ja c osutatud teabe minimaalne sisu ning kõnealuses lõigus ja artikli 10a lõike 1 viiendas lõigus osutatud kliimanetraalsuse kavade vorm. Komisjon püüab saavutada koostoitmet sarnaste kavadega, nagu on sätestatud liidu õiguses. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

▼ **M9**

5. Komisjonil on õigus võtta 31. detsembriks 2019 kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses selliste käesoleva artikli lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud sektorite ja allsektorite kindlakstegemisega, mida peetakse süsinikdioksiidi lekkest ohustatuks, hinnatuna käesoleva artikli lõike 1 puhul neljakohalise numbriga väljendatud tegevusalade (NACE-4 kood) tasandil, võttes aluseks kolme viimase kalendriaasta kättesaadavad andmed.

*Artikkel 10c***Lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise võimalus üleminekuperioodil energiasektori moderniseerimiseks**

1. Erandina artikli 10a lõigetest 1–5 võivad liikmesriigid, kus 2013. aastal oli SKP elaniku kohta eurodes väljendatuna turuhindades alla 60 % liidu keskmisest, eraldada üleminekuperioodil elektritootmis- ja tööstus- ja ehitus- ja käsitööstuse sektorite ühikuid energiasektori moderniseerimiseks, jätkusuutlikuks ümberkujundamiseks ja jätkusuutlikuks ümberkujundamiseks tasuta. Toetatud investeeringud peavad olema kooskõlas üleminekuga ohutule ja kestlikule vähese CO₂-heitelga majandusele, liidu kliima- ja energiapoliitika raamistiku 2030 eesmärkidega ja Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkidega. Käesolevas lõikes sätestatud erand lõpeb 31. detsembril 2030.

▼M9

2. Asjaomased liikmesriigid korraldavad konkureeriva pakkumismenetluse, mis toimub ühes või mitmes voorus ajavahemikul 2021–2030, projektide jaoks, mille investeeringute kogusumma ületab 12,5 miljonit eurot, et valida välja lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise kaudu rahastatavad investeeringud. Kõnealune konkureeriv pakkumismenetlus peab:

- a) vastama läbipaistvuse, mittediskrimineerimise, võrdse kohtlemise ja usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetele;
- b) tagama, et pakkumuskõlblikud on ainult sellised projektid, mis edendavad energia- ja tarneallikate mitmekesistamist, vajalikke ümberkorraldusi, keskkonnaseisundi parandamist ja taristu ajakohastamist, puhast tehnoloogiat (näiteks taastuvenergiatehnoloogiat) või energiatootmise sektori moderniseerimist (näiteks tõhusat ja kestlikku kaugkütet) ning energia ülekandmis- ja jaotamissektorit;
- c) määratlema selged, objektiivsed, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad valikukriteeriumid projektide paremusjärjestuse koostamiseks, et tagada üksnes selliste projektide valimine, mis
 - i) toovad tasuvusanalüüsi põhjal heitkoguste vähendamisel netokasu ja millega saavutatakse süsinikdioksiidi heite vähendamine eelnevalt määratud märkimisväärsel tasemel, võttes arvesse projekti suurust;
 - ii) on täiendavad, vastavad selgelt asendus- ja moderniseerimisvajadustele ega suurenda turupõhist energianõudlust;
 - iii) pakuvad parimat hinna ja kvaliteedi suhet ning
 - iv) ei aita suurendada ega paranda väga heitemahuka elektritootmise rahalist elujõulisust ning ei suurenda sõltuvust heitemahukatest fossiilkütustest.

Erandina artikli 10 lõikest 1 ja ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 1 viimase lause kohaldamist, juhul kui konkureeriva pakkumismenetluse kaudu valitud investeering tühistatakse või kavandatud tulemust ei saavutata, võib eraldatud lubatud heitkoguse ühikuid kasutada konkureeriva pakkumismenetluse ühe lisavooru kaudu kõige varem ühe aasta pärast muude investeeringute rahastamiseks.

Liikmesriik, kes kavatab kasutada energiasektori moderniseerimiseks lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise võimalust üleminekuperiodil, avaldab 30. juuniks 2019 avalikuks aruteluks üksikasjaliku riikliku raamistiku, millega kehtestatakse konkureeriva pakkumismenetluse tingimused, sealhulgas esimeses lõigus osutatud kavandatavate voorude arv, ja valikukriteeriumid.

▼ M9

Kui lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamisega toetatavaid investeeringuid, mille väärtus on alla 12,5 miljoni euro, ei valita välja käesolevas lõikes osutatud konkureeriva pakkumismenetluse kaudu, valivad liikmesriigid projektid välja erapooletute ja läbipaistvate kriteeriumide alusel. Valikuprotsessi tulemused avaldatakse avalikuks aruteluks. Selle põhjal asjaomane liikmesriik koostab ja avaldab investeeringute loetelu ning esitab selle komisjonile 30. juuniks 2019. Kui samas käitises tehakse mitu investeeringut, hinnatakse neid tervikuna, et teha kindlaks, kas 12,5 miljoni eurone künnis ületatakse, välja arvatud juhul, kui nimetatud investeeringud on üksteisest sõltumatult tehniliselt või rahaliselt elujõulised.

3. Kavandatavate investeeringute väärtus peab olema vähemalt võrdne tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute turuväärtusega, sealjuures võetakse arvesse otseselt seotud hinnatõusu piiramise vajadust. Turuväärtus on eelmisel kalendriaastal ühise enampakkumisplatvormi kaudu müüdud lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind. Investeeringu asjakohaseid kulusid võib toetada kuni 70 % ulatuses tasuta eraldatud lubatud heitkoguse ühikutest, tingimusel et ülejäänud kulusid rahastavad eraõiguslikud juriidilised isikud.

4. Üleminekuperioodil tasuta eraldatud lubatud heitkoguse ühikud arvatakse maha lubatud heitkoguse ühikute kogusest, mida asjaomane liikmesriik müüks muidu enampakkumisel. Tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogus ei tohi moodustada rohkem kui 40 % lubatud heitkoguse ühikute kogusest, mille asjaomane liikmesriik saab ajavahemikul 2021–2030 artikli 10 lõike 2 punkti a kohaselt ja mis jaotatakse võrdsete osadena kõnealuse ajavahemiku igale aastale.

5. Kui liikmesriik kasutab artikli 10d lõike 4 kohaselt lubatud heitkoguse ühikuid, mis on artikli 10 lõike 2 punkti b alusel jaotatud liidus solidaarsuse, majanduskasvu ja omavahelise ühendatuse tagamise eesmärgil, siis kasutades sellele vastavat lubatud heitkoguse ühikute kogust, mis on jaotatud kooskõlas artikli 10 lõike 2 punktiga b, võib asjaomane liikmesriik erandina käesoleva artikli lõikest 4 kasutada üleminekuperioodil tasuta eraldamiseks kokku kuni 60 % ajavahemikul 2021–2030 artikli 10 lõike 2 punkti a kohaselt saadud lubatud heitkoguse ühikutest.

Kõik lubatud heitkoguse ühikud, mida ei ole eraldatud käesoleva artikli alusel hiljemalt 2020. aastaks, võib eraldada ajavahemikul 2021–2030 lõikes 2 osutatud konkureeriva pakkumismenetluse kaudu välja valitud investeeringuteks, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni 30. septembriks 2019 oma kavatsusest mitte eraldada kõiki nimetatud lubatud heitkoguse ühikuid või osa nendest ajavahemikul 2021–2030 ning lubatud heitkoguse ühikute kogusest, mis müüakse selle asemel 2020. aastal enampakkumisel. Kui sellised lubatud heitkoguse ühikud eraldatakse ajavahemikul 2021–2030, võetakse vastavat lubatud heitkoguse ühikute kogust arvesse käesoleva lõike esimeses lõigus esitatud 60 % piirmäära kohaldamisel.

▼ **M9**

6. Käitajad peavad lubatud heitkoguse ühikute saamiseks tõendama, et konkureeriva pakkumismenetluse normide kohaselt välja valitud investeering on tehtud. Kui investeering toob kaasa täiendava elektritootmisvõimsuse, peab asjaomane käitaja ka tõendama, et tema või mõni muu seotud käitaja on täiendava elektritootmisvõimsuse käivitumise alguseks heitemahukama elektritootmisvõimsuse vastava osa tegevuse lõpetanud.

▼ **M15**

7. Liikmesriigid nõuavad toetust saavatelt elektritootvatelt käitistelt ja võrguettevõtjatelt iga aasta 28. veebruariks aruande esitamist toetamiseks välja valitud investeeringute rakendamise kohta, sealhulgas tasuta eraldatud lubatud heitkoguse ühikute ja tehtud investeerimiskulude bilansi ning toetatud investeeringute liikide kohta. Liikmesriigid annavad sellest aru komisjonile, kes avalikustab aruanded.

*Artikkel 10ca***Varajasem tähtaeg lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks üleminekuperioodil energiasektori moderniseerimiseks**

Erandina artiklist 10c võivad asjaomased liikmesriigid eraldada käitistele kõnealuse artikli kohaselt üleminekuperioodil tasuta lubatud heitkoguse ühikuid üksnes investeeringuteks, mis tehakse kuni 31. detsembrini 2024. Mis tahes lubatud heitkoguse ühikud, mis on asjaomastele liikmesriikidele vastavalt artiklile 10c kättesaadavad ajavahemikuks 2021–2030 ja mida ei kasutata sellisteks investeeringuteks, tuleb asjaomase liikmesriigi kindlaksmääratud proportsioonis:

- a) lisada lubatud heitkoguse ühikute üldkogusele, mille asjaomane liikmesriik peab enampakkumisel müüma vastavalt artikli 10 lõikele 2; või
- b) kasutada investeeringute toetamiseks artiklis 10d osutatud moderniseerimisfondi raames kooskõlas reeglitega, mida kohaldatakse artikli 10d lõikes 4 osutatud lubatud heitkoguse ühikutest saadava tulu suhtes.

Asjaomane liikmesriik peab 15. maiks 2024 teatama komisjonile vastavad lubatud heitkoguse ühikute kogused, mida kasutatakse vastavalt artikli 10 lõike 2 esimese lõigu punktile a ja erandina artikli 10d lõike 4 teisest lausest vastavalt artiklile 10d.

▼ **M9***Artikkel 10d***Moderniseerimisfond**▼ **M15**

1. Ajavahemikuks 2021–2030 luuakse fond eesmärgiga toetada toetust saavate liikmesriikide poolt kavandatud investeeringuid, sealhulgas rahastada väikesemahulisi investeerimisprojekte, et moderniseerida energiasüsteeme ja parandada energiatõhusust (edaspidi „moderniseerimisfond“). Moderniseerimisfondi rahastatakse artiklis 10 sätestatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest kõnealuses artiklis sätestatud toetust saavate liikmesriikide jaoks.

▼ **M15**

Toetatavad investeeringud peavad olema kooskõlas käesoleva direktiivi eesmärkidega, samuti komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatises Euroopa rohelise kokkuleppe kohta ning määruses (EL) 2021/1119 seatud sihtide ja Pariisi kokkuleppes väljendatud pikaajaliste eesmärkidega. Toetust saavad liikmesriigid võivad asjakohasel juhul kasutada moderniseerimisfondi vahendeid, et rahastada investeeringuid, mis hõlmavad liiduga külgnevaid piirialasid. Moderniseerimisfondist ei anta toetust fossiilkütuseid kasutavatele energiatootmisüksustele. Käesoleva artikli lõike 4 kohase teatega hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutest saadavat tulu võib aga kasutada gaasiliste fossiilkütustega seotud investeeringuteks.

Lisaks võib käesoleva direktiivi artikli 10 lõike 1 kolmandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikutest saadavat tulu, kui see tegevus kvalifitseerub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 ⁽¹⁾ kohaselt keskkonnasäästlikuks ja on energiajulgeoleku tagamisega nõuetekohaselt põhjendatud, kasutada gaasilisi fossiilkütuseid hõlmavateks investeeringuteks, tingimusel et energiatootmiseks müüakse lubatud heitkoguse ühikud enampakkumisel enne 31. detsembrit 2027 ja gaasi järgmise etapi kasutamist hõlmavateks investeeringuteks müüakse lubatud heitkoguse ühikud enampakkumisel enne 31. detsembrit 2028.

2. Vähemalt 80 % tulust, mis on saadud artikli 10 lõike 1 kolmandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikutest ja käesoleva artikli lõike 4 kohase teatega hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutest, ning vähemalt 90 % tulust, mis on saadud artikli 10 lõike 1 neljandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikutest, kasutatakse investeeringute toetamiseks järgmistes valdkondades:

- a) taastuvatest energiaallikatest, sealhulgas taastuvallikatest toodetud vesinikust elektrienergia tootmine ja selle kasutamine;
- b) taastuvate energiaallikate kasutamine kütmiseks ja jahutamiseks;
- c) üldise energiakasutuse vähendamine energiatõhususe abil, sealhulgas tööstuse, transpordi, hoonete, põllumajanduse ja jäätmete valdkonnas;
- d) energia salvestamine ja energiavõrkude moderniseerimine, hõlmates nõudluse juhtimist, kaugküttevõrke, elektrienergia ülekandevõrke ja liikmesriikidevaheliste ühenduste lisamist ja heitevaba liikuvuse taristut;
- e) madala sissetulekuga leibkondade toetamine, sealhulgas maa- ja äärepoolseimates piirkondades, et tegeleda energiaostuvõimetusega ja ajakohastada nende küttesüsteeme; ning

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

▼ **M15**

f) õiglase üleminek toetust saavate liikmesriikide süsinikuheitega tööstusest sõltuvates piirkondades, toetades töötajate ümberpaigutamist, ümberõpet ja täiendõpet, haridust, töötusimisalgatusi ja idufirmasid dialoogis kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartneritega viisil, mis on kooskõlas asjakohaste meetmetega, mille liikmesriigid on asjakohasel juhul lisanud oma õiglase ülemineku territoriaalsetesse kavadesse vastavalt määruse (EL) 2021/1056 artikli 8 lõike 2 esimese lõigu punktile k, ja neid meetmeid toetades.

▼ **M9**

3. Moderniseerimisfond toimib toetust saavate liikmesriikide vastutusel. EIP tagab, et lubatud heitkoguse ühikud pannakse enampakkumisele kooskõlas artikli 10 lõikes 4 sätestatud põhimõtete ja tingimustega, ning vastutab tulude haldamise eest. EIP kannab tulu liikmesriigile üle komisjoni väljamaksmisotsuse alusel, kui investeringutele toetuse väljamaksmine on kooskõlas käesoleva artikli lõikega 2 või, kui investeringud ei kuulu käesoleva artikli lõikes 2 loetletud valdkondadesse, on kooskõlas investeerimiskomitee soovitustega. Komisjon võtab oma otsuse vastu õigeaegselt. Tulu jaotatakse liikmesriikide vahel IIB lisas sätestatud osade alusel vastavalt käesoleva artikli lõigetele 6–12.

4. Iga asjaomane liikmesriik võib kasutada artikli 10c lõike 4 kohast tasuta eraldatavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogust või osa sellest ning artikli 10 lõike 2 punkti b alusel liidus solidaarsuse, majanduskasvu ja omavahelise ühendatuse tagamise eesmärgil jaotatud lubatud heitkoguse ühikuid või osa nimetatud kogusest, et vastavalt artiklile 10d toetada investeringuid moderniseerimisfondi raames, suurendades seeläbi kõnealusele liikmesriigile jaotatud vahendeid. Asjaomane liikmesriik peab 30. septembriks 2019 teatama komisjonile vastavad lubatud heitkoguse ühikute kogused, mida artikli 10 lõike 2 punkti b, artikli 10c ja artikli 10d kohaselt kasutatakse.

5. Moderniseerimisfondi jaoks luuakse investeerimiskomitee. Investeerimiskomitee moodustatakse iga toetust saava liikmesriigi, komisjoni ja EIP esindajatest ning teiste liikmesriikide valitud kolmest esindajast viie aasta pikkuseks ametiajaks. Komitee esimeheks on komisjoni esindaja. Igast liikmesriigist võib üks esindaja, kes ei ole investeerimiskomitee liige, osaleda komitee koosolekul vaatljana.

Investeerimiskomitee tegutseb läbipaistval viisil. Investeerimiskomitee koosseis ning selle liikmete elulood ja huvide deklaratsioonid tehakse üldsusele kättesaadavaks ning vajaduse korral neid ajakohastatakse.

6. Enne kui toetust saav liikmesriik otsustab rahastada investeringut oma osast moderniseerimisfondis, peab ta esitama investeerimiskomiteele ja EIPle investeerimisprojekti. Seoses investeringutega, mille puhul EIP on kinnitanud, et need kuuluvad lõikes 2 loetletud valdkondadesse, võib liikmesriik alustada investeerimisprojekti rahastamist oma osast.

▼M9

Kui energiasüsteemide moderniseerimiseks mõeldud investeering, mida kavatsetakse moderniseerimisfondist rahastada, ei kuulu lõikes 2 loetletud valdkondadesse, hindab investeerimiskomitee kõnealuse investeeringu tehnilist ja rahalist teostatavust, sealhulgas selle abil saavutatavat heitkoguste vähendamist, ning esitab investeeringu moderniseerimisfondi kaudu rahastamise kohta soovitus. Investeerimiskomitee tagab, et kõik kaugküttega seonduvad investeeringud toovad kaasa märkimisväärse paranemise energiatõhususe ja heitkoguste vähendamise osas. Nimetatud soovitus võib hõlmata ettepanekut asjakohaste rahastamisvahendite kohta. Lõikes 2 loetletud valdkondadesse mittekuuluva investeeringu asjakohastest kuludest kuni 70 % võib toetada moderniseerimisfondi vahenditest, tingimusel et ülejäänud kulud rahastavad eraõiguslikud juriidilised isikud.

7. Investeerimiskomitee püüab oma soovitusel vastu võtta konsensusel. Kui investeerimiskomitee ei jõua esimehe määratud tähtsajooksul konsensusel kokkuleppele, võtab ta otsuse vastu lihthäälteenamusega.

Kui EIP esindaja ei kinnita investeeringu rahastamist, võetakse soovitus vastu ainult juhul, kui selle poolt hääletab kaks kolmandikku liikmetest. Sellisel juhul ei osale hääletamises selle liikmesriigi esindaja, kus investeering tehakse, ega EIP esindaja. Käesolevat lõiku ei kohaldata väikesemahuliste projektide suhtes, mida rahastatakse riikliku arengupanga laenudest või riikliku programmi rakendamisele kaasa aitavatest toetustest ning mille konkreetsed eesmärgid on kooskõlas moderniseerimisfondi eesmärkidega, tingimusel et programmi raames ei kasutata rohkem kui 10 % Iib lisas sätestatud liikmesriigi osast.

8. Kõik EIP või investeerimiskomitee lõigete 6 ja 7 kohased toimingud ja soovitusel tehakse õigeaegselt ning neis esitatakse nende aluseks olevad põhjused. Toimingud ja soovitusel avalikustatakse.

9. Toetust saavad liikmesriigid vastutavad valitud projektide rakendamise järelemeetmete eest.

10. Toetust saavad liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal aruande moderniseerimisfondist rahastatavate investeeringute kohta. Aruanded avalikustatakse ja need sisaldavad

- a) teavet toetust saavas liikmesriigis rahastatavate investeeringute kohta;
- b) hinnangut investeeringu tulemusel saavutatud energiatõhususe või energiasüsteemi moderniseerimise lisandväärtuse kohta.

▼ M15

11. Investeeringute komitee annab komisjonile igal aastal aru investeeringute hindamisest saadud kogemuste, eelkõige heitkoguste vähendamise ja sellega seotud kulude kohta. Investeeringute komitee töö tulemusi arvesse võttes vaatab komisjon 31. detsembriks 2024 läbi lõikes 2 osutatud projektide valdkonnad ja investeeringute komitee tehtavate soovitude alused.

Investeeringute komitee korraldab aastaaruande avaldamise. Komisjon edastab aastaaruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

▼ M9

12. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, mis käsitlevad moderniseerimisfondi toimimise üksikasjalikku korda. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

▼ M13*Artikkel 10e***Taaste- ja vastupidavusraha**

1. Erakorralise ja ühekordse meetmena müüakse kuni 31. augustini 2026 käesoleva artikli lõigete 2 ja 3 kohaselt enampakkumisel müüdavaid heitkoguse ühikuid enampakkumisel seni, kuni sellisest enampakkumisest saadud kogutulu on jõudnud 20 miljardi euroni. Kõnealune tulu tehakse kättesaadavaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/241⁽¹⁾ loodud taaste- ja vastupidavusraha ning seda rakendatakse kooskõlas kõnealuse määruse sätetega.

2. Erandina artikli 10a lõikest 8 müüakse kuni 31. augustini 2026 osa kõnealuses lõikes osutatud lubatud heitkoguse ühikutest enampakkumisel eesmärgiga toetada määruse (EL) 2021/241 artikli 21c lõike 3 punktides b–f sätestatud eesmärke, kuni sellisest enampakkumisest saadud tulu on jõudnud 12 miljardi euroni.

3. Kuni 31. augustini 2026 müüakse teatav osa lubatud heitkoguse ühikutest, mille liikmesriigid oleksid artikli 10 lõike 2 punkti a alusel pannud muidu enampakkumisele 1. jaanuarist 2027 kuni 31. detsembrini 2030, enampakkumisel eesmärgiga toetada määruse (EL) 2021/241 artikli 21c lõike 3 punktides b–f sätestatud eesmärke, kuni sellisest enampakkumisest saadud tulu on jõudnud 8 miljardi euroni. Reeglina pannakse need lubatud heitkoguste ühikud asjaomasel perioodil enampakkumisele võrdsetes aastamahtudes.

4. Erandina otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõikest 5a kasutatakse kuni 31. detsembrini 2030 käesoleva direktiivi artikli 10a lõike 8 esimeses lõigus osutatud innovatsiooni toetamiseks 27 miljonit turustabiilsusreservist eraldamata lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, mis muidu kõnealusel ajavahemikul kehtetuks tunnistatakse.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusraha (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

▼ **M13**

5. Komisjon tagab, et lõigete 2 ja 3 kohaselt enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikud, sealhulgas asjakohasel juhul eelmaksete tegemiseks kooskõlas määruse (EL) 2021/241 artikliga 21d, müüakse enampakkumisel vastavalt käesoleva direktiivi artikli 10 lõikes 4 sätestatud põhimõtetele ja korrale ning komisjoni määruse (EL) nr 1031/2010 ⁽¹⁾ artiklile 24, et tagada innovatsioonifondi vahendite piisav kogus ajavahemikus 2023–2026. Käesolevas artiklis osutatud enampakkumisperiood vaadatakse läbi ühe aasta möödumisel selle algusest, võttes arvesse käesolevas artiklis sätestatud enampakkumise mõju CO₂-turule ja hinnale.

6. EIP on määruse (EL) nr 1031/2010 artikli 26 lõike 1 kohaselt määratud enampakkumisplatvormil käesoleva artikli kohaselt enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise korraldaja ja annab enampakkumisest saadud tulu üle komisjonile.

7. Lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulu käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 ⁽²⁾ artikli 21 lõikega 5.

▼ **M15***Artikkel 10f***„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõte**

Alates 1. jaanuarist 2025 kasutavad toetust saavad liikmesriigid ja komisjon käesoleva direktiivi artikli 10a lõike 8 kohaselt innovatsioonifondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikute ning käesoleva direktiivi artikli 10 lõike 1 kolmandas ja neljandas lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulu kooskõlas määruse (EL) 2020/852 artiklis 17 sätestatud „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte kriteeriumidega, kui sellist tulu kasutatakse majandustegevuseks, mille jaoks on vastavalt kõnealuse määruse artikli 10 lõike 3 punktile b kehtestatud tehnilised sõelumiskriteeriumid, et teha kindlaks, kas majandustegevus põhjustab olulist kahju ühele või mitmele asjaomasele keskkonnaneesmärgile.

⁽¹⁾ Komisjoni 12. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1031/2010 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem) kohase kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta (ELT L 302, 18.11.2010, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu uldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

▼ M4*Artikkel 11***Riiklikud rakendusmeetmed**

1. Iga liikmesriik avaldab ja esitab komisjonile 30. septembriks 2011 tema territooriumil asuvate käesoleva direktiiviga hõlmatud kaitiste loetelu ja tema territooriumil asuvatele kaitistele eraldatavad tasuta ► **C3** lubatud heitkoguse ühikud ◀, mis on arvatatud artikli 10a lõikes 1 ja artiklis 10c osutatud eeskirjade kohaselt.

▼ M9

Käesoleva direktiiviga hõlmatud kaitiste loetelu viieks aastaks alates 1. jaanuarist 2021 esitatakse 30. septembriks 2019, ja loetelud igaks järgnevas viieks aastaks esitatakse sellest alates iga viie aasta järel. Iga loetelu sisaldab allkätitise tasandil tootmistegevuse, soojuse ja gaaside ülekande, elektritootmise ja heitkoguste andmeid nende esitamisele eelnenud viie kalendriaasta kohta. Lubatud heitkoguse ühikuid eraldatakse tasuta ainult sellistele kaitistele, mille kohta on selline teave esitatud.

▼ M4

2. Iga aasta ► **M15** 30. juuniks ◀ annavad pädevad asutused välja asjaomaseks aastaks eraldatavad ► **C3** lubatud heitkoguse ühikud ◀, mis on arvatatud artiklite 10, 10a ja 10c kohaselt.

3. Liikmesriigid ei või lõike 2 alusel väljastada tasuta ► **C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀ kaitistele, mille lisamisest lõikes 1 osutatud loetelusse on komisjon keeldunud.

▼ M2

IV PEATÜKK

▼ M15**LENNUNDUSE, MERETRASPORDI JA PAIKSETE KÄITISTE SUHTES KOHALDATAVAD SÄTTED**▼ M4*Artikkel 11a*

► **M9** ELi HKS-i ◀ raames projektitegevusest saadud THVde ja HVÜde kasutamine enne rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu jõustumist

▼ M14

1. Kui käesoleva artikli lõigetest 2 ja 3 ei tulene teisiti, võivad õhusõiduki kaitajad, kellel on liikmesriigi väljaantud lennuettevõtja sertifikaat või kes on registreeritud liikmesriigis, sealhulgas selle ääre-poolseimates piirkondades, sõltkondades või territooriumidel, kasutada järgmisi ühikuid, et täita oma kohustusi vastavalt artikli 12 lõikele 9 tunnistada artikli 12 lõike 6 kohaselt teatatud koguse ulatuses ühikud kehtetuks:

a) ühikud, mille on heaks kiitnud Pariisi kokkuleppe artikli 6 lõike 4 alusel loodud mehhanismis osalevad osalised;

▼ **M14**

- b) ühikud, mille on heaks kiitnud kompenseerimisühikuid välja andvates programmides osalevad osalised ja mille ICAO nõukogu on tunnistanud nõuetele vastavaks ning mis on loetletud käesoleva artikli lõike 8 kohaselt vastu võetud rakendusaktis;
- c) ühikud, mille on heaks kiitnud lõike 5 kohaselt sõlmitud lepingutes osalejad;
- d) ühikud, mis on välja antud liidu tasandi projektidele vastavalt artiklile 24a.

2. Lõike 1 punktides a ja b osutatud ühikuid võib kasutada juhul, kui on täidetud järgmised tingimused:

- a) ühikud on pärit riigist, mis on ühikute kasutamise ajal Pariisi kokkuleppe osaline;
- b) ühikud on pärit riigist, mis on artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kui rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemis (CORSA) osalev riik. Seda tingimust ei kohaldata enne 2027. aastat tekkinud heitkoguste suhtes, samuti ei kohaldata seda riikide suhtes, mida ÜRO määratluse kohaselt käsitatakse vähim arenenud riikide ja väikeste arenevate saareriikidena, välja arvatud need riigid, mille SKP elaniku kohta on võrdne liidu keskmisega või sellest kõrgem.

3. Lõike 1 punktides a, b ja c osutatud ühikuid võib kasutada juhul, kui osalivate osaliste heakskiidu saamiseks on kehtestatud asjakohane kord, aruandlust, mis käsitleb nende riiklikult kindlaksmääratud panustega hõlmatud inimtekkelistest allikates pärit kasvuhoonegaaside heidet ning nende neeldajates sidumist, kohandatakse õigeaegselt ning välditakse topeltarvestust ja üleilmse heite netokasvu.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse üksikasjalikud nõuded käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud korra suhtes, mis võib hõlmata aruandlus- ja registrinõudeid, ning kõnealust korda kohaldavate riikide või programmide loetelu kohandamise suhtes. Kõnealuse korra kehtestamisel võetakse arvesse käesoleva artikli lõike 2 kohaselt vähim arenenud riikide ja väikeste arenevate saareriikidele jaoks ette nähtud paindlikkusmeetmeid. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

▼ **M4**

5. Sellises ulatuses, mille osas käitise või õhusõiduki käitajad ei ole ära kasutanud neile liikmesriikide poolt ajavahemikuks 2008–2012 antud THVs- ja HVÜs- või neile on antud ühikute kasutamise õigus lõike 8 alusel, ja juhul kui rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu läbirääkimisi ei viida lõpule 31. detsembriks 2009, võib projektidest või muust heitkoguseid vähendavast tegevusest saadud ühikuid kasutada ► **M9** ELi HKSis ◀ vastavalt kolmandate riikidega sõlmitud lepingutele, sealjuures tuleb täpsustada kasutamise määr. Vastavalt kõnealustele lepingutele on käitajatel võimalik kasutada kõnealustes kolmandates riikides toimivatest projektidest saadud ühikuid oma kohustuste täitmiseks ► **M9** ELi HKSis ◀ raames.

▼ **M4**

6. Lõikes 5 osutatud lepingutes sätestatakse ühikute kasutamine ►**M9** ELi HKSis ◀ sellist tüüpi projektide kaudu, mis olid ►**M9** ELi HKSis ◀ raames kasutatavad ajavahemikul 2008–2012, kaasa arvatud tehnosiiret ja säästvat arengut edendavad taastuenergia- ja energiatõhusustehnoloogia projektid. Kõnealused lepingud võivad sätestada ka sellistest projektidest saadud ühikute kasutamise, mille puhul on võrdlustase madalam kui tasuta ►**C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ eraldamise määr artiklis 10a osutatud meetmete alusel või madalam kui ►**M9** liidu ◀ õigusaktidega nõutud tase.

7. Pärast rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu sõlmimist tuleks alates 1. jaanuarist 2013 tunnustada ►**M9** ELi HKSis ◀ raames kolmandates riikides toimivatest projektidest saadud ühikuid üksnes juhul, kui kõnealused riigid on rahvusvahelise lepingu ratifitseerinud.

▼ **M9**▼ **M14**

8. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles loetletakse ühikud, mida ICAO nõukogu peab nõuetele vastavaks ning mis vastavad käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 sätestatud tingimustele. Komisjon võtab ühtlasi vastu rakendusaktid, et nimetatud loetelu vastavalt vajadusele ajakohastada. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

▼ **M1***Artikkel 11b***Projektitegevused**

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et projektitegevuste alused, nagu on määratletud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni või Kyoto protokollis alusel vastu võetud hilisemates otsustes, mida Euroopa Liiduga ühinemislepingu allakirjutanud riigid kohustuvad järgima, vastaksid täielikult *acquis communautaire*’ile, kaasa arvatud selles ühinemislepingus sätestatud ajutised erandid.

▼ **M4**

►**M9** Liit ◀ ja selle liikmesriigid kiidavad heaks üksnes projektitegevused, mille puhul asub kõikide projektiosaliste peakontor riigis, mis on sõlminud selliseid projekte käsitleva rahvusvahelise lepingu, või riigis või osariigi või piirkonna taseme haldusüksuses, mis on seotud ►**M9** ELi HKSiga ◀ vastavalt artiklile 25.

▼ **M1**

2. Projektitegevust läbiviivad liikmesriigid peavad tagama, välja arvatud lõigetes 3 ja 4 sätestatud juhul, et THVsid või HVÜsid ei antaks välja käesoleva direktiiviga hõlmatud ►**M2** tegevustest tulenevate ◀ kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks või piiramiseks.

3. Kuni 31. detsembrini 2012 võib ühise rakendamise ja puhta arengu mehhanismi projektitegevuste puhul, mis otseselt vähendavad või piiravad kõnealuse direktiiviga hõlmatud käitiste heitkoguseid, anda TVÜsid ja SHVsid välja vaid juhul, kui asjaomase käitise käitaja tunnustab kehtetuks võrdse arvu ►**C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀.

▼ **M1**

4. Kuni 31. detsembrini 2012 võib ühise rakendamise ja puhta arengu mehhanismi projektitegevuste puhul, mis kaudselt vähendavad või piiravad kõnealuse direktiiviga hõlmatud käitiste heitkoguseid, anda TVÜsid ja SHVsid välja vaid juhul, kui liikmesriigi riiklikus registris tunnistatakse kehtetuks võrdne arv THVdest või HVÜdest tulenevaid ►**C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀.

5. Liikmesriik, kes volitab eraettevõtteid või avalik-õiguslikke asutusi projektitegevustes osalema, jääb vastutavaks oma ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja Kyoto protokolliga kohaste kohustuste täitmise eest ning peab tagama, et selline osalemine oleks kooskõlas asjaomaste juhiste, meetmete ja menetlustega, mis on vastu võetud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja Kyoto protokolliga alusel.

6. Hüdroenergia tootmisega seotud projektitegevuste puhul, mille tootmisvõimsus ületab 20 MW, tagavad liikmesriigid selliseid projektitegevusi heaks kiites, et kõnealuste projektitegevuste arendamisel järgitakse asjaomaseid rahvusvahelisi kriteeriumeid ja juhiseid, sealhulgas Maailma Tammide Komisjoni 2000. aasta novembri aruandes „Tammid ja areng – otsusetegemise uus raamistik” sisalduvaid juhiseid.

▼ **M9**

▼ **B***Artikkel 12*

►**C3** Lubatud heitkoguse ühikute ◀ üleandmine, tagastamine ja kehtetuks tunnistamine

1. Liikmesriigid tagavad, et ►**C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀ võib üle anda:

a) ►**M9** liidu ◀ isikute vahel;

b) ►**M9** liidu ◀ isikute vahel ja kolmandate riikide isikute vahel, kui need ►**C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀ tunnistatakse kooskõlas artiklis 25 nimetatud menetlusega, ilma muude piiranguteta kui need, mis kuuluvad käesolevasse direktiivi või on selle kohaselt vastu võetud.

▼ **M4**

1a. Komisjon kontrollib 31. detsembriks 2010, kas ►**C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ turg on piisavalt kaitstud siseringitehingute ja turuga manipuleerimise eest ning vajaduse korral esitab ettepanekud sellise kaitse tagamiseks. Kasutada võib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/6/EÜ (siseringitehingute ja turuga manipuleerimise (turu kuritarvitamise) kohta) ⁽¹⁾ asjakohaseid sätteid koos mis tahes asjakohaste kohandustega nende kohaldamiseks toorainekaubanduse suhtes.

⁽¹⁾ ELT L 96, 12.4.2003, lk 16.

▼ M15

2. Liikmesriigid tagavad, et mõne teise liikmesriigi pädeva asutuse väljaantud lubatud heitkoguse ühikuid tunnustatakse käitaja, õhusõiduki käitaja või laevandusettevõtja poolsete lõikest 3 tulenevate kohustuste täitmiseks.

3. Liikmesriigid, haldavad liikmesriigid ja laevandusettevõtjatele määratud haldavad asutused tagavad, et iga aasta 30. septembriks:

- a) tagastab iga käitise käitaja kõnealuse käitise eelmisel kalendriaastal tekitatud ja kooskõlas artikliga 15 tõendatud koguheitetele vastava arvu lubatud heitkoguse ühikuid;
- b) tagastab iga õhusõiduki käitaja tema eelmisel kalendriaastal tekitatud ja kooskõlas artikliga 15 tõendatud koguheitetele vastava arvu lubatud heitkoguse ühikuid;
- c) tagastab iga laevandusettevõtja tema eelmisel kalendriaastal tekitatud ja kooskõlas artikliga 3ge tõendatud koguheitetele vastava arvu lubatud heitkoguse ühikuid.

Liikmesriigid, haldavad liikmesriigid ja laevandusettevõtjatele määratud haldavad asutused tagavad, et esimese lõigu kohaselt tagastatud lubatud heitkoguse ühikud tunnustatakse seejärel kehtetuks.

3-e. Erandina lõike 3 esimese lõigu punktist c võivad laevandusettevõtjad tagastada jääklassi laevade poolt 31. detsembrini 2030 tekitatud tõendatud heitkogustest 5 % vähem lubatud heitkoguse ühikuid, tingimusel et selliste laevade jääklass on IA või IA Super või samaväärne jääklass, mis on kehtestatud HELCOMi soovitusel 25/7 alusel.

Kui võrreldes tõendatud heitkogustega tagastatakse vähem lubatud heitkoguse ühikuid, siis pärast seda, kui iga aasta kohta on kindlaks tehtud vahe tõendatud heitkoguste ja tagastatud lubatud heitkoguse ühikute vahel, ei panda sellele vahele vastavat lubatud heitkoguse ühikute kogust vastavalt artiklile 10 enampakkumisele, vaid tunnustatakse kehtetuks.

3-d. Erandina käesoleva artikli lõike 3 esimese lõigu punktist c ja artiklist 16 näeb komisjon liikmesriigi taotluse korral rakendusaktiga ette, et liikmesriigid peavad kõnealustes sätetes osutatud nõudeid täideviima ega võta meetmeid laevandusettevõtjate vastu seoses heitkogustega, mis tekivad kuni 31. detsembrini 2030 reisilaevade, välja arvatud kruisilaevade, ja reisiparvlaevade reisidest, mis toimuvad taotluse esitanud liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva saare sadama, millel puudub maantee- või raudteeühendus mandriga ja mille elanikkond koosneb vähem kui 200 000 alalisest elanikust vastavalt 2022. aastal kättesaadavatele uusimatele parimatele andmetele, ja sama liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluva sadama vahel, ning selliste laevade sadamas toimuvast tegevusest seoses selliste reisidega.

▼ M15

Komisjon avaldab esimeses lõigus osutatud saarte ja asjaomaste sadamate nimekirja ning ajakohastab seda.

3-c. Erandina lõike 3 esimese lõigu punktist c ja artiklist 16 näeb komisjon kahe sellise liikmesriigi ühise taotluse korral, kellest ühel ei ole maismaapiiri teise liikmesriigiga ja teine liikmesriik on maismaapiirita liikmesriigile geograafiliselt kõige lähemal asuv liikmesriik, rakendusaktiga ette, et liikmesriigid peavad kõnealustes sätetes osutatud nõudeid täidetuks ega võta meetmeid laevandusettevõtjate vastu seoses heitkogustega, mis tekivad kuni 31. detsembrini 2030 ühises taotluses osutatud riikidevahelise teenuste hankelepingu või riikidevahelise avaliku teenindamise kohustuse raames toimuvatest, kahte liikmesriiki ühendavatest reisilaevade või parvlaevade reisidest ning selliste laevade kai ääres toimuvast tegevusest seoses selliste reisidega.

3-b. Lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohustust ei teki selliste heitkoguste puhul, mis vabanevad kuni 31. detsembrini 2030 seoses reisidega, mis toimuvad liikmesriigi äärepoolseimas piirkonnas asuva sadama ja samas liikmesriigis asuva sadama vahel, sealhulgas reisid sadamate vahel sama liikmesriigi äärepoolseima piirkonna piires ja reisid sama liikmesriigi äärepoolseimate piirkondade sadamate vahel, ning selliste laevade kai ääres toimuvast tegevusest seoses selliste reisidega.

3-a. Vajaduse korral ja niikaua, kui see on vajalik ELi HKS-i keskkonnavalase terviklikkuse kaitsmiseks, ei tohi käitajad, õhusõiduki käitajad ja laevandusettevõtjad ELi HKS-is kasutada lubatud heitkoguse ühikuid, mille annab välja liikmesriik, kelle suhtes muutuvad käitajate, õhusõiduki käitajate ja laevandusettevõtjate kohustused kehtetuks. Artikli 19 lõikes 3 osutatud delegeeritud õigusaktid hõlmavad meetmeid, mis on käesolevas lõikes osutatud juhtudel vajalikud.

▼ M4

3a. ►**C3** Lubatud heitkoguse ühikute ◀ tagastamise kohustust ei teki seoses heitkogustega, mis on tõendatult kogutud ja transportitud püsivaks säilitamiseks käitises, millel on selleks kehtiv luba vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2003. aasta direktiivile 2009/31/EÜ, mis käsitleb süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ⁽¹⁾.

▼ M15

3b. Lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohustust ei teki selliste kasvuhoonegaaside heitkoguste puhul, mida loetakse kogutuks ja kasutatuks sellisel viisil, et need on tootes püsivalt ja keemiliselt seotud ega satu tavapärase kasutamise ja kõrvaldamise korral atmosfääri, kaasa arvatud tavapärane tegevus, mis toimub pärast toote olemusringi lõppu.

Komisjon võtab kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusaktid, et täiendada käesolevat direktiivi, seoses nõuetega, mille kohaselt tuleb lugeda kasvuhoonegaasid tootes püsivalt keemiliselt seotuks, nagu osutatud käesoleva lõike esimeses lõigus.

⁽¹⁾ ELT L 140, 5.6.2009, lk 114

▼ **M15**

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lubatud heitkoguse ühikud tunnistatakse kehtetuks igal ajal, kui nende omanik seda soovib. Kui liikmesriigi territooriumil suletakse täiendavate riiklike meetmete tõttu elektritootmisvõimsus, võib liikmesriik tunnistada kehtetuks lubatud heitkoguse ühikuid tema poolt enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest, millele on osutatud artikli 10 lõikes 2, kuni mahus, mis vastab asjaomase käitise tõendatud keskmistele heitkogustele viie aasta jooksul enne selle sulgemist, ning tal soovitatakse tungivalt seda teha. Asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni kavandatud kehtetuks tunnistamisest või kehtetuks tunnistamata jätmise põhjustest vastavalt artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidele.

▼ **M4**

5. Lõikeid 1 ja 2 kohaldatakse ilma et see piiraks artikli 10c kohaldamist.

▼ **M14**

6. Liikmesriigid arvutavad vastavalt käesoleva artikli lõikes 8 osutatud rakendusaktis sätestatud metoodikale igal aastal välja eelmise kalendriaasta kompenseerimisnõuded lendude puhul, mis suunduvad artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikidesse, väljuvad nendest riikidest või toimuvad nende riikide vahel, samuti Šveitsi või Ühendkuningriigi ning artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikide vaheliste lendude puhul, ning teavitavad iga aasta 30. novembriks õhusõiduki käitajaid.

Liikmesriigid arvutavad vastavalt käesoleva artikli lõikes 8 osutatud rakendusaktis sätestatud metoodikale samuti välja CORSIA nõuete täitmise perioodi lõplike kompenseerimisnõuete kogusumma ja teavitavad nendest nõuetest õhusõiduki käitajaid, kes vastavad käesoleva lõike kolmandas lõigus sätestatud tingimustele, asjaomase CORSIA nõuete täitmise perioodi viimasele aastale järgneva aasta 30. novembriks.

Liikmesriigid teavitavad kompenseerimisnõuete suurusest neid õhusõiduki käitajaid, kes vastavad kõikidele järgmistele tingimustele:

- a) õhusõiduki käitajal on mõne liikmesriigi poolt välja antud lennuettevõtja sertifikaat või ta on registreeritud mõnes liikmesriigis, kaasa arvatud asjaomase liikmesriigi äärepoolseimad piirkonnad, sõltkonnad ja territooriumid, ning
- b) nad tekitavad alates 1. jaanuarist 2021 üle 10 000 tonni CO₂ heitkoguseid aastas, käitades lennukeid, mille maksimaalne sertifitseeritud stardimass on üle 5 700 kg ja mis teostavad I lisaga hõlmatud lende, välja arvatud sellised lennud, mille lähte- ja sihtkoht on ühes ja samas liikmesriigis, sealhulgas sama liikmesriigi äärepoolseimad piirkonnad.

Esimese lõigu punkti b kohaldamisel ei võeta arvesse järgmist liiki lendude CO₂ heitkoguseid:

▼ M14

- i) riiklikud lennud;
- ii) humanitaarabilennud;
- iii) lennud arstiabi osutamiseks;
- iv) sõjalised lennud;
- v) tuletõrjelennud;
- vi) lennud, mis eelnevad või järgnevad humanitaarabi-, meditsiinilisele või tuletõrjelennule, tingimusel et sellised lennud toimusid sama õhusõidukiga ja nendega oli vaja läbi viia sellega seotud humanitaarabi-, meditsiiniline või tuletõrjetegevus, või tuli õhusõiduk pärast neid tegevusi ümber paigutada järgmise tegevuse jaoks.

▼ M12

7. Oodates seadusandliku akti vastuvõtmist, millega muudetakse käesolevat direktiivi seoses lennunduse panusega kogu liidu majandust hõlmavasse heitkoguste vähendamise eesmärki ja üleilmse turupõhise meetme asjakohase rakendamise, ning kui sellise seadusandliku akti ülevõtmise periood ei ole 30. novembriks 2023 lõppenud ja ICAO avaldatav sektori kasvutegur on 2022. aasta heitkoguste puhul null, teatavad liikmesriigid 30. novembriks 2023 õhusõiduki käitajatele, et nende suhtes kohaldatavad kompenseerimisnõuded rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi keskkonnakaitset käsitlevate ICAO rahvusvaheliste standardite ja soovituslike tavade punkti 3.2.1. tähenduses võrduvad 2022. aasta puhul nulliga.

▼ M14

8. Käesoleva artikli lõikes 6 osutatud kompenseerimisnõuded CORSIA kohaldamiseks arvutatakse vastavalt meetodikale, mille komisjon määrab kindlaks lendude puhul, mis suunduvad artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikidesse, väljuvad nendest riikidest või toimuvad nende riikide vahel, samuti Šveitsi või Ühendkuningriigi ning artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikide vaheliste lendude puhul.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles täpsustatakse käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud õhusõiduki käitajatele esitatavate kompenseerimisnõuete arvutamise meetodika.

Kõnealustes rakendusaktides täpsustatakse eelkõige, kuidas kohaldatakse käesoleva direktiivi sätetest, eelkõige artiklitest 3c, 11a, 12 ja 25a tulenevaid nõudeid ning, niivõrd kui see on käesoleva direktiivi asjaomaseid sätteid silmas pidades võimalik CORSIA keskkonnakaitset käsitlevatest rahvusvahelistest standarditest ja soovituslikest tavadest tulenevaid nõudeid (CORSIA SARP).

Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Esimene selline rakendusakt võetakse vastu hiljemalt 30. juuniks 2024.

▼ **M14**

9. Õhusõiduki käitajad, kellel on mõne liikmesriigi välja antud lennuettevõtja sertifikaat või kes on registreeritud mõnes liikmesriigis, sealhulgas selle liikmesriigi äärepoolseimates piirkondades, sõltkondades ja territooriumidel, tunnistavad artiklis 11a osutatud ühikud kehtetuks üksnes asjaomase liikmesriigi poolt lõike 6 kohaselt asjaomase CORSIA nõuete täitmise perioodi kohta teatatud koguse ulatuses. Kehtetuks tunnistamine toimub 2021.–2023. aasta heitkoguste puhul hiljemalt 31. jaanuariks 2025 ja 2024.–2026. aasta heitkoguste puhul hiljemalt 31. jaanuariks 2028.

▼ **M9***Artikkel 13***Lubatud heitkoguse ühikute kehtivusaeg**

Alates 1. jaanuarist 2013 eraldatud lubatud heitkoguse ühikud kehtivad tähtajatult. Alates 1. jaanuarist 2021 eraldatud lubatud heitkoguse ühikute kohta tehakse märke, mis näitab, millisel kümneaastasel ajavahemikul alates 1. jaanuarist 2021 need välja anti, ja need kehtivad alates kõnealuse ajavahemiku esimesest aastast tekitatud heitkoguste suhtes.

▼ **M4***Artikkel 14***Heitkoguste seire ja aruandlus**▼ **M9**

1. ► **M15** Komisjon võtab vastu rakendusaktid, mis käsitlevad käesoleva direktiivi I lisas loetletud tegevusaladest tulenevate heitkoguste ja asjakohasel juhul nende tegevusandmete seire ja aruandluse üksikasjalikku korda ning lennunduse muu kui CO₂ heite mõju marsruutidel, mille kohta esitatakse käesoleva direktiivi kohaselt heitearuanded, lähtudes käesoleva direktiivi IV lisas esitatud seire- ja aruandluspõhimõtetest ning käesoleva artikli lõigetes 2 ja 5 sätestatud nõuetest. Kõnealuste rakendusaktidega täpsustatakse ka iga kasvuhoonegaasi globaalse soojendamise potentsiaal ning neis võetakse kõnealuste heitkoguste ja nende mõju, sealhulgas lennunduse muu kui CO₂ heite mõju seire- ja aruandlusnõuete puhul arvesse uusimaid teaduslikke andmeid lennunduse muu kui CO₂ heite mõju kohta. Kõnealuste rakendusaktidega nähakse ette direktiivi (EL) 2018/2001 biomassi kasutamise suhtes kehtestatud säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumide kohaldamine, milles on tehtud vajalikud kohandused nende kohaldamiseks käesoleva direktiivi alusel, et sellise biomassi suhtes kehtiks nullmäär. Rakendusaktides sätestatakse täpselt, kuidas arvestada selliste heitkoguste säilitamist, mis on pärit nii nullmääraga kui ka nullmäärata allikatest. Samuti täpsustatakse neis, kuidas arvestada muust kui bioloogilise päritoluga toorainest valmistatud taastuvkütustest ja ringlusse võetud süsinikupõhistest kütustest pärit heitkoguseid ning tagada, et selliseid heitkoguseid võetaks arvesse ning välditakse topeltarvestust. ◀

▼ **M9**

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

▼ **M4**

2. Lõikes 1 osutatud ► **M9** õigusaktid ◀ võtavad arvesse kõige täpsemad ja uuemad olemasolevad teaduslikud andmed, eelkõige valit-sustevahelise kliimamuutuste rühma käsutuses olevad andmed, ning need võivad sätestada käitajatele esitatava nõude anda aru heitkogus-test, mida seostatakse rahvusvahelisest konkurentsist mõjutatud energia-mahukate tööstusharude toodete tootmisega. Kõnealused ► **M9** õigusaktid ◀ võivad kehtestada nõude, et seda teavet tuleb sõltumatult tõendada.

Kõnealused nõuded võivad hõlmata aruandeid heitkoguste määra kohta ► **M9** ELi HKSiga ◀ hõlmatud ja kõnealuste toodete tootmisega seotud elektritootmisest.

3. Liikmesriigid tagavad, et iga kütise või õhusõiduki käitaja teeb seiret ja annab pädevale asutusele sellest kütisest kõnealuse kalendri-aasta jooksul või alates 1. jaanuarist 2010 tema poolt käitatavast õhusõidukist pärinevate heitkoguste kohta aru pärast iga aasta lõppu ja kooskõlas lõikes 1 osutatud ► **M9** õigusaktidega ◀.

4. Lõikes 1 osutatud ► **M9** õigusaktid ◀ võivad sisaldada nõudeid arvutisüsteemide ja andmete vahetamise vormide kasutamise kohta, et ühtlustada seirekava, heitkoguste iga-aastase aruande ja tõendamistege-vusega seotud teabevahetust käitaja, tõendaja ja pädevate asutuste vahel.

▼ **M14**

5. Õhusõiduki käitajad esitavad alates 1. jaanuarist 2025 kord aastas aruande lennunduse muu kui CO₂ heite mõju kohta. Selleks võtab komisjon 31. augustiks 2024 vastu lõike 1 kohase rakendusakti, et lisada seire-, aruandlus- ja kontrolliraamistikku lennunduse muu kui CO₂ heite mõju. Seire-, aruandlus- ja kontrolliraamistik peab sisaldama vähemalt saadaolevaid kolmemõõtmelisi lennutrajektoori andmeid, samuti õhuniiskust ja -temperatuuri, et tekitada ühe lennu kohta CO₂ ekvivalent. Komisjon tagab olemasolevate ressursside piires kättesaa-davad vahendid, et seire, aruandluse ja kontrolli süsteemi hõlbustada ja võimalikult palju automatiseerida, nii et halduskoormus oleks mini-maalne.

Liikmesriigid tagavad, et alates 1. jaanuarist 2025 jälgib iga õhusõiduki käitaja iga käitatava õhusõiduki muud kui CO₂ heite mõju ja esitab selle kohta pärast iga aasta lõppu pädevale asutusele aruande vastavalt lõikes 1 osutatud rakendusaktidele.

▼ **M14**

Alates 2026. aastast annab komisjon igal aastal artikli 10 lõikes 5 osutatud aruande raames aru, millised on käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud seire-, aruandlus- ja kontrolliraamistiku kohaldamise tulemused.

Komisjon esitab 31. detsembriks 2027 lennunduse muu kui CO₂ heite mõju seire-, aruandlus- ja kontrolliraamistiku kohaldamise tulemuste põhjal aruande ja asjakohasel juhul ning olles eelnevalt teinud mõjuhindangu, seadusandliku ettepaneku, et leevendada CO₂ heite mõju, laiendades ELi HKS-i kohaldamisala nii, et see hõlmaks ka lennunduse muud kui CO₂ heite mõju.

6. Komisjon avaldab lennutegevusega seotud heitkoguste kohta hiljemalt kolm kuud pärast aruande esitamise tähtpäeva ja kasutajasõbralikul viisil vähemalt järgmised iga-aastased koondandmed, mis on esitatud liikmesriikidele või edastatud komisjonile kooskõlas komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2018/2066⁽¹⁾ ja komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/1603⁽²⁾ artikliga 7:

a) lennuväljapaari kohta EMPs:

- i) kõigi lendude heitkogused;
- ii) lendude koguarv;
- iii) reisijate koguarv;
- iv) õhusõiduki tüüp;

b) õhusõiduki käitaja kohta:

- i) andmed heitkoguste kohta, mis tulenevad EMP-sisestest lendudest, EMP-st väljuvatest lendudest, EMPsse saabuvatest lendudest ja kahe kolmanda riigi vahelistest lendudest, jaotatuna riikide paaride kaupa, ning andmed heitkoguste kohta, mille suhtes kehtib kohustus CORSIA nõuetele vastavad heiteühikud kehtetuks tunnistada;
- ii) kompenseerimisnõuete summa, mis on arvutatud artikli 12 lõike 8 kohaselt;

⁽¹⁾ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2066, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohast kasvuhoonegaaside heite seiret ja aruandlust ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012 (ELT L 334, 31.12.2018, lk 1).

⁽²⁾ Komisjoni 18. juuli 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/1603, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ meetmete osas, mille Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon on võtnud seoses lennunduse heitkoguste seire, aruandluse ja tõendamise üleilmse turupõhise meetme rakendamise eesmärgil (ELT L 250, 30.9.2019, lk 10).

▼ **M14**

- iii) vastavalt artiklile 11a ühikute summa ja liik, mida kasutatakse käesoleva punkti alapunktis ii osutatud õhusõiduki käitajate kompenseerimisnõuete täitmiseks;
- iv) selliste kasutatud kütuste kogus ja kategooria, mille heitekoefitsient on käesoleva direktiivi kohaselt null või mis annavad õhusõiduki käitajale õiguse saada lubatud heitkoguste ühikuid vastavalt artikli 3c lõikele 6.

Esimese lõigu punkti a ja punkti b puhul võib õhusõiduki käitaja erijuhtudel, kui ta tegutseb väga piiratud arvil lennuväljapaaridel või väga piiratud arvil riikide paarides, mille suhtes kohaldatakse kompenseerimisnõudeid, või väga piiratud arvil riikide paarides, mille suhtes ei kohaldata kompenseerimisnõudeid, nõuda, et haldav liikmesriik ei avaldaks selliseid andmeid õhusõiduki käitaja tasandil, selgitades, miks avalikustamist võiks pidada tema ärihuve kahjustavaks. Selle nõude põhjal võib haldav liikmesriik komisjonilt taotleda nende andmete avaldamist koondatud kõrgemal tasandil. Komisjon otsustab, kas taotlus rahuldada.

▼ **M2***Artikkel 15*▼ **M4****Tõendamine ja akrediteerimine**▼ **M2**

Liikmesriigid tagavad, et käitajatele ja õhusõiduki käitajatele kooskõlas artikli 14 lõikega 3 edastatud aruanded tõendatakse vastavalt V lisas sätestatud kriteeriumidele ning mis tahes üksikasjalikele sätetele, mis komisjon on vastu võtnud kooskõlas käesoleva artikliga, ja sellest teatatakse pädevale asutusele.

Liikmesriigid tagavad, et käitaja või õhusõiduki käitaja, kelle aruanne ei ole iga aasta 31. märtsiks eelneva aasta heitkoguste osas vastavalt V lisas sätestatud kriteeriumidele ning mis tahes üksikasjalikele sätetele, mis komisjon on vastu võtnud kooskõlas käesoleva artikliga, rahuldavaks tunnistatud, ei või ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ üleandmist jätkata enne, kui selle käitaja või õhusõiduki käitaja aruanne on rahuldavaks tunnistatud.

▼ **M9**

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, mis käsitlevad heitkoguste aruanete tõendamist V lisas sätestatud põhimõtete alusel ning tõendavate asutuste akrediteerimist ja järelevalvet. Komisjon võib võtta vastu ka rakendusaktid õhusõiduki käitajate poolt artikli 14 lõike 3 kohaselt esitatud aruannete ning artiklite 3e ja 3f kohaste taotluste tõendamiseks, sealhulgas tõendajate poolt kasutatava tõendamiskorra kohta. Rakendusaktides täpsustatakse olenevalt olukorrast tõendavate asutuste akrediteerimise ja akrediteeringu kehtetuks tunnistamise, vastastikuse tunnustamise ja vastastikuse hindamise tingimused.

▼ **M9**

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

▼ **M4***Artikkel 15a***Teabe avalikustamine ja ametisaladus**

Liikmesriigid ja komisjon tagavad, et kõik ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ koguste ja eraldamisega ning heitkoguste seire, aruandluse ja kontrollimisega seotud otsused ja aruanded avalikustatakse viivitamatult korrapärasel viisil, mis tagab mittediskrimineeriva juurdepääsu.

Ametisaladuse alla kuuluvat teavet ei tohi avalikustada ühelegi teisele isikule ega asutusele, välja arvatud juhul, kui see on ette nähtud kehtivate õigus- ja haldusnormidega.

▼ **B***Artikkel 16***Karistused**

1. Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi alusel vastuvõetud siseriiklike õigusnormide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende rakendamine. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad neist sätetest komisjonile ► **M2** ————— ◀ ja annavad viivitamata teada nende edaspidistest muudatustest.

▼ **M15**

2. Liikmesriigid tagavad nende käitajate, õhusõidukite käitajate ja laevandusettevõtjate nimede avaldamise, kes rikuvad nõuet tagastada käesoleva direktiivi kohaselt piisaval hulgal lubatud heitkoguse ühikuid.

▼ **M2**

3. Liikmesriigid tagavad, et käitaja või õhusõiduki käitaja, kes ei tagasta iga aasta ► **M15** 30. septembriks ◀ eelneva aasta heitkogustele vastaval hulgal ► **C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀, peab ülemääraste heitkoguste eest trahvi tasuma. Ülemääraste heitkoguste trahv on 100 eurot iga õhku paisatud tonni süsinikdioksiidi ekvivalendi kohta, mille osas käitaja või õhusõiduki käitaja ei ole ► **C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀ tagastanud. Ülemääraste heitkoguste trahvi tasumine ei vabasta käitajat või õhusõiduki käitajat kohustusest tagastada järgneva kalendriaastaga seotud ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ tagastamisel nende ülemäärastele heitkogustele vastaval hulgal ► **C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀.

▼ **M15**

3a. Lõikes 3 sätestatud karistusi kohaldatakse ka laevandusettevõtjate suhtes.

▼ **M4**

4. Ülemääraste heitkoguste trahvi, mis on seotud alates 1. jaanuarist 2013 eraldatud ► **C3** lubatud heitkoguse ühikutega ◀, suurendatakse vastavalt Euroopa tarbijahinnaindeksile.

▼M2

5. Kui õhusõiduki käitaja ei täida käesoleva direktiivi nõudeid ja kui järgimist ei suudeta tagada muude täitemeetmetega, võib teda haldav liikmesriik teha komisjonile taotluse kehtestada asjaomasele õhusõiduki käitajale tegevuskeeld.

6. Iga haldava liikmesriigi lõike 5 kohane taotlus sisaldab järgmist:

a) tõendid selle kohta, et õhusõiduki käitaja ei ole täitnud käesoleva direktiivi kohaseid kohustusi;

b) üksikasjad liikmesriigi võetud täitemeetmete kohta;

c) põhjendus ►**M9** liidus ◀ tegevuskeelu kehtestamise kohta ning

d) soovitus ►**M9** liidus ◀ tegevuskeelu kehtestamise ulatuse ja kõikide kohaldatavate tingimuste kohta.

7. Pärast lõikes 5 osutatud taotluste edastamist komisjonile teavitab komisjon nendest teisi liikmesriike nende esindajate kaudu artikli 23 lõikes 1 osutatud komitees vastavalt komitee töökorrale.

8. Vajaduse ja võimaluse korral peetakse enne lõike 5 kohase taotluse kohta otsuse vastuvõtmist nõu ametiasutustega, kelle vastutusalasse jääb asjaomase õhusõiduki käitaja üle reguleeriva järelevalve teostamine. Kui see on võimalik, toimuvad konsultatsioonid ühiselt komisjoni ja liikmesriikidega.

9. Kui komisjon kaalub lõike 5 kohase taotluse kohta otsuse vastuvõtmist, avaldab ta asjaomasele õhusõiduki käitajale olulised faktid ja kaalutlused, millele selline otsus tugineb. Õhusõiduki käitajale antakse võimalus esitada komisjonile kirjalikud tähelepanekud kümne päeva jooksul alates selliste faktide ja kaalutluste teatavakstegemisest.

10. Liikmesriigi taotlusel võib komisjon ►**M9** kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega ◀ võtta vastu otsuse kehtestada asjaomase õhusõiduki käitajale tegevuskeeld.

11. Iga liikmesriik jõustab oma territooriumil kõik lõike 10 kohaselt tehtud otsused. Ta teavitab komisjoni kõikidest meetmetest, mis on võetud sellise otsuse rakendamiseks.

▼ **M15**

11a. Laevandusettevõtja puhul, kes ei ole täitnud lubatud heitkoguse ühikute tagastamiskohustusi vähemalt kahe järjestikuse aruandeperioodi jooksul, ja kui järgimist ei suudeta tagada muude täitemeetmetega, võib sisenemissadama liikmesriigi pädev asutus, pärast seda, kui on andnud asjaomasele laevandusettevõtjale võimaluse esitada oma märkused, anda väljasaatmiskorralduse, millest teatatakse komisjonile, Euroopa Meresõiduohutuse Ametile (EMSA), teistele liikmesriikidele ja asjaomasele lipuriigile. Sellise väljasaatmiskorralduse andmise tulemusena keelab iga liikmesriik, välja arvatud liikmesriik, kelle lipu all laev sõidab, asjaomase laevandusettevõtja vastutusel olevate laevade sisene-mise oma sadamatesse seni, kuni laevandusettevõtja täidab lubatud heitkoguse ühikute tagastamiskohustused vastavalt artiklile 12. Kui laev sõidab liikmesriigi lipu all ning siseneb ühte tema sadamatest või leitakse seal, peab asjaomane liikmesriik pärast seda, kui on andnud asjaomasele laevandusettevõtjale võimaluse esitada oma märkused, laeva kinni, kuni laevandusettevõtja on oma tagastamisko-hustused täitnud.

Kui leitakse, et esimeses lõigus osutatud laevandusettevõtja laev asub selle liikmesriigi sadamas, mille lipu all laev sõidab, siis võib asjaoma-ne liikmesriik pärast seda, kui on andnud asjaomasele laevandusette-võtjale võimaluse esitada oma märkused, anda lipuriigina korralduse laeva kinnipidamiseks, kuni laevandusettevõtja on oma kohustused täitnud. Liikmesriik teatab sellest komisjonile, EMSA-le ja teistele liik-mesriikidele. Sellise lipuriigina antud kinnipidamiskorralduse tulemu-sena võtavad kõik liikmesriigid samad meetmed, mida tuleb võtta välja-saatmiskorralduse andmise puhul vastavalt esimese lõigu teisele lausele.

Käesolev lõige ei piira merehädas olevate laevade suhtes rakendatavate rahvusvahelise mereõiguse kohaldamist.

▼ **M9**

12. Komisjon võtab vastu rakendusaktid käesolevas artiklis osutatud menetluste üksikasjalike eeskirjade kohta. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenet-lusega.

▼ **M1***Artikkel 17***Teabele juurdepääs**

Direktiivi 2003/4/EÜ kohaselt teeb pädev asutus üldsusele kättesaadavaks tema valduses olevad ►**C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ eralda-mise otsused, teabe projektitegevuste kohta, milles liikmesriik osaleb või volitab osalema eraettevõtet või avalik-õiguslikku asutust, ning kasvuhoonegaaside ►**C3** heitloa ◀ kohaselt nõutavad heitkoguseid käsitlevad aruanded.

▼B*Artikkel 18***Pädev asutus**

Liikmesriigid teevad käesoleva direktiivi eeskirjade rakendamiseks vajalikud halduskorraldused, sealhulgas ühe või mitme asjaomase pädeva asutuse nimetamine. Kui nimetatakse rohkem kui üks pädev asutus, tuleb tööd, mida need asutused käesoleva direktiivi kohaselt teevad, kooskõlastada.

▼M1

Eelkõige tagavad liikmesriigid kooskõlastatuse Kyoto protokollis artikli 6 lõike 1 punkti a kohaselt määratud projektitegevuste heakskiitmise keskuse ning Kyoto protokollis artikli 12 rakendamiseks määratud riikliku asutuse vahel, mis on määratud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni või Kyoto protokollis alusel tehtud hilisemate otsustega.

▼M2*Artikkel 18a***Haldav liikmesriik**

1. Õhusõiduki käitajat haldav liikmesriik on:
 - a) õhusõiduki käitaja puhul, kellel on olemas liikmesriigi poolt vastavalt nõukogu 23. juuli 1992. aasta määrusele (EMÜ) nr 2407/92 (lennuettevõtjatele lennutegevuslubade väljaandmise kohta) ⁽¹⁾ välja antud kehtiv lennutegevusluba, lennutegevusloa välja andnud liikmesriik ning
 - b) kõigil muudel juhtudel selle õhusõiduki käitaja poolt võrdlusaasta jooksul teostatud lendudest tuleneva suurima omistatud lennunduse heitkoguste hulgaga liikmesriik.

▼M14

2. Kui artiklis 13 osutatud mis tahes ajavahemiku kahel esimesel aastal käesoleva artikli lõike 1 punkti b reguleerimisalasse kuuluva õhusõiduki käitaja teostatavatest lendudest tulenevaid omistatud lennunduse heitkoguseid ei omistata käitajat haldavale liikmesriigile, viiakse õhusõiduki käitaja järgmiseks ajavahemikuks üle teise haldava liikmesriigi haldusalasse. Uueks haldavaks liikmesriigiks on selle õhusõiduki käitaja poolt eelmise ajavahemiku kahel esimesel aastal teostatud lendudest tuleneva suurima omistatud lennunduse heitkoguste hulgaga liikmesriik.

▼M2

3. Parimale kättesaadavale teabele tuginedes komisjon:
 - a) avaldab enne 1. veebruari 2009 nimekirja õhusõiduki käitajatest, kes sooritasid I lisas nimetatud lennutegevust 1. jaanuaril 2006 või pärast seda, täpsustades iga õhusõiduki käitajat haldava liikmesriigi vastavalt lõikele 1, ning

⁽¹⁾ EÜT L 240, 24.8.1992, lk 1.

▼ **M14**

b) alates 2024. aastast ajakohastab seda nimekirja iga kahe aasta järel, lisades õhusõiduki käitajad, kes on edaspidi teostanud I lisas nimeetatud lennutegevust, kui õhusõiduki käitaja ei ole nimekirja ajakohastamisele eelnenud nelja järjestikuse kalendriaasta jooksul sooritanud I lisas loetletud lennutegevusi, ei kanta teda nimekirja.

▼ **M2**

4. Komisjon võib ► **M9** kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega ◀ töötada välja suunised haldavatele liikmesriikidele õhusõiduki käitajate haldamise kohta käesoleva direktiivi raames.

5. Lõike 1 kohaldamisel tähendab võrdlusaasta õhusõiduki käitaja puhul, kes hakkas ► **M9** liidus ◀ tegutsema pärast 1. jaanuari 2006, esimest tegutsemise kalendriaastat, ning kõigil muudel juhtudel kalendriaastat, mis algas 1. jaanuaril 2006.

▼ **M15***Artikkel 18b***Komisjoni, EMSA ja muude asjaomaste organisatsioonide abi**

1. Artikli 3c lõikest 4 ning artiklitest 3g, 3gd, 3ge, 3gf, 3gg ja 18a tulenevate kohustuste täitmiseks võivad komisjon, haldav liikmesriik ja laevandusettevõtjale määratud haldavad asutused taotleda abi EMSA-lt või muult asjaomaselt organisatsioonilt ning võivad sel eesmärgil sõlmida nende organisatsioonidega asjakohaseid lepinguid.

2. Komisjon, keda abistab EMSA, püüab välja töötada asjakohased vahendid ja suunised, et hõlbustada ja koordineerida kontrolli- ja täitmise tagamise toiminguid, mis on seotud käesoleva direktiivi kohaldamisega meretranspordi suhtes. Võimaluse korral tehakse sellised suunised ja vahendid kättesaadavaks liikmesriikidele ja töendajatele, et jagada teavet ning tagada paremini käesoleva direktiivi ülevõtmiseks kehtestatud riiklike meetmete tõhus täitmine.

▼ **B***Artikkel 19***Registrid**▼ **M4**

1. Alates 1. jaanuarist 2012 eraldatud ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ kohta peetakse ► **M9** liidu ◀ registrit liikmesriikides avatud kontode pidamisega seotud protsesside läbiviimiseks ning ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ eraldamiseks, tagastamiseks ja kehtetuks tunnistamiseks lõikes 3 osutatud komisjoni ► **M9** õigusaktide ◀ kohaselt.

Igal liikmesriigil on võimalik viia läbi ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni või Kyoto protokolliga kohaselt lubatud tegevusi.

▼B

2. ►**C3** Lubatud heitkoguse ühikuid ◀ võib omada iga isik. Register peab olema üldsusele kättesaadav ja sisaldama eraldi arvestust iga sellise isiku omanduses olevate ►**C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ kohta, kellele ►**C3** lubatud heitkoguse ühikud ◀ on välja antud või kellele või kellelt need on üle antud.

▼M9

3. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi, nähes ette kõik vajalikud nõuded, mis käsitlevad liidu registrit 1. jaanuaril 2013 algava kauplemisperioodi ja järgnevate perioodide jaoks, mis luuakse standarditud elektrooniliste andmebaaside kujul, mis sisaldavad ühiseid andmelemente lubatud heitkoguse ühikute väljaandmise, valdamise, üleandmise ja kehtetuks tunnistamise jälgimiseks, et tagada vastavalt vajadusele üldsuse juurdepääs ja konfidentsiaalsus. Nimetatud delegeeritud õigusaktid hõlmavad ka sätteid lepingutes sisalduvate, lubatud heitkoguse ühikute vastastikust tunnustamist käsitlevate eeskirjade täitmise tagamiseks, et siduda heitkogustega kauplemise süsteemid omavahel.

▼M4

4. Lõikes 3 osutatud ►**M9** õigusaktid ◀ sisaldavad asjakohaseid üksikasju, mille kohaselt ►**M9** liidu ◀ register teeb tehinguid ja muid toiminguid, mis on vajalikud artikli 25 lõikes 1b osutatud korra rakendamiseks. Kõnealused ►**M9** õigusaktid ◀ hõlmavad ka ►**M9** liidu ◀ registri muutmise ja vahejuhtumite haldamise protsesse seoses käesoleva artikli lõikes 1 nimetatud küsimustega. need sisaldavad asjakohaseid üksikasju, mille kohaselt tagatakse ►**M9** liidu ◀ registriga liikmesriikidele võimalus algatusteks, mis on seotud tõhususe suurendamise, halduskulude juhtimise ja kvaliteedikontrolli meetmetega..

▼B*Artikkel 20***Põhihaldaja**

1. Komisjon määrab põhihaldaja, kes peab sõltumatut tehingute registrit ►**C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ väljaandmise, üleandmise ja kehtetuks tunnistamise kohta.

2. Põhihaldaja korraldab sõltumatu tehingute registri abil iga registrisse kantud tehingu automaatse kontrolli, tagamaks et ►**C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ väljaandmise, üleandmise ja kehtetuks tunnistamisega ei ole seotud eeskirjade rikkumisi.

3. Kui automaatse kontrolli käigus tuvastatakse eeskirjade eiramine, teavitab põhihaldaja asjaomast liikmesriiki või asjaomaseid liikmesriike, kes ei kannu kõnealuseid tehinguid või asjaomaste ►**C3** lubatud heitkoguse ühikutega ◀ seotud edasisi tehinguid registrisse enne eiramiste heastamist.

*Artikkel 21***Liikmesriikide aruanded**

1. Liikmesriigid esitavad igal aastal komisjonile aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta. ►**M4** Aruandes pööratakse erilist tähelepanu ►**C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ eraldamise korrale, registre

▼ B

pidamisele, järelevalve ja aruandluse rakendusmeetmete kohaldamisele, tõendamisele ja akrediteerimisele ning käesoleva direktiivi täitmisega seotud küsimustele ja ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ võimalikule maksukohtlemisele. ◀ Esimene aruanne saadetakse komisjonile 30. juuniks 2005. ► **M9** Aruanne koostatakse komisjoni rakendusaktidega vastu võetud küsimustiku või vormi alusel. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. ◀ Küsimustik või vormid saadetakse liikmesriikidele vähemalt kuus kuud enne esimese aruande esitamise tähtaega.

2. Komisjon avaldab lõikes 1 nimetatud aruannete põhjal kolme kuu jooksul pärast seda, kui ta on liikmesriikidelt aruanded saanud, aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta.

▼ M4

3. Komisjon korraldab liikmesriikide pädevate asutuste vahel teabevahetuse, milles käsitletakse ► **C3** lubatud heitkoguse ühikute ◀ väljaandmise, ► **M9** ELi HKSis ◀ THVde ja HVÜde kasutamise, registrite pidamise, seire, aruandluse, tõendamise, akrediteerimise, info-tehnoloogia ja käesoleva direktiivi järgimisega seotud küsimustega kaasnevat arengut.

▼ M9

4. Iga kolme aasta tagant pööratakse lõikes 1 osutatud aruandes erilist tähelepanu ka ELi HKSist välja arvatud väikeste käitiste jaoks vastu võetud samaväärsetele meetmetele. Väikeste käitiste jaoks vastu võetud samaväärsete meetmete küsimust käsitletakse ka lõikes 3 osutatud teabevahetuse käigus.

▼ M1*Artikkel 21a***Suutlikkuse suurendamisega seotud tegevuse toetamine**

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni, Kyoto protokollid ja nende rakendamiseks hiljem vastuvõetud otsuste kohaselt peavad komisjon ja liikmesriigid püüdma toetada arengumaade ning üleminekujärgus majandusega riikide suutlikkuse suurendamist, et aidata neil ühist rakendamist ja puhta arengu mehhanismi täielikult ära kasutada, toetades nende säästva arengu strateegiat, ning hõlbustada ettevõtete kohustuste täitmist ühise rakendamise ja puhta arengu mehhanismi projektide väljaarendamisel ja rakendamisel.

▼ M9*Artikkel 22***Lisade muudatused**

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et vajaduse korral muuta käesoleva direktiivi lisasid, välja arvatud I, IIa ja IIb lisa, pidades silmas artiklis 21 sätestatud aruandeid ja käesoleva direktiivi kohaldamisel saadud kogemusi. IV ja V lisa võib muuta, et parandada heitkoguste seiret, aruandlust ja tõendamist.

▼ **M9***Artikkel 22a***Komiteemenetlus**

1. Komisjoni abistab kliimamuutuste komitee, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 525/2013 ⁽¹⁾ artikliga 26. Nimetatud komitee on komitee Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 182/2011 ⁽²⁾ tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

*Artikkel 23***Delegeeritud volituste rakendamine**

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

▼ **M15**

2. Artikli 3c lõikes 6, artikli 3d lõikes 3, artikli 10 lõikes 4, artikli 10a lõigetes 1, 8 ja 8a, artikli 10b lõikes 5, artikli 12 lõikes 3b, artikli 19 lõikes 3, artiklis 22, artikli 24 lõikes 3, artikli 24a lõikes 1, artikli 25a lõikes 1, artiklis 28c ja artikli 30j lõikes 1 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates 8. aprillist 2018.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli artikli 3c lõikes 6, artikli 3d lõikes 3, artikli 10 lõikes 4, artikli 10a lõigetes 1, 8 ja 8a, artikli 10b lõikes 5, artikli 12 lõikes 3b, artikli 19 lõikes 3, artiklis 22, artikli 24 lõikes 3, artikli 24a lõikes 1, artikli 25a lõikes 1, artiklis 28c ja artikli 30j lõikes 1 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrus (EL) nr 525/2013 kasvuhoonegaaside heite seire- ja aruandlusmehhanismi ning kliimamuutusi käsitleva muu olulise siseriikliku ja liidu teabe esitamise kohta ning otsuse nr 280/2004/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 165, 18.6.2013, lk 13).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

▼ **M9**

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonivahelises parema õigusloome kokkuleppes⁽¹⁾ sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

▼ **M15**

6. Artikli artikli 3c lõike 6, 3d lõike 3, artikli 10 lõike 4, artikli 10a lõigete 1, 8 ja 8a, artikli 10b lõike 5, artikli 12 lõike 3b, artikli 19 lõike 3, artikli 22, artikli 24 lõike 3, artikli 24a lõike 1, artikli 25a lõike 1, artikli 28c või artikli 30j lõike 1 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

▼ **M4***Artikkel 24***Täiendavate tegevusalade ja gaaside ühepoolse lisamise kord**▼ **M9**

1. Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi kohast lubatud heitkoguse ühikutega kauplemist kohaldada alates 2008. aastast I lisas loetlemata tegevusalade ja kasvuhoonegaaside suhtes, tingimusel et komisjon on selliste tegevusalade ja kasvuhoonegaaside lisamise heaks kiitnud ja võttes arvesse kõiki asjaomaseid kriteeriume, eelkõige mõju siseturule, võimalikke konkurentsimoonusi, ELi HKSi keskkonnaalast terviklikust ning kavandatava seire- ja aruandlussüsteemi usaldusvärsust, järgides delegeeritud õigusakte, mille vastuvõtmise õigus on komisjonil vastavalt artiklile 23.

▼ **M4**

2. Täiendavate tegevusalade ja gaaside lisamise heakskiitmisega samal ajal võib komisjon lubada välja anda täiendavaid ►**C3** lubatud heitkoguse ühikuid ◀ ja lubada teistel liikmesriikidel lisada loetellu kõnealused täiendavad tegevusalad ja gaasid.

3. Komisjoni algatusel või mõne liikmesriigi taotlusel võib vastu võtta ►**M9** õigusaktid ◀, mis käsitlevad I lisas kombinatsioonina loetlemata tegevusalade, käitiste ja kasvuhoonegaaside heitkoguste seiret ja aruandlust, kui kõnealust seiret ja aruandlust on võimalik teostada piisava täpsusega.

▼ **M9**

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada sel eesmärgil käesolevat direktiivi.

⁽¹⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

▼ M4*Artikkel 24a***Heitkoguste vähendamise projektide ühtlustatud eeskirjad**▼ M9

1. Peale artiklis 24 sätestatud lisamise võib komisjon võtta vastu lubatud heitkoguse ühikute või ühikute eraldamist käsitlevad meetmed liikmesriikide hallatavate projektide puhul, millega vähendatakse kasvuhoonegaaside heitkoguseid, mis ei ole ELi HKSiga hõlmatud.

Sellised meetmed peavad olema kooskõlas õigusaktidega, mis on vastu võetud endise artikli 11b lõike 7 kohaselt, nagu see kehtis enne 8. aprilli 2018. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi, määrates kindlaks järgitava menetluse.

▼ M4

Sellised meetmed ei tohi kaasa tuua heitkoguste vähendamise topeltarvestust ega takistada muude poliitiliste meetmete võtmist selliste heitkoguste vähendamiseks, mis ei ole hõlmatud ► M9 ELi HKSiga ◀. Meetmed võetakse vastu üksnes juhul, kui artikli 24 kohane lisamine ei ole võimalik, ning ► M9 ELi HKS-i ◀ järgmise läbivaatamise käigus kaalutakse kõnealuste heitkoguste hõlmamise ühtlustamist kogu ► M9 liidus ◀.

▼ M9▼ M4

3. Liikmesriik võib keelduda ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ väljaandmisest teatavat tüüpi projektide eest, millega vähendatakse kasvuhoonegaaside heitkoguseid tema enda territooriumil.

Sellised projektid viiakse ellu kokkuleppel liikmesriigiga, kus projekt aset leiab.

▼ B*Artikkel 25***Seosed muude kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemidega**

1. Kyoto protokollis B lisa loetletud kolmandate riikidega, kes on protokollis ratifitseerinud, tuleks sõlmida kokkulepped, mille kohaselt tunnustatakse ► C3 lubatud heitkoguse ühikuid ◀ vastastikku ► M9 ELi HKS-i ◀ ja muude kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide vahel kooskõlas asutamislepingu artiklis 300 sätestatud eeskirjadega.

▼ M4

1a. Võidakse sõlmida lepinguid, mis võimaldaksid vastastikku tunnustada ► M9 ELi HKS-i ◀ ► C3 lubatud heitkoguse ühikuid ◀ ning ► C3 lubatud heitkoguse ühikuid ◀ muudes riikides või osariigi ja piirkonna tasandi haldusüksustes kehtestatud selle süsteemiga ühitatavate kasvuhoonegaaside ► C3 lubatud heitkoguse ühikutega ◀ kauplemise kohustuslike süsteemide raames, millega seatakse piirangud ► C3 koguheitetele ◀.

1b. Kolmandate riikidega või osariigi või piirkonna tasandi haldusüksustega võib sõlmida mittesiduvaid kokkuleppeid, et sätestada ► C3 lubatud heitkoguse ühikute ◀ haldusalane ja tehniline kooskõlastamine ► M9 ELi HKS-i ◀ või kasvuhoonegaaside ► C3 lubatud heitkoguse ühikutega ◀ kauplemise teiste kohustuslike süsteemide raames, millega seatakse piirangud ► C3 koguheitetele ◀.

▼ M9

▼ M2*Artikkel 25a***Kolmandate riikide meetmed lennunduse kliimamõju vähendamiseks**

1. ► M9 Kui kolmas riik võtab kõnealusest kolmandast riigist väljuvate ja liidus maanduvate lendude kliimamuutuste mõju vähendamiseks meetmeid, kaalub komisjon pärast kõnealuse kolmanda riigi ja liikmesriikidega artikli 22a lõikes 1 osutatud komitees konsulteerimist olemasolevaid võimalusi, et tagada parim vastastikune toime ELi HKS-i ja kõnealuse riigi meetmete vahel.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva direktiivi I lisa muutmiseks, et näha ette asjaomasest kolmandast riigist saabuvate lendude väljaarvamine I lisa loetletud lennutegevuste seast või näha ette I lisa loetletud lennutegevustesse muude muudatuste tegemine, mida nõutakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 kohaselt sõlmitud lepinguga, välja arvatud kohaldamisalaga seotud muudatused. ◀

Komisjon võib esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule kõik muud käesoleva direktiivi muutmise ettepanekud.

Samuti võib komisjon vajaduse korral vastavalt asutamislepingu artikli 300 lõikele 1 teha nõukogule ettepanekuid alustada läbirääkimisi asjaomase kolmanda riigiga lepingu sõlmimiseks.

▼ M14

2. Liit ja tema liikmesriigid tegutsevad jätkuvalt selle nimel, et kooskõlas määruse (EL) 2021/1119 ja Pariisi kokkuleppe eesmärkidega saavutada lennundusest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ülemaailmseid meetmeid käsitlevad kokkulepped. Selliste kokkulepete saavutamisel kaalub komisjon, kas käesoleva direktiivi kohaseid õhusõiduki käitajate suhtes kohaldatavaid sätteid on vaja muuta.

3. Komisjon võtab vastu rakendusakti, milles loetletakse riigid, mis ei ole EMP riigid, Šveits ega Ühendkuningriik ja mida käesoleva direktiivi tähenduses loetakse CORSIA-t kohaldavaks, kasutades 2021.–2023. aastal lähtealusena 2019. aastat ja pärast 2024. aastat 85 % 2019. aasta heitkogustest. Kõnealune rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

4. Heitkoguste puhul, mis tekivad kuni 31. detsembrini 2026 lendudest, mis suunduvad käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikidesse või lähtuvad nendest riikidest, ei ole õhusõiduki käitajad kohustatud kooskõlas artikli 12 lõikega 3 nende heitkoguste eest lubatud heitkoguse ühikuid tagastama.

▼ **M14**

5. Heitkoguste puhul, mis tekivad kuni 31. detsembrini 2026 EMP ja käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetlemata riikide vahel toimuvatest lendudest, välja arvatud Šveitsi ja Ühendkuningriiki suunduvad lennud, ei ole õhusõiduki käitajad kohustatud kooskõlas artikli 12 lõikega 3 nende heitkoguste eest lubatud heitkoguse ühikuid tagastama.

6. ÜRO määratluse kohaselt vähim arenenud riikide ja väikeste arenevate saareriikidena käsitatavatesse riikidesse, mida ei ole loetletud käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis, ning neisse riikidesse, mille SKP elaniku kohta on liidu keskmisega võrdne või sellest kõrgem, suunduvate ja sealt väljuvate lendude heitkoguste puhul ei ole õhusõiduki käitajad kohustatud kooskõlas artikli 12 lõikega 3 nende heitkoguste eest lubatud heitkoguste ühikuid tagastama.

7. Kui komisjon teeb kindlaks olulised konkurentsimoonutused – näiteks moonutus, mis on põhjustatud sellest, kui kolmas riik kohaldab CORSIAt oma õiguses vähem rangel viisil või ei taga CORSIA sätete täitmist kõigi õhusõiduki käitajate jaoks võrdsel viisil –, mis kahjustavad õhusõiduki käitajaid, kellel on mõne liikmesriigi välja antud lennuettevõtja sertifikaat või kes on registreeritud mõnes liikmesriigis, kaasa arvatud asjaomase liikmesriigi äärepoolseimad piirkonnad, sõltkonnad ja territooriumid, võtab komisjon vastu rakendusakte, et vabastada kõnealused õhusõiduki käitajad artikli 12 lõikes 9 sätestatud kompenseerimisõuetest sellistesse riikidesse suunduvate ja sealt saabuvate lendude heitkoguste puhul. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

8. Kui õhusõiduki käitajad, kellel on mõne liikmesriigi välja antud lennuettevõtja sertifikaat või kes on registreeritud mõnes liikmesriigis, kaasa arvatud asjaomase liikmesriigi äärepoolseimad piirkonnad, sõltkonnad ja territooriumid, käitavad lende kahe käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riigi vahel, sealhulgas lennud Šveitsi, Ühendkuningriigi ning käesoleva artikli lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikide vahel, ja need riigid lubavad õhusõiduki käitajatel kasutada muid ühikuid kui need, mis on kantud artikli 11a lõike 8 kohaselt vastu võetud loetellu, on komisjonil õigus võtta vastu õigusakte, millega lubatakse asjaomastel õhusõiduki käitajatel selliste lendude heitkoguste puhul kasutada ühikuid, mis ei ole sellesse loetellu kantud, või mitte täita artikli 11a lõigetes 2 ja 3 nimetatud tingimusi. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

▼ **B***Artikkel 26***Direktiivi 96/61/EÜ muutmine**

Direktiivi 96/61/EÜ artikli 9 lõikele 3 lisatakse järgmised lõigud:

▼B

„Kui käitisest pärinevad kasvuhoonegaaside heitkogused on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiivi, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside ►C3 lubatud heitkoguse ühikutega ◀ kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ, (*) I lisas loetud seotuks selles käitisel toimuva tegevusega, ei kehtestata loas kõnealuse gaasi ►C3 otseheitele ◀ ►C3 heite ◀ piirtasemeid, välja arvatud juhul, kui on vaja tagada, et ei põhjustata olulist kohalikku saastust.

Direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud tegevusalade puhul võivad liikmesriigid otsustada, et nad ei kehtesta põletusseadmetele ega muudele ettevõtte tegevuskohas süsinikdioksiidi eraldavatele seadmetele energiatõhusust käsitlevaid nõudeid.

Vajaduse korral ajakohastavad pädevad asutused luba.

Kolme eelmist lõiku ei kohaldata vastavalt direktiivi 2003/87/EÜ artiklile 27 ajutiselt ühenduse kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemist väljaarvatud käitiste suhtes.

(*) EÜT L 275, 25.10.2003, lk 32.”

▼M4*Artikkel 27***Väikeste käitiste väljaarvamine samaväärsete meetmete alusel**

1. Liikmesriigid võivad pärast käitajaga konsulteerimist arvata ►M9 ELi HKsist ◀ välja käitised, mille pädevale asutusele teatatud heitkogused kõigil kolmel punkti a kohasele teavitamisele eelnenud aastal on olnud väiksemad kui 25 000 tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti ja, juhul kui nende tegevusalaks on põletamine, on nende nimisoojusvõimsus alla 35 MW, välja arvatud biomassist saadud heitkogused, ning mille suhtes kohaldatakse meetmeid, millega saavutatakse samaväärne panus heitkoguste vähendamisse, kui asjaomane liikmesriik täidab järgmised tingimused:

- a) ta teavitab komisjoni igast sellisest käitisest, täpsustades selle käitise suhtes kohaldatavad meetmed, millega saavutatakse samaväärne panus heitkoguste vähendamisse, enne kui tuleb esitada artikli 11 lõike 1 kohane käitiste loetelu, ent hiljemalt siis, kui see loetelu esitatakse komisjonile;
- b) ta kinnitab, et on kehtestatud seirekord, mille abil hinnatakse, kas käitis tekitab mõnel kalendriaastal heitkoguseid rohkem kui 25 000 tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti, välja arvatud biomassist saadud heitkogused; vastavalt artiklile 14 võivad liikmesriigid lubada lihtsustatud seire-, aruandlus- ja tõendamismeetmeid käitiste puhul, mille keskmised aastased tõendatud heitkogused ajavahemikul 2008–2010 on alla 5 000 tonni;

▼ M4

c) ta kinnitab, et kui käitis tekitab mõnel kalendriaastal heitkoguseid rohkem kui 25 000 tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti, välja arvatud biomassist saadud heitkogused, või meetmeid, millega saavutatakse samaväärne panus heitkoguste vähendamisse, enam ei kohaldata, lisatakse käitis uuesti ► M9 ELi HKSis ◀;

d) ta avaldab punktides a, b ja c osutatud teabe avalikuks aruteluks.

Välja võidakse arvata ka haiglad, kui need võtavad samaväärseid meetmeid.

2. Kui komisjon pärast kolme kuu möödumist teabe avalikuks aruteluks avaldamisest ei esita vastuväiteid veel kuue kuu jooksul, on väljaarvamine heaks kiidetud.

Pärast seda kui käitis on tagastanud ► C3 lubatud heitkoguse ühikud ◀ selle ajavahemiku eest, mille jooksul see oli hõlmatud ► M9 ELi HKSiga ◀, arvatakse käitis ► M9 ELi HKSist ◀ välja ja liikmesriik ei eralda kõnealusele käitisele enam artikli 10a kohaselt tasuta ► C3 lubatud heitkoguse ühikuid ◀.

3. Kui käitis lisatakse lõike 1 punkti c kohaselt uuesti ► M9 ELi HKSis ◀, antakse talle kõik artikli 10a kohaselt välja antud ► C3 lubatud heitkoguse ühikud ◀ alates uuesti kauplemissüsteemi lisamise aastast. Nimetatud käitistele välja antud ► C3 lubatud heitkoguse ühikud ◀ arvatakse maha kogusest, millega liikmesriik, kus käitis asub, võib artikli 10 lõike 2 kohaselt enampakkumisel kaubelda.

▼ M9

Iga selline käitis jääb ELi HKSis artikli 11 lõikes 1 osutatud ülejäänud ajavahemikuks, mille jooksul käitis uuesti süsteemi lisati.

▼ M4

4. Käitiste suhtes, mis ei ole ajavahemikul 2008–2012 hõlmatud ► M9 ELi HKSiga ◀, võib kohaldada lihtsustatud seire-, aruandlus- ja tõendamismõudeid, et teha kindlaks heitkogused kolmel lõike 1 punkti a kohasele teavitamisele eelnenud aastal.

▼ M9*Artikkel 27a***Vähem kui 2 500 tonni heitkoguseid tekitavate käitiste valikuline väljaarvamine**

1. Liikmesriik võib arvata ELi HKSist välja käitised, mille poolt asjaomase liikmesriigi pädevale asutusele teatatud heitkogused igal kolmel punkti a kohasele teavitamisele eelnenud aastal on väiksemad kui 2 500 tonni süsinikdioksiidi ekvivalenti, jättes arvesse võtmata biomassist saadud heitkogused, tingimusel et asjaomane liikmesriik:

a) teavitab komisjoni igast sellisest käitisest, enne kui tuleb esitada artikli 11 lõike 1 kohane käitiste loetelu või hiljemalt siis, kui nimetatud loetelu esitatakse komisjonile;

▼ **M9**

- b) kinnitab, et on kehtestatud lihtsustatud seirekord, mille abil hinnatakse, kas käitis tekitab mõnel kalendriaastal heitkoguseid 2 500 tonni või rohkem süsinikdioksiidi ekvivalenti, jättes arvesse võtmata biomassist saadud heitkogused;
- c) kinnitab, et kui käitis tekitab mõnel kalendriaastal heitkoguseid 2 500 tonni või rohkem süsinikdioksiidi ekvivalenti, jättes arvesse võtmata biomassist saadud heitkogused, lisatakse käitis uuesti ELi HKS-i, ning
- d) teeb punktides a, b ja c osutatud teabe üldsusele kättesaadavaks.

2. Kui käitis lisatakse käesoleva artikli lõike 1 punkti c kohaselt uuesti ELi HKS-i, antakse talle kõik artikli 10a kohaselt eraldatud lubatud heitkoguse ühikud uuesti ELi HKS-i lisamise aastast. Käitisele eraldatud lubatud heitkoguse ühikud arvatakse maha kogusest, millega liikmesriik, kus käitis asub, võib artikli 10 lõike 2 kohaselt enampakkumisel kaubelda.

3. Liikmesriik võib samuti arvata ELi HKSist välja reserv- või varuüksused, mis ei töötanud rohkem kui 300 tundi aastas igal kolmel lõike 1 punkti a kohasele teavitamisele eelnenud aastal, tehes seda samade tingimuste kohaselt, mis on sätestatud lõigetes 1 ja 2.

▼ **M4***Artikkel 28***Kohandamine pärast rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu heakskiitmist ► M9 liidu ◀ poolt**

1. Kolme kuu jooksul pärast seda, kui ► M9 liit ◀ on allkirjastanud rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu, mille tulemusel vähendatakse 2020. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid kohustuslikus korras üle 20 % võrreldes 1990. aasta tasemega, mida kajastab ka Euroopa Ülemkogus 2007. aasta märtsis heaks kiidetud 30 % heitkoguste vähendamise kohustus, esitab komisjon aruande, milles hinnatakse eelkõige järgmist:

- a) rahvusvaheliste läbirääkimiste raames kokkulepitud meetmete laad ning teiste arenenud riikide võetud kohustused ► M9 liiduga ◀ võrreldavate heitkoguste vähendamiste osas ning majanduslikult rohkem arenenud arengumaade võetud kohustused anda piisav panus vastavalt oma kohustustele ja võimalustele;
- b) rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu mõjud ning sellega seoses valikuvõimalused ► M9 liidu ◀ tasandil, et liikuda ambitsioonikama, heitkoguste 30 % vähendamise eesmärgi suunas tasakaalustatud, läbipaistval ja õiglasel viisil, võttes arvesse Kyoto protokollis esimesel kohustusperioodil tehtud tööd;

▼ **M4**

- c) ► **M9** liidu ◀ töötleva tööstuse konkurentsivõime seoses süsinikdioksiidi lekke ohuga;
- d) rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu mõju teistele ► **M9** liidu ◀ majandusharudele;
- e) mõju ► **M9** liidu ◀ põllumajandussektorile, sealhulgas süsinikdioksiidi lekke oht;
- f) asjakohane kord ► **M9** liidu ◀ maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandusega seonduvate heitkoguste ja nende neeldajates sidumise lisamiseks;
- g) metsastamine, metsa uuendamine, raadamise vältimine ja metsade seisundi halvenemine kolmandates riikides seoses mis tahes rahvusvaheliselt tunnustatud kauplemissüsteemi loomisega;
- h) vajadus ► **M9** liidu ◀ täiendava poliitika ja meetmete järele, pidades silmas ► **M9** liidu ◀ ja liikmesriikide kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kohustust.

2. Lõikes 1 osutatud aruande alusel esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule vajaduse korral õigusakti ettepaneku käesoleva direktiivi muutmiseks vastavalt lõikele 1, pidades silmas muutva direktiivi jõustumist rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu heakskiitmisel ► **M9** liidu ◀ poolt ning selle lepingu alusel rakendatavat ► **M9** liidu ◀ kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kohustust.

Ettepanek põhineb läbipaistvuse, majandusliku tasuvuse ja kulutõhususe ning õigluse ja solidaarsuse põhimõtetel liikmesriikide jõupingutuste jagunemise osas.

3. Ettepanek võimaldab vajaduse korral käitajatel kasutada lisaks käesolevas direktiivis sätestatud ühikutele ka THVsid, HVÜsid või muid heakskiidetud ühikuid kolmandatest riikidest, kes on ratifitseerinud rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu.

4. Ettepanek sisaldab vajaduse korral ka muid meetmeid, mida vajatakse, et aidata saavutada kohustuslikku vähendamist vastavalt lõikele 1 tasakaalustatud, läbipaistval ja õiglasel viisil, ning eelkõige rakendusmeetmeid, et võimaldada ► **M9** ELi HKSiga ◀ hõlmatud käitajatel kasutada täiendavaid projektidest saadud ühikute liike peale nende, millele on osutatud artikli 11a lõigetes 2–5, või vajaduse korral rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu alusel loodud muid mehhanisme.

5. Ettepanek sisaldab asjakohaseid ülemineku- ja peatamismeetmeid kuni rahvusvahelise kliimamuutuste lepingu jõustumiseni.

▼ **M14***Artikkel 28a***Enne ICAO ülemaailmse turupõhise meetme kohustuslikku rakendamist kohaldatavad erandid**

1. Erandina artikli 12 lõikest 3, artikli 14 lõikest 3 ja artiklist 16 peavad liikmesriigid nendes sätetes osutatud nõudeid täidetuks ega võta meetmeid õhusõiduki käitajate vastu seoses järgmisega:

- a) igal kalendriaastal alates 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2026 väljaspool EMPd asuvate riikide lennuväljadele suunduvate või sealt väljuvate lendude, välja arvatud Ühendkuningriigi või Šveitsi lennuväljadele suunduvate lendude kõik heitkogused, arvestades artiklis 28b osutatud läbivaatamist;
- b) ELi toimimise lepingu artikli 349 tähenduses äärepoolseima piirkonna lennuvälja ja EMP muu piirkonna lennuvälja vahel igal kalendriaastal alates 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2023 toimunud lendude kõik heitkogused, võttes arvesse artiklis 28b osutatud läbivaatamist.

Artiklite 11a, 12 ja 14 kohaldamisel käsitatakse muude kui käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud lendude tõendatud heitkoguseid õhusõiduki käitaja tõendatud heitkogustena.

2. Erandina artikli 3d lõikest 3 vähendatakse iga liikmesriigi poolt ajavahemikus 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2026 enampakumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogust nii, et see oleks kooskõlas sellele liikmesriigile omistatud lennunduse heitkoguste nende lendude osakaaluga, mille suhtes ei kohaldata käesoleva artikli lõike 1 punktides a ja b ette nähtud erandeid.

3. Erandina artiklist 3g ei nõuta õhusõiduki käitajatelt, et nad esitaksid seirekavad, milles nähakse ette meetmed heitkoguste seireks ja nendest aruandmiseks seoses lendudega, mille suhtes kohaldatakse käesoleva artikli lõike 1 punktides a ja b sätestatud erandeid.

4. Kui õhusõiduki käitaja iga-aastane koguheide on alla 25 000 tonni CO₂ või kui õhusõiduki käitaja iga-aastane koguheide on muude kui käesoleva artikli lõike 1 punktides a ja b osutatud lendude puhul alla 3 000 tonni CO₂, käsitatakse erandina artiklitest 3g, 12, 15 ja 18a seda heidet tõendatud heitkogusena, kui see on kindlaks määratud väikeheiteteketajatele ette nähtud vahendiga, mis on heaks kiidetud komisjoni määrusega (EL) nr 606/2010⁽¹⁾ ja milles kasutatakse Eurocontroli esitatud HKS-i tugivahendi andmeid. Liikmesriigid võivad mitteäriks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitajate suhtes rakendada lihtsustatud korda, kui see menetlus tagab samasuguse täpsuse kui väikeheiteteketajatele ette nähtud vahend.

⁽¹⁾ Komisjoni 9. juuli 2010. aasta määrus (EL) nr 606/2010, milles käsitletakse Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsiooni (Eurocontrol) poolt teatavate väikeste saasteallikate hulka kuuluvate õhusõidukite käitajate kütusetarbimise hindamiseks välja töötatud lihtsustatud vahendi heakskiitmist (ELT L 175, 10.7.2010, lk 25).

▼ **M14**

5. Käesoleva artikli lõiget 1 kohaldatakse selliste riikide suhtes, kellega on sõlmitud artikli 25 või 25a kohane kokkulepe, järgides sellises kokkuleppes sätestatud tingimusi.

*Artikkel 28b***ICAO ülemaailmse turupõhise meetme rakendamist puudutav komisjoni aruanne ja läbivaatamine**

1. Komisjon esitab enne 1. jaanuari 2027 ja edaspidi iga kolme aasta tagant Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande edusammude kohta ICAO peetavatel läbirääkimistel, mille eesmärk on rakendada heitkoguste suhtes alates 2021. aastast ülemaailmset turupõhist meetet, käsitledes eelkõige:

- a) asjakohaseid ICAO vahendeid, sealhulgas standardeid ja soovituslikke tavasid, samuti seda, kuidas edeneb ICAO 41. assambleel vastu võetud ülemaailmse pikaajalise eesmärgi saavutamiseks võetava ICAO meetmepaketi kõigi elementide rakendamine;
- b) ICAO nõukogu poolt heaks kiidetud soovitusi seoses ülemaailmse turupõhise meetmega, sealhulgas kõik võimalikud muudatused lähtealustes;
- c) ülemaailmse registri loomist;
- d) kolmandate riikide võetud riiklike meetmeid ülemaailmse turupõhise meetme rakendamiseks, mida kohaldatakse heitkoguste suhtes alates 2021. aastast;
- e) kolmandate riikide CORSIA kohaselt kompenseerimises osalemise taset, sealhulgas neil sellise osalemise suhtes esinevate reservatsioonide mõju, ning
- f) muid asjaomaseid rahvusvahelisi suundumusi ja kohaldatavaid õigusakte, samuti edusamme lennunduse kogu mõju vähendamisel kliimamuutustele.

Pariisi kokkuleppe ülemaailmse kokkuvõtte põhimõtteid järgides teavitab komisjon ka jõupingutustest, mida on tehtud selleks, et täita lennundussektori heitkoguste piiramise ülemaailmne pikaajaline eesmärk – vähendada lennunduse CO₂ heitkoguseid 2050. aastaks nullini, ning arvestab hindamisel esimese lõigu punktides a–f osutatud kriteeriume.

2. Komisjon esitab 1. juuliks 2026 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, hinnates selles ICAO ülemaailmse turupõhise meetme ambitsioonikust ja üldist keskkonnavalast terviklikkust, sealhulgas selle üldist ambitsioonikust seoses Pariisi kokkuleppe eesmärkidega, CORSIA kohaselt kompenseerimises osalemise taset, selle täidetavust, läbipaistvust, mittetäitmise korral kohaldatavaid karistusi, üldsuse kaasamise menetlusi, kompensatsioonühikute kvaliteeti, heitkoguste seiret, aruandlust ja tõendamist, registreid, aruandekohustust ja biokütuste kasutamise norme. Komisjon avaldab kõnealuse raporti samuti 1. juulil 2026.

▼ M14

3. Komisjoni lõikes 2 osutatud aruandele lisatakse asjakohasel juhul seadusandlik ettepanek muuta käesolevat direktiivi nii, et see oleks kooskõlas Pariisi kokkuleppe temperatuurieesmärgiga, liidu poolt 2030. aastaks võetud kohustusega vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid kõikides majandussektorites ning eesmärgiga saavutada hiljemalt 2050. aastaks kliimaneutraalsus ja säilitada liidu kliimameetmete keskkonnavaline terviklikkus ja tulemuslikkus. Kaasnev ettepanek sisaldab asjakohasel juhul ELi HKS-i kohaldamist alates 2027. aasta jaanuarist lendude suhtes, mis väljuvad EMP riikides asuvatelt lennuväljadelt väljaspool EMPd asuvatele lennuväljadele, ning sellest jäetakse välja väljaspool EMPd asuvatelt lennuväljadelt saabuvad lennud. Kui lõikes 2 osutatud aruanne näitab, et:

- a) ICAO assamblee ei tugevdanud 31. detsembriks 2025 CORSIA-t kooskõlas selle ülemaailmse pikaajalise eesmärgi saavutamiseks, et täita Pariisi kokkuleppe eesmärgid või
- b) artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riigid moodustavad viimaste kättesaadavate andmete põhjal vähem kui 70 % rahvusvahelise lennunduse heitkogustest.

Samuti annab kaasnev ettepanek asjakohasel juhul õhusõiduki käitajatele võimaluse nendel marsruutidel tekkinud kulud CORSIA kompensimisest maha arvata, et vältida topeltemaksustamist. Kui käesoleva lõike esimese lõigu punktides a ja b sätestatud tingimused ei ole täidetud, muudetakse ettepanekuga käesolevat direktiivi, et jätkata ELi HKS-i kohaldamist üksnes EMP-siseste lendude, Šveitsi ja Ühendkuningriiki suunduvate lendude ning artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetlemata riikidesse suunduvate lendude suhtes.

▼ M9*Artikkel 28c***Ülemaailmse turupõhise meetme seiret, aruandlust ja tõendamist käsitlevad sätted**

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses heitkoguste nõuetekohase seire, aruandluse ja tõendamiseks ICAO ülemaailmse turupõhise meetme rakendamiseks kõigil sellega hõlmatud marsruutidel. Nimetatud delegeeritud õigusaktid põhinevad ICAOs vastu võetud asjaomastel vahenditel, väldivad konkurentsimoonutusi ja peavad olema kooskõlas artikli 14 lõikes 1 osutatud õigusaktide põhimõtetega ning tagama, et esitatud heitkoguste aruanded on tõendatud vastavalt artiklis 15 sätestatud tõendamispõhimõtetele ja -kriteeriumidele.

▼ **M15***Artikkel 29***Aruanne CO₂ turu parema toimimise tagamiseks**

Kui artikli 10 lõigetes 5 ja 6 osutatud korrapärastes aruannetes süsinikuturu kohta on tõendeid, et süsinikuturg ei toimi nõuetekohaselt, esitab komisjon kolme kuu jooksul Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Aruandele võib asjakohasel juhul lisada seadusandlikud ettepanekud, mille eesmärk on suurendada süsinikuturu, sealhulgas sellega seotud tuletisinstrumentide turgude läbipaistvust ja terviklikkust ning käsitleda parandusmeetmeid selle toimimise parandamiseks ning tururakuritarvitamise ennetamise ja avastamise tõhustamiseks.

*Artikkel 29a***Ülemääraste hinnakõikumiste korral võetavad meetmed**

1. Kui lubatud heitkoguse ühiku eelneva kuue kalendrikuu keskmine hind on kaht eelnevat aastat hõlmava võrdlusperioodi lubatud heitkoguse ühiku keskmisest hinnast rohkem kui 2,4 korda suurem, vabastatakse kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõikega 7 turustabiilsusreservist 75 miljonit lubatud heitkoguse ühikut.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud lubatud heitkoguse ühiku hind on II ja III peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute puhul selliste enampakkumiste hind, mis korraldatakse kooskõlas artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidega.

Esimeses lõigus osutatud kaht eelnevat aastat hõlmav võrdlusperiood on kahe aasta pikkune periood, mis lõpeb enne kõnealuses lõigus osutatud kuue kalendrikuu pikkuse perioodi esimest kuud.

Kui käesoleva lõike esimeses lõigus sätestatud tingimus on täidetud ja lõiget 2 ei kohaldata, avaldab komisjon *Euroopa Liidu Teatajas* sellekohase teate ja märgib selles kuupäeva, mil tingimus täideti.

Komisjon avaldab iga kuu kolme esimese tööpäeva jooksul lubatud heitkoguse ühiku eelneva kuue kalendrikuu keskmise hinna ja lubatud heitkoguse ühiku keskmise hinna kaht eelnevat aastat hõlmaval võrdlusperioodil. Kui esimeses lõigus osutatud tingimus ei ole täidetud, avaldab komisjon ka taseme, milleni lubatud heitkoguse ühiku keskmine hind peaks järgmisel kuul jõudma, et täita kõnealuses lõigus osutatud tingimus.

2. Kui lõike 1 kohane lubatud heitkoguse ühikute turustabiilsusreservist vabastamise tingimus on täidetud, ei loeta kõnealuses lõikes osutatud tingimust uuesti täidetuks enne, kui eelmise vabastamise lõpust on möödunud vähemalt kaksteist kuud.

3. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmete kohaldamise üksikasjad sätestatakse artikli 10 lõikes 4 osutatud delegeeritud õigusaktides.

▼ **M9***Artikkel 30***Läbivaatamine tulenevalt Pariisi kokkuleppe rakendamisest ja arengutest teiste tähtsamate majandusriikide süsinikuturgudel**▼ **M15**

1. Käesolev direktiiv vaadatakse korrapäraselt läbi, võttes arvesse rahvusvahelisi arengusuundumusi ja Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks tehtud pingutusi ning kõiki asjakohaseid kohustusi, mis võetakse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi raames.

2. Samuti vaadatakse korrapäraselt läbi meetmed, mis on ette nähtud teatavate käesoleva direktiivi artiklites 10a ja 10b osutatud süsinikuheite ülekandumise riskiga energiamahukate tööstusharude toetuseks, arvestades teistes tähtsamates majandusriikides võetavaid kliimapolitika meetmeid. Sellega seoses kaalub komisjon ka seda, kas kaudsete kulude hüvitamisega seotud meetmeid tuleks veelgi ühtlustada. SPIMI sektorite suhtes kohaldatavad meetmed vaadatakse korrapäraselt läbi, pidades silmas määruse (EL) 2023/956 kohaldamist. Komisjon hindab enne 1. jaanuari 2028 ja seejärel iga kahe aasta tagant Euroopa Parlamendile ja nõukogule kõnealuse määruse artikli 30 lõike 6 kohaselt esitatavate aruannete osana SPIMI mõju süsinikuheite ülekandumise riskile, sealhulgas seoses ekspordiga.

Aruandes hinnatakse vajadust võtta süsinikuheite ülekandumise riski kõrvaldamiseks lisameetmeid, sealhulgas seadusandlikke meetmeid. Asjakohasel juhul lisatakse aruandele seadusandlik ettepanek.

3. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga Pariisi kokkuleppe alusel kokkulepitud ülemaailmse ülevaate osas aruande, eelkõige seoses vajadusega liidu täiendava poliitika ja lisameetmete järele, pidades silmas vajalikku kasvuhoonegaaside vähendamist liidu ja selle liikmesriikide poolt, sealhulgas seoses käesoleva direktiivi artiklis 9 osutatud lineaarse teguriga. Komisjon võib asjakohasel juhul esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule seadusandlikud ettepanekud, et muuta käesolevat direktiivi, eelkõige selleks, et tagada vastavus määruse (EL) 2021/1119 artikli 2 lõikes 1 sätestatud kliima-neutraalsuse eesmärgile ja kõnealuse määruse artiklis 4 sätestatud liidu kliimaeesmärkidele. Komisjon võtab seadusandliku ettepaneku tegemisel muu hulgas arvesse liidu kavandatavat indikatiivset kasvuhoonegaaside eelarvet ajavahemikuks 2030–2050, nagu on osutatud kõnealuse määruse artikli 4 lõikes 4.

▼ **M9**

4. Komisjon esitab enne 1. jaanuari 2020 ajakohastatud analüüsi muust kui CO₂-heitest tingitud lennunduse mõju kohta ning kui see on asjakohane, lisab analüüsile ettepaneku sellise mõju kõige tõhusamaks leevendamiseks.

▼ **M15**

5. Komisjon esitab 31. juuliks 2026 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ning lisab sellele asjakohasel juhul ka seadusandliku ettepaneku ja mõjuhinna järgmise kohta:

▼ **M15**

a) kuidas saaks arvesse võtta atmosfäärist seotud ning ohutult ja püsivalt säilitatud kasvuhoonegaaside negatiivseid heitkoguseid ja kuidas saaks neid negatiivseid heitkoguseid asjakohasel juhul käsitleda heitkogustega kauplemise süsteemis, sealhulgas sellise käsitluse selge kohaldamisala ja ranged kriteeriumid ning kaitsemeetmed, millega tagatakse, et selline sidumine ei kompenseeri vajalikku heitkoguste vähendamist kooskõlas määruses (EL) 2021/1119 sätestatud liidu kliimaeesmärkidega;

b) kas on teostatav alandada alates 2031. aastast I lisas loetletud tegevusalade puhul summaarse nimisoojusvõimsuse 20 MW künnist;

c) kas kõiki käesoleva direktiiviga hõlmatud kasvuhoonegaaside heitkoguseid võetakse tegelikult arvesse ja kas topeltarvestust tegelikus väliditakse; eelkõige hindab ta selliste kasvuhoonegaaside heitkoguste arvesse võtmist, mida loetakse tootes seotuks ja kasutatuks muul kui artikli 12 lõikes 3b osutatud viisil.

6. Käesoleva direktiivi läbivaatamisel kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 1, 2 ja 3 analüüsib komisjon seda, kuidas saab luua seoseid ELi HKS-i ja muude süsinikuturgude vahel, ilma et see takistaks määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimanetraalsuse eesmärgi ja liidu kliimaeesmärkide saavutamist.

7. Komisjon esitab 31. juuliks 2026 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta hindab, kas on teostatav lisada olmejäätmete põletamisega tegelevad käitised ELi HKS-i alates 2028. aastast, ning kas võiks olla vaja, et liikmesriigil oleks võimalus sellest loobuda kuni 31. detsembrini 2030. Sellega seoses võtab komisjon arvesse kõigi sektorite tähtsust heite vähendamisele kaasa aitamises ning võimalust, et seetõttu hakatakse jäätmete kõrvaldamisel jäätmeid ümber suunama, ladestades neid rohkem liidus prügilatesse ja eksportides kolmandatesse riikidesse. Lisaks võtab komisjon arvesse asjakohaseid kriteeriume, nagu mõju siseturule, võimalikud konkurentsimoonutused, keskkonnanalane terviklikkus, kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ⁽¹⁾ eesmärkidega ning heitkoguste seire ja arvutamise stabiilsus ja täpsus. Asjakohasel juhul ja ilma et see piiraks kõnealuse direktiivi artikli 4 kohaldamist, lisab komisjon aruandele seadusandliku ettepaneku, et kohaldada käesolevat peatükki kasvuhoonegaaside heitelubadele ning täiendavate lubatud heitkoguse ühikute eraldamisele ja väljaandmisele seoses olmejäätmete põletamisega tegelevate käitistega ning et hoida ära olmejäätmete võimalikku ümbersuunamist.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

▼ **M15**

Esimeses lõigus osutatud aruandes hindab komisjon ka võimalust lisada ELi HKSi muid jäätmekäitlusprotsesse, eelkõige prügilaid, mis tekitavad liidus metaani ja dilämmastikoksiidi heidet. Komisjon võib asjakohasel juhul lisada aruandele ka seadusandliku ettepaneku selliste muude jäätmekäitlusprotsesside lisamiseks ELi HKSi.

▼ **M14**

8. 2026. aastal lisab komisjon artikli 10 lõikes 5 sätestatud aruandesse järgmised elemendid:

- a) vähem kui 1 000 km pikkuste lendude keskkonna- ja kliimamõju ning selle mõju vähendamise võimaluste hindamine, sealhulgas olemasolevate alternatiivsete ühistranspordiliikide uurimine ja säästivate lennukikutuste laialdasem kasutamine;
- b) hinnang selliste lendude keskkonna- ja kliimamõju kohta, mida teostavad käitajad, kelle suhtes on tehtud erand vastavalt I lisa tabeli veeru „Tegevusalad“ kande „Lennundus“ punktidele h või k, ning kaalutlused, kuidas seda mõju vähendada;
- c) hinnang käesoleva direktiivi sotsiaalse mõju kohta lennundussektorile, sealhulgas selle tööjõule ja lennureisikuludele;
- d) saarte ja äärealade lennuühenduse hindamine, arvestades seejuures konkurentsivõimet ja kasvuhoonegaaside heite ülekandumist ning keskkonna- ja kliimamõju.

Artikli 10 lõikes 5 sätestatud aruanne võetakse asjakohasel juhul arvesse ka käesoleva direktiivi tulevasele läbivaatamisele.

▼ **M15**

IVa PEATÜKK

HEITKOGUSTEGA KAUPLEMISE SÜSTEEM HOONETE, MAANTEETRANSPORDI JA MUUDE SEKTORITE JAOKS

Artikkel 30a

Kohaldamisala

Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse III lisas osutatud tegevusalaga seotud heitkoguste, kasvuhoonegaaside heitelubade, lubatud heitkoguse ühikute väljaandmise ja tagastamise, seire, aruandluse ja kontrolli suhtes. Käesolevat peatükki ei kohaldata II ja III peatükiga hõlmatud heitkoguste suhtes.

▼ **M15***Artikkel 30b***Kasvuhoonegaaside heiteload**

1. Liikmesriigid tagavad, et alates 1. jaanuarist 2025 ei tegutse ükski reguleeritud üksus III lisas osutatud tegevusalal, kui kõnealusel reguleeritud üksusel ei ole pädeva asutuse poolt käesoleva artikli lõigete 2 ja 3 kohaselt välja antud luba.

2. Reguleeritud üksuse poolt pädevale asutusele käesoleva artikli lõike 1 alusel esitatavas käesoleva peatüki kohase kasvuhoonegaaside heiteloat taotluses tuleb esitada kirjeldus vähemalt järgmise kohta:

- a) reguleeritud üksus;
- b) selliste kütuste liik, mida ta tarbimisse lubab ja mida kasutatakse põletamiseks III lisas osutatud sektorites, ning kütuste tarbimisse lubamise viisid;
- c) tarbimisse lubatud kütuste lõppkasutus või lõppkasutused III lisas osutatud tegevusalal;
- d) kavandatud meetmed heitkoguste seireks ja aruandluseks kooskõlas artiklites 14 ja 30f osutatud rakendusaktidega;
- e) üldarusaadav kokkuvõte käesoleva lõike punktides a–d osutatud teabest.

3. Pädev asutus annab käesoleva artikli lõikes 1 osutatud reguleeritud üksusele III lisas osutatud tegevusala jaoks välja kasvuhoonegaaside heiteloat, kui ta on veendunud, et kõnealune üksus suudab teha III lisa kohaselt tarbimisse lubatud kütuse kogustele vastavate heitkoguste seiret ja sellekohast aruandlust.

4. Kasvuhoonegaaside heiteloat sisaldavad vähemalt järgmist:

- a) reguleeritud üksuse nime ja aadressi;
- b) selliste viiside kirjeldust, mida reguleeritud üksus kasutab kütuste tarbimisse lubamiseks käesoleva peatükiga hõlmatud sektorites;
- c) selliste kütuste loetelu, mida reguleeritud üksus lubab tarbimisse käesoleva peatükiga hõlmatud sektorites;
- d) seirekava, mis vastab artiklis 14 osutatud rakendusaktidega kehtestatud nõuetele;
- e) artiklis 14 osutatud rakendusaktidega kehtestatud aruandlusnõudeid;

▼ M15

f) kohustust tagastada iga kalendriaasta koguheitetele, mis on kontrollitud kooskõlas artikliga 15, vastaval hulgal käesoleva peatüki kohaselt välja antud lubatud heitkoguse ühikuid artikli 30e lõikes 2 sätestatud tähtajaks.

5. Liikmesriigid võivad ilma luba muutmata lubada reguleeritud üksustel seirekavasid ajakohastada. Reguleeritud üksused esitavad kõik ajakohastatud seirekavad kinnitamiseks pädevale asutusele.

6. Reguleeritud üksus teavitab pädevat asutust kõikidest sellistest kavandatavatest muudatustest oma tegevuse laadis või tarbimisse lubatavates kütustes, mis võivad nõuda kasvuhoonegaaside heiteloja ajakohastamist. Asjakohasel juhul ajakohastab pädev asutus loa vastavalt artiklis 14 osutatud rakendusaktidele. Kui muutub käesoleva peatükiga hõlmatud reguleeritud üksuse isik, ajakohastab pädev asutus loa, lisades sinna uue reguleeritud üksuse nime ja aadressi.

*Artikkel 30c***Liidu piires lubatud heitkoguse ühikute kogus**

1. Alates 2024. aastast vähendatakse alates 2027. aastast igal aastal käesoleva peatüki alusel välja antavate liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust lineaarselt. 2024. aasta väärtus määratakse kindlaks 2024. aasta heitkoguste piirmäärana, mille arvutamisel võetakse aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/842 ⁽¹⁾ artikli 4 lõike 2 kohased võrdlusheitkogused käesoleva peatükiga hõlmatud sektorites, kohaldades kõigi kõnealuse määruse kohaldamisalasse kuuluvate heitkoguste lineaarse vähendamise trajektoori. Kogust vähendatakse igal aastal pärast 2024. aastat lineaarse vähendamisteguri 5,10 % võrra. Komisjon avaldab 1. jaanuariks 2025 liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse 2027. aastaks.

2. Alates 2025. aastast vähendatakse alates 2028. aastast igal aastal käesoleva peatüki alusel välja antavate liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust lineaarselt, võttes aluseks käesoleva peatüki kohaselt aastate 2024–2026 kohta teatatud keskmised heitkogused. Lubatud heitkoguse ühikute kogust vähendatakse lineaarse vähendamisteguri 5,38 % võrra, välja arvatud juhul, kui on täidetud IIIa lisa punktis 1 sätestatud tingimused, ning sellisel juhul vähendatakse kogust lineaarse vähendamisteguri alusel, mida on kohandatud IIIa lisa punktis 2 esitatud reeglite kohaselt. Komisjon avaldab 30. juuniks 2027 liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse 2028. aastaks ning kohandatud lineaarse vähendamisteguri, kui seda on nõutud.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused, ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 26).

▼ **M15**

3. Käesoleva peatüki alusel välja antavate liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust kohandatakse igal aastal alates 2028. aastast, et kompenseerida tagastatud lubatud heitkoguse ühikute kogust juhtudel, kui ei olnud võimalik vältida heitkoguste topeltarvestust või kui lubatud heitkoguse ühikud on tagastatud käesoleva peatükiga hõlmamata heitkoguste eest, nagu on osutatud artikli 30f lõikes 5. Kohandamine vastab käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute koguarvule, mis kompenseeriti asjaomasel aruandeaastal vastavalt artikli 30f lõike 5 teises lõigus osutatud rakendusaktidele.

4. Liikmesriik, kes vastavalt artiklile 30j laiendab ühepoolselt III lisas osutatud tegevusala muudele kui kõnealuses lisas loetletud sektoritele, tagab, et asjaomased reguleeritud üksused esitavad asjakohase aasta 30. aprilliks asjaomasele pädevale asutusele kooskõlas artikliga 30f igakülgsest põhjendatud aruande. Kui esitatud andmed on igakülgsest põhjendatud, teavitab pädev asutus komisjoni sellest asjakohase aasta 30. juuniks. Käesoleva artikli lõike 1 alusel välja antavate lubatud heitkoguse ühikute kogust kohandatakse reguleeritud üksuste esitatud igakülgsest põhjendatud aruandeid arvesse võttes.

*Artikkel 30d***Lubatud heitkoguse ühikute müük enampakkumisel III lisas osutatud tegevusala jaoks**

1. Alates 2027. aastast müüakse käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikud enampakkumisel, välja arvatud juhul, kui need paigutatakse otsusega (EL) 2015/1814 loodud turustabiilsusreservi. Käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel käesoleva direktiivi II ja III peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutest eraldi.

2. Käesoleva peatüki kohane lubatud heitkoguse ühikute müük enampakkumisel algab 2027. aastal mahus, mis vastab 130 %-le 2027. aastal enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute mahust, mis on kindlaks määratud kõnealuse aasta liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse ning käesoleva artikli lõigete 3–6 kohaste vastavate enampakkumisosade ja -koguste alusel. Enampakkumisel müüdavat täiendavat 30 % kasutatakse üksnes lubatud heitkoguse ühikute tagastamiseks vastavalt artikli 30e lõikele 2 ja neid võib enampakkumisel müüa kuni 31. maini 2028. Täiendav 30 % arvatakse maha ajavahemikul 2029–2031 enampakkumisel müüdavatest kogustest. Käesolevas lõikes sätestatud enampakkumiste tingimused kehtestatakse vastavalt käesoleva artikli lõikele 7 ja artikli 10 lõikele 4.

2027. aastal luuakse 600 miljonit käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikut, mis on mõeldud osaluseks turustabiilsusreservis vastavalt otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1a lõikele 3.

3. 150 miljonit käesoleva peatüki alusel välja antud lubatud heitkoguse ühikut müüakse enampakkumisel ja kogu kõnealuste enampakkumiste tulu tehakse kuni 2032. aastani kättesaadavaks määрусega (EL) 2023/955 loodud kliimameetmete sotsiaalfondile.

▼ M15

4. Seoses ülejäänud lubatud heitkoguse ühikute kogusega ja selleks, et saada koos käesoleva artikli lõikes 3 ja käesoleva direktiivi artikli 10a lõikes 8b osutatud lubatud heitkoguse ühikutest saadud tuluga maksimaalne summa 65 000 000 000 eurot, tagab komisjon, et enampakkumisel müüakse lisakogus käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikuid ning kõnealuste enampakkumiste tulu tehakse kuni 2032. aastani kättesaadavaks määrusega (EL) 2023/955 loodud kliimameetmete sotsiaalfondile.

Komisjon tagab, et käesoleva artikli lõikes 3 ja käesolevas lõikes osutatud kliimameetmete sotsiaalfondi jaoks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel vastavalt põhimõtetele ja korrale, millele on osutatud artikli 10 lõikes 4 ja nimetatud artikli kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides.

Käesoleva artikli lõikes 3 ja käesolevas lõikes osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tulu kuulub määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artikli 21 lõike 5 kohaselt sihtotstarbelise välistulu hulka ja seda kasutatakse kooskõlas kliimameetmete sotsiaalfondi suhtes kohaldatavate õigusnormidega.

Kliimameetmete sotsiaalfondile artikli 10a lõike 8b, käesoleva artikli lõike 3 ja käesoleva lõike kohaselt eraldatav aastane summa ei ületa järgmisi summasid:

- a) 2026. aastal 4 000 000 000 eurot;
- b) 2027. aastal 10 900 000 000 eurot;
- c) 2028. aastal 10 500 000 000 eurot;
- d) 2029. aastal 10 300 000 000 eurot;
- e) 2030. aastal 10 100 000 000 eurot;
- f) 2031. aastal 9 800 000 000 eurot;
- g) 2032. aastal 9 400 000 000 eurot.

Kui kooskõlas käesoleva peatükiga sätestatud heitkogustega kauplemise süsteem lükatakse artikli 30k kohaselt edasi kuni 2028. aastani, on käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt kliimameetmete sotsiaalfondile kättesaadavaks tehtav maksimumsumma 54 600 000 000 eurot. Sellisel juhul ei ületa kliimameetmete sotsiaalfondile eraldatavad iga-aastased summad aastatel 2026 ja 2027 kokku 4 000 000 000 eurot ning ajavahe- mikul 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2032 ei ületa asjaomane aastane summa järgmisi summasid:

- a) 2028. aastal 11 400 000 000 eurot;
- b) 2029. aastal 10 300 000 000 eurot;
- c) 2030. aastal 10 100 000 000 eurot;
- d) 2031. aastal 9 800 000 000 eurot;
- e) 2032. aastal 9 000 000 000 eurot.

▼ M15

Kui käesoleva artikli lõikes 5 osutatud enampakkumisest saadud tulu kehtestatakse omavahendina vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmandale lõigule, ei ole käesoleva direktiivi artikli 10a lõige 8b, käesoleva artikli lõige 3 ja käesolev lõige kohaldatavad.

5. Käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute üldkoguse, millest on maha arvatud käesoleva artikli lõigetes 3 ja 4 sätestatud kogus, müüvad liikmesriigid enampakkumisel ja jaotavad omavahel osadeks, mis on sama suured kui käesoleva direktiivi III lisa teise lõigu alapunktides b, c ja d osutatud heiteallikate kategooriate puhul ajavahemikul 2016–2018 asjaomase liikmesriigi määruse (EL) 2018/842 artikli 4 lõike 2 kohase võrdlusheite keskmine osakaal, mis on kõnealuse määruse artikli 4 lõike 3 kohaselt põhjalikult läbi vaadatud.

6. Liikmesriigid otsustavad selle üle, kuidas kasutada käesoleva artikli lõikes 5 osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tulu, välja arvatud tulu, mis kuulub käesoleva artikli lõike 4 kohaselt sihtotstarbelise välistulu hulka, või tulu, mis on ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmanda lõigu kohaselt kehtestatud omavahenditena ja kantud liidu eelarvesse. Liikmesriigid peavad kasutama oma tulu või kõnealuse tuluga samaväärset summat vähemalt ühel käesoleva direktiivi artikli 10 lõikes 3 osutatud eesmärgil, eelistades tegevusalasid, mis võivad aidata kaasa heitkogustega kauplemise sotsiaalsete aspektide käsitlemisele käesoleva peatüki alusel, või vähemalt ühel järgmisel eesmärgil:

- a) meetmed, mille eesmärk on aidata kaasa hoonete kütte ja jahutusega seotud süsinikuheite vähendamisele või hoonete energiavajaduse vähendamisele, sealhulgas taastuenergia integreerimine ja sellega seotud meetmed kooskõlas direktiivi 2012/27/EL artikli 7 lõikega 11 ning artiklitega 12 ja 20, samuti meetmed, millega antakse rahalist toetust kõige halvemate näitajatega hoonetes elavatele madala sissetulekuga leibkondadele;
- b) meetmed, mille eesmärk on kiirendada heiteta sõidukite kasutuselevõttu või anda rahalist toetust heiteta sõidukite täielikult koostalitlusvõimelise tankimis- ja laadimistaristu kasutuselevõtuks, või meetmed, millega soodustatakse üleminekut ühistranspordile ja parandatakse mitmeliigilist transporti või antakse rahalist toetust, et tegeleda väikese ja keskmise sissetulekuga transpordikasutajatega seotud sotsiaalsete aspektidega;
- c) oma kliimameetmete sotsiaalkava rahastamiseks kooskõlas määruse (EL) 2023/955 artikliga 15;
- d) rahalise hüvitise andmiseks kütuse lõpptarbijale juhtudel, kui ei olnud võimalik vältida heitkoguste topeltarvestust või kui lubatud heitkoguse ühikud on tagastatud käesoleva peatükiga hõlmamata heitkoguste eest, nagu on osutatud artikli 30f lõikes 5.

▼ **M15**

Liikmesriigid loetakse käesoleva lõike sätteid täitnuks, kui nad on käesoleva lõike esimeses lõigus nimetatud eesmärkidel kehtestanud maksu- või rahalise toetuse poliitika või rahalist toetust võimendava õiguspoliitika, mille väärtus on samaväärne käesolevas peatükis osutatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tuluga, millele on osutatud kõnealuses lõigus, ning rakendavad nimetatud poliitikat.

Liikmesriigid teavitavad komisjoni tulude kasutamisest ja käesoleva lõike kohaselt võetud meetmetest, lisades selle teabe määruse (EL) 2018/1999 alusel esitatavatesse aruannetesse.

7. Käesoleva peatüki alusel välja antud lubatud heitkoguse ühikute suhtes kohaldatakse artikli 10 lõikeid 4 ja 5.

*Artikkel 30e***Lubatud heitkoguse ühikute üleandmine, tagastamine ja kehtetuks tunnistamine**

1. Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste, reguleeritud üksuste ja lubatud heitkoguse ühikute suhtes kohaldatakse artiklit 12, välja arvatud artikli 12 lõikeid 3 ja 3a, lõike 4 teist ja kolmandat lauset ning lõiget 5. Vastavalt sellele käsitatakse:

- a) kõiki viiteid heitkogustele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud heitkogustele;
- b) kõiki viiteid käitiste käitajatele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud reguleeritud üksustele;
- c) kõiki viiteid lubatud heitkoguse ühikutele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutele.

2. Alates 1. jaanuarist 2028 tagavad liikmesriigid, et reguleeritud üksus tagastab iga aasta 31. maiks III lisa kohaselt tarbimisse lubatud kütuste kogusele vastava ning kooskõlas artiklitega 15 ja 30f tõendatud eelmise kalendriaasta reguleeritud üksuse koguheituga võrdse koguse käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikuid ning et need lubatud heitkoguse ühikud tunnistatakse seejärel kehtetuks.

3. Erandina käesoleva artikli lõigetest 1 ja 2 võib kuni 31. detsembrini 2030 asjaomase liikmesriigi pädev asutus juhul, kui selles liikmesriigis asuva reguleeritud üksuse suhtes kohaldatakse aastatel 2027–2030 kehtivat riiklikku süsinikumaksu, mis hõlmab III lisas osutatud tegevusala, vabastada asjaomase reguleeritud üksuse kohustusest tagastada konkreetse võrdlusaasta kohta käesoleva artikli lõike 2 kohased lubatud heitkoguse ühikud, kui:

▼ M15

- a) asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni kõnealusest riiklikust süsinikumaksust 31. detsembriks 2023 ning selleks kuupäevaks on jõusunud riigisisene õigusakt, millega kehtestatakse aastateks 2027–2030 kohaldatavad maksumäärad; asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni igast hilisemast riikliku süsinikumaksu muudatusest;
- b) asjaomase liikmesriigi süsinikumaks, mida kõnealune reguleeritud üksus tegelikult maksab, on võrdlusaastal kõrgem kui käesoleva peatüki alusel loodud heitkogustega kauplemise süsteemi keskmine enampakkumishind;
- c) reguleeritud üksus täidab täielikult artiklist 30b tulenevaid kasvuhoonegaaside heitelubasid käsitlevaid kohustusi ning artiklist 30f tulenevaid heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli käsitlevaid kohustusi;
- d) asjaomane liikmesriik teavitab komisjoni mis tahes sellise erandi kohaldamisest ja vastavast lubatud heitkoguse ühikute kogusest, mis tuleb kooskõlas käesoleva lõigu punktiga g ja artikli 10 lõike 4 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidega võrdlusaastale järgneva aasta 31. maiks kehtetuks tunnistada;
- e) komisjon ei esita kolme kuu jooksul alates käesoleva lõigu punkti a kohasest teavitamisest ega ühe kuu jooksul pärast asjakohast aastat käsitlevat käesoleva lõigu punkti d kohast teavitamist vastuväiteid erandi kohaldamise kohta põhjusel, et teatatud meede ei vasta käesolevas lõikes sätestatud tingimustele;
- f) asjaomane liikmesriik ei müü artikli 30d lõikes 5 osutatud lubatud heitkoguse ühikute kogust konkreetse võrdlusaasta kohta enampakkumisel seni, kuni käesoleva lõike kohaselt kehtetuks tunnistatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus on kindlaks määratud vastavalt käesoleva lõigu punktile g; asjaomane liikmesriik ei müü enampakkumisel ühtegi artikli 30d lõike 2 esimese lõigu kohast lubatud heitkoguse ühikute lisakogust;
- g) asjaomane liikmesriik tunnistab võrdlusaasta kohta lubatud heitkoguse ühikute üldkogusest kehtetuks tema poolt artikli 30d lõikes 5 osutatud enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute sellise koguse, mis on võrdne kõnealuse reguleeritud üksuse käesoleva peatüki kohaste tõendatud heitkogustega võrdlusaastal; kui käesoleva lõigu punkti f kohaldamisele järgneval võrdlusaastal enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogus on väiksem kui käesoleva lõike alusel kehtetuks tunnistatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus, tagab asjaomane liikmesriik, et ta tunnistab sellele vahele vastava lubatud heitkoguse ühikute koguse kehtetuks võrdlusaastale järgneva aasta lõpuks, ning

▼ **M15**

- h) asjaomane liikmesriik kohustub käesoleva lõigu punkti a kohase esimese teavitamise ajal kasutama vähemalt ühe artikli 30d lõike 6 esimeses lõigus loetletud või osutatud meetme puhul summat, mis on võrdne tuluga, mille suhtes oleks asjakohase erandi puudumise korral kohaldatud artikli 30d lõiget 6; kohaldatakse artikli 30d lõike 6 teist ja kolmandat lõiku ning komisjon tagab, et nende kohaselt saadud teave on kooskõlas käesoleva punkti kohaselt võetud kohustusega.

Käesoleva lõike esimese lõigu punkti g kohaselt kehtetuks tunnistatavate lubatud heitkoguse ühikute kogus ei mõjuta käesoleva direktiivi artikli 30d lõike 4 kohaselt kindlaks määratud sihtotstarbelist välistulu ega nõukogu otsuse (EL, Euratom) 2020/2053 ⁽¹⁾ kohaseid liidu eelarve omavahendeid, mis saadakse käesoleva direktiivi artikli 30d kohasest lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulust, kui need omavahendid on kehtestatud vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 311 kolmandale lõigule.

4. Haiglatele, mida III peatükk ei hõlma, võib anda rahalist hüvitist neile edasikantud kulude eest, mis tulenevad lubatud heitkoguse ühikute tagastamisest käesoleva peatüki alusel. Sel eesmärgil kohaldatakse käesoleva peatüki topeltarvestuse juhtumitele kohaldatavaid sätteid *mutatis mutandis*.

Artikkel 30f

Heitkoguste seire, aruandlus ja kontroll ning akrediteerimine

1. Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste, reguleeritud üksuste ja lubatud heitkoguse ühikute suhtes kohaldatakse artikleid 14 ja 15. Sel eesmärgil käsitatakse:

- a) kõiki viiteid heitkogustele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud heitkogustele;
- b) kõiki viiteid I lisas loetletud tegevusaladele viidetena III lisas osutatud tegevusaladele;
- c) kõiki viiteid käitajatele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud reguleeritud üksustele;
- d) kõiki viiteid lubatud heitkoguse ühikutele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutele.
- e) artiklis 15 osutatud kuupäev loetakse 30. aprilliks.

⁽¹⁾ Nõukogu 14. detsembri 2020. aasta otsus (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2014/335/EL, Euratom (ELT L 424, 15.12.2020, lk 1).

▼ M15

2. Liikmesriigid tagavad, et iga reguleeritud üksus seirab alates 2025. aastast igal kalendriaastal heitkoguseid, mis vastavad III lisa kohaselt tarbimisse lubatud kütuse kogustele. Samuti tagavad nad, et iga reguleeritud üksus teatab kõnealused heitkogused järgmisel aastal pädevale asutusele kooskõlas artikli 14 lõikes 1 osutatud rakendusaktidega, tehes seda esimest korda 2026. aastal.

3. Alates 1. jaanuarist 2028 tagavad liikmesriigid, et iga reguleeritud üksus teatab kuni 2030. aastani iga aasta 30. aprilliks, kui suure osakaalu käesoleva peatüki kohaste lubatud heitkoguse ühikute tagastamisega seotud kuludest kandis ta keskmiselt eelmisel aastal edasi tarbijatele. Komisjon võtab vastu kõnealuste aruannete nõudeid ja vorme reguleerivad rakendusaktid. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Komisjon hindab esitatud aruandeid ja esitab oma järeldused igal aastal Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Kui komisjon leiab, et süsinikukulude edasikandmisel esineb sobimatuid tavasid, võib ta aruandele lisada asjakohasel juhul seadusandliku ettepaneku selliste tavade käsitlemiseks.

4. Liikmesriigid tagavad, et iga reguleeritud üksus, kellel on 1. jaanuaril 2025 artikli 30b kohane luba, teatab 30. aprilliks 2025 oma 2024. aasta varasemad heitkogused.

5. Liikmesriigid tagavad, et reguleeritud üksused suudavad iga kütuseliigi kohta teha usaldusväärselt ja täpselt kindlaks ja dokumenteerida tarbimisse lubatud kütuse täpsed kogused, mida kasutatakse põletamiseks III lisa osutatud sektorites, ning reguleeritud üksuste poolt tarbimisse lubatud kütuste lõppkasutuse. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, et vähendada käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste ning II ja III peatükiga hõlmatud heitkoguste topeltarvestuse riski, samuti riski, et lubatud heitkoguse ühikuid tagastatakse käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste eest.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles sätestatakse üksikasjalikud normid topeltarvestuse vältimise ja käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste eest lubatud heitkoguse ühikute tagastamise kohta ning rahalise hüvitise andmise kohta kütuse lõpptarbijatele juhtudel, kui kõnealust topeltarvestust või tagastamist ei ole võimalik vältida. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Kütuse lõpptarbijatele makstava rahalise hüvitise arvutamisel võetakse aluseks lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind enampakkumistel, mis korraldatakse asjaomasel aruandeaastal kooskõlas artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidega.

6. Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste seire ja aruandluse põhimõtted on esitatud IV lisa C osas.

▼M15

7. Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste tõendamise kriteeriumid on esitatud V lisa C osas.

8. Liikmesriigid võivad kooskõlas artikli 14 lõikes 1 osutatud rakendusaktidega lubada lihtsustatud seire-, aruandlus- ja tõendamismeetmeid selliste reguleeritud üksuste puhul, kelle tarbimisse lubatud kütuse kogustele vastav aastane heitkogus on väiksem kui 1 000 CO₂ ekvivalenttonni.

*Artikkel 30g***Haldamine**

Käesoleva peatükiga hõlmatud heitkoguste, reguleeritud üksuste ja lubatud heitkoguse ühikute suhtes kohaldatakse artikleid 13 ja 15a, artikli 16 lõikeid 1, 2, 3, 4 ja 12 ning artikleid 17, 18, 19, 20, 21, 22, 22a, 23 ja 29. Sel eesmärgil käsitatakse:

- a) kõiki viiteid heitkogustele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud heitkogustele;
- b) kõiki viiteid käitajatele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud reguleeritud üksustele;
- c) kõiki viiteid lubatud heitkoguse ühikutele viidetena käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikutele.

*Artikkel 30h***Ülemäärase hinnatõusu korral võetavad meetmed**

1. Kui rohkem kui kolme järjestikuse kuu jooksul on lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind enampakkumistel, mis korraldatakse kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidega, rohkem kui kaks korda kõrgem kui lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind kuue eelneva järjestikuse kuu jooksul käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikute enampakkumistel, vabastatakse kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1a lõikega 7 turustabiilsusreservist 50 miljonit käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikut.

2027. ja 2028. aasta puhul on esimeses lõigus osutatud tingimused täidetud, kui rohkem kui kolme järjestikuse kuu jooksul on lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind 1,5 korda kõrgem kui lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind kuut eelnevat järjestikust kuud hõlmava võrdlusperioodi jooksul.

2. Kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind on kahe järjestikuse kuu pikkuse ajavahemiku jooksul kõrgem kui 45 eurot, vabastatakse kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1a lõikega 7 turustabiilsusreservist 20 miljonit käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikut. Kohaldatakse 2020. aasta Euroopa Liidu tarbijahinnaindeksil põhinevat indekseerimist. Lubatud heitkoguste ühikud vabastatakse käesoleva lõike kohase mehhanismi abil kuni 31. detsembrini 2029.

▼ M15

3. Kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind on rohkem kui kolm korda kõrgem kui lubatud heitkoguse ühikute keskmine hind kuue eelneva järjestikuse kuu jooksul, vabastatakse kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1a lõikega 7 turustabiilsusreservist 150 miljonit käesoleva peatükiga hõlmatud lubatud heitkoguse ühikut.

4. Kui lõikes 2 osutatud tingimus on täidetud samal päeval kui lõikes 1 või 3 osutatud tingimus, vabastatakse täiendavad lubatud heitkoguse ühikud ainult lõike 1 või 3 kohaselt.

5. Enne 31. detsembrist 2029 esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles ta hindab, kas lõikes 2 osutatud mehhanism on olnud tõhus ja kas seda tuleks jätkata. Asjakohasel juhul esitab komisjon koos aruandega seadusandliku ettepaneku Euroopa Parlamendile ja nõukogule käesoleva direktiivi muutmiseks, et kõnealust mehhanismi kohandada.

6. Kui üks või mitu lõigetes 1, 2 või 3 osutatud tingimust on täidetud ja selle tulemusena vabastatakse lubatud heitkoguse ühikud, ei vabastata käesoleva artikli alusel täiendavaid lubatud heitkoguse ühikuid enne 12 kuu möödumist.

7. Kui käesoleva artikli lõikes 6 osutatud 12 kuu pikkuse ajavahe- miku teise poole jooksul on käesoleva artikli lõikes 2 osutatud tingimus taas täidetud, hindab komisjon, keda abistab määruse (EL) 2018/1999 artikli 44 alusel loodud komitee, meetme mõjusust ja võib rakendusak- tiga otsustada, et käesoleva artikli lõiget 6 ei kohaldata. Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas käesoleva direktiivi artikli 22a lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

8. Kui üks või mitu lõigetes 1, 2 või 3 osutatud tingimust on täidetud ja lõiget 6 ei kohaldata, avaldab komisjon viivitamata teate *Euroopa Liidu Teatajas* seoses kuupäevaga, mil lõigetes nimetatud tingimus või nimetatud tingimused täideti.

9. Liikmesriigid, kellel on vastavalt määruse (EL) 2018/842 artik- lile 8 kohustus esitada parandusmeetmete kava, peavad võtma nõuete- kohaselt arvesse käesoleva artikli lõike 2 kohase täiendavate lubatud heitkoguse ühikute vabastamise mõju eelmise kahe aasta jooksul, kui nad kaaluvad kõnealuse määruse artikli 8 lõike 1 esimese lõigu punktis c osutatud lisameetmete rakendamist, et täita kõnealusest määrusest tulenevaid kohustusi.

▼ **M15***Artikkel 30i***Käesoleva peatüki läbivaatamine**

Komisjon esitab 1. jaanuariks 2028 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva peatüki sätete rakendamise kohta, võttes vaatluse alla nende tõhususe, haldamise ja praktilise kohaldamise, sealhulgas otsuse (EL) 2015/1814 kohaste normide kohaldamise. Asjakohasel juhul esitab komisjon koos kõnealuse aruandega seadusandliku ettepaneku käesolevat peatükki muuta. Komisjon peaks 31. oktoobriks 2031 hindama, kas käesoleva direktiivi III lisaga hõlmatud sektorite lisamine käesoleva direktiivi I lisas loetletud sektoreid hõlmavasse ELi HKSi on teostatav.

*Artikkel 30j***Menetlused III lisas osutatud tegevusala ühepoolseks laiendamiseks muudele, II ja III peatükiga hõlmamata sektoritele**

1. Alates 2027. aastast võivad liikmesriigid laiendada III lisas osutatud tegevusala muudele kui kõnealuses lisas loetletud sektoritele ning selle tulemusena kohaldada käesoleva peatüki kohast heitkogustega kauplemist sellistele sektoritele, võttes arvesse kõiki asjakohaseid kriteeriume, eelkõige mõju siseturile, võimalikke konkurentsimoonutusi, käesoleva peatüki kohaselt loodud heitkogustega kauplemise süsteemi keskkonnaalast terviklikkust ning kavandatava seire- ja aruandlussüsteemi usaldusväärsust, tingimusel et komisjon on kõnealuses lisas osutatud tegevusala laiendamise heaks kiitnud.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 23 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat direktiivi seoses käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud laiendamise heakskiitmise, täiendavate lubatud heitkoguse ühikute väljaandmiseks loa andmisega ja teiste liikmesriikide loa andmisega III lisas osutatud tegevusala laiendamiseks. Samuti võib komisjon selliste delegeeritud õigusaktide vastuvõtmisel täiendada laiendamist muude normidega, millega reguleeritakse võimalikke topeltarvestuse juhtumeid käsitlevaid meetmeid, kaasa arvatud täiendavate lubatud heitkoguse ühikute väljaandmine, et kompenseerida I lisas loetletud tegevusalade puhul kütuste kasutamise eest tagastatud lubatud heitkoguse ühikuid. Kõik liikmesriikide võetud finantsmeetmed selliste sektorite ja allsektorite ettevõtjate kasuks, mille puhul esineb süsinikuheite ülekandamise tõeline oht suurte kaudsete kulude tõttu, mis tekivad kasvuhoonegaaside heitega seotud kulude edasikandmisest kütusehindadesse ühepoolse laiendamise tõttu, peavad olema kooskõlas riigiabi reeglitega ega tohi põhjustada siseturul põhjendamatuid konkurentsimoonutusi.

2. Käesoleva artikli kohase loa alusel välja antud täiendavad lubatud heitkoguse ühikud müüakse enampakkumisel kooskõlas artikli 30d nõuetega. Olenemata artikli 30d lõigetest 1–6 otsustavad kõnealuste täiendavate lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest saadud tulu kasutamise üle kooskõlas käesoleva artikliga III lisas osutatud tegevusala ühepoolset laiendanud liikmesriigid.

▼ **M15***Artikkel 30k***Hoonete ja maanteetranspordi puhul ning muudes sektorites heitkogustega kauplemise edasilükkamine 2028. aastani erakordselt kõrgete energiahindade korral**

1. Komisjon avaldab 15. juuliks 2026 *Euroopa Liidu Teatajas* teate selle kohta, kas on täidetud üks või mõlemad järgmistest tingimustest:

- a) 30. juunil 2026 lõppeva kuue kalendrikuu pikkuse perioodi keskmine TTFi gaasi hind on kõrgem kui TTFi gaasi keskmine hind 2022. aasta veebruaris ja märtsis;
- b) 30. juunil 2026 lõppeva kuue kalendrikuu pikkuse perioodi keskmine Brenti toornafta hind on eelneva viie aasta keskmisest Brenti toornafta hinnast rohkem kui kaks korda kõrgem; viie aastane pikkune võrdlusperiood on viie aasta pikkune periood, mis lõpeb enne kuue kalendrikuu pikkuse perioodi esimest kuud.

2. Kui vähemalt üks lõikes 1 osutatud tingimustest on täidetud, kohaldatakse järgmisi reegleid:

- a) erandina artikli 30c lõikest 1 on esimene aasta, mil liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogus kindlaks määratakse, 2028. aasta ja erandina artikli 30c lõikest 3, on esimene aasta, mil liidu lubatud heitkoguse ühikute üldkogust kohandatakse, 2029. aasta;
- b) erandina artikli 30d lõigetest 1 ja 2 lükatakse käesoleva peatüki kohase lubatud heitkoguste ühikute enampakkumise algus edasi 2028. aastale;
- c) erandina artikli 30d lõikest 2 arvatakse esimeseks enampakkumiste korraldamise aastaks ette nähtud lubatud heitkoguse ühikute lisakogused maha ajavahemiku 2030–2032 enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute kogusest ja esialgsed osalused turustabiilsusreservis luuakse 2028. aastal;
- d) erandina artikli 30e lõikest 2 on 2028. aasta koguheitte puhul lubatud heitkoguse ühikute esmase tagastamise tähtpäev 31. mai 2029;
- e) erandina artiklist 30i esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande 1. jaanuariks 2029.

▼ **M15**

IVb PEATÜKK

TEADUSLIK NÕUANNE JA RAHASTAMISE NÄHTAVUS*Artikkel 30l***Teaduslik nõuanne**

Kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu (edaspidi „teadusnõukogu“), mis loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 401/2009⁽¹⁾ artikli 10a alusel, võib omal algatusel esitada teaduslikke nõuandeid ja aruandeid käesoleva direktiivi kohta. Komisjon võtab teadusnõukogu nõuandeid ja aruandeid arvesse, eelkõige seoses järgneva:

- a) vajadus liidu täiendava poliitika ja lisameetmete järele, et tagada kooskõla käesoleva direktiivi artikli 30 lõikes 3 sätestatud eesmärkide ja sihtidega;
- b) vajadus liidu täiendava poliitika ja lisameetmete järele seoses ICAO raames sõlmitud ülemaailmseid meetmeid käsitlevate kokkulepetega lennunduse kliimamõju vähendamiseks ning käesoleva direktiivi artiklis 3gg osutatud IMO üleilmse turupõhise meetme eesmärkide ja keskkonnaalase terviklikkusega.

*Artikkel 30m***Teave, teavitamine ja avalikustamine**

1. Komisjon tagab artikli 10a lõikes 8 osutatud ELi HKS-i enampakumise tulust toimuva rahastamise nähtavuse järgmiselt:

- a) tagades, et selliste rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse, eriti projektide ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet; ning
- b) tagades, et selliste rahaliste vahendite saajad kasutavad asjakohast märgistust „(kaas)rahastatud ELi heitkogustega kauplemise süsteemist (innovatsioonifond)“ ning liidu embleemi ja näitavad ära rahastuse suuruse; kui kõnealuse märgistuse kasutamine ei ole võimalik, mainitakse innovatsioonifondi igasuguses kommunikatsioonis, sealhulgas strateegilistes kohtades asuvatel teadetetahvritel üldsusele nähtaval kohal.

Komisjon kehtestab artikli 10a lõikes 8 osutatud delegeeritud õigusaktis vajalikud nõuded, et tagada innovatsioonifondist rahastamise nähtavus, sealhulgas nõude mainida kõnealust fondi.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 401/2009 Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa keskkonnateabe- ja -vaatlusvõrgu kohta (ELT L 126, 21.5.2009, lk 13).

▼ M15

2. Liikmesriigid tagavad artiklis 10d osutatud ELi HKS-i enampakkumise tulust toimuva rahastamise nähtavuse vastavalt käesoleva artikli lõike 1 esimese lõigu punktides a ja b osutatule, sealhulgas moderniseerimisfondi mainimise nõude abil.

3. Võttes arvesse riiklike olusid, püüavad liikmesriigid tagada selliste meetmete või projektide rahastamisallika nähtavuse, mida rahastatakse ELi HKS-i enampakkumise tulust, mille puhul nad määravad kindlaks kasutamise otstarbe vastavalt artikli 3d lõikele 4, artikli 10 lõikele 3 ja artikli 30d lõikele 6.

▼ M2

V PEATÜKK
LÕPPSÄTTED

▼ B*Artikkel 31***Rakendamine**

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 31. detsembriks 2003. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata komisjonile. Komisjon teatab nendest õigusnormidest teistele liikmesriikidele.

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse meetmetesse või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Viitamise viisi näeb ette liikmesriik.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiivi reguleerimisalas nende poolt vastuvõetavate siseriiklike õigusnormide teksti. Komisjon teavitab sellest teisi liikmesriike.

*Artikkel 32***Jõustumine**

Käesolev direktiiv jõustub *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

*Artikkel 33***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

▼ **M4**

I LISA

TEGEVUSALADE LIIGID, MILLE SUHTES KOHALDATAKSE KÄESOLEVAT DIREKTIIVI▼ **M15**

1. Käesolev direktiiv ei hõlma kütisi või kütiste osi, mida kasutatakse uute toodete ja protsesside uurimiseks, arendamiseks ja katsetamiseks. Käesolev direktiiv ei hõlma selliseid kütisi, mille puhul artikli 11 lõike 1 teises lõigus osutatud eelneval asjaomasel viieaastasel ajavahemikul on artikli 14 kohaselt sätestatud kriteeriumidele vastava biomassi põletamisel tekkinud heitkogused keskmiselt moodustanud üle 95 % kasvuhoonegaaside keskmisest koguheitest.

▼ **M4**

2. Allpool esitatud künnisväärtused on üldjuhul tootmisvõimsuse või toodangu väärtused. Kui samas kütises tegeldakse mitme samasse kategooriasse kuuluva tegevusalaga, siis nende tegevusalade võimsused liidetakse.

▼ **M15**

3. Kui selleks, et langetada otsus kütise lisamise kohta ELi HKSi, arvutatakse tema summaarne nimisoojusvõimsus, liidetakse kõigi selle osaks olevate selliste tehniliste üksuste nimisoojusvõimsused kütise piires, kus põletatakse kütuseid. Kõnealusteks üksusteks võivad muu hulgas olla igat tüüpi katlad, põletid, turbiinid, soojendid, sulatusahjud, jäätmepõletusseadmed, särdamisahjud, põletusahjud, ahjud, kuivatid, mootorid, kütuseelemendid, keemilise silmuspõletamise seadmed, tõrvikpõletid ning termilise või katalüütilise järelpõletamise seadmed. Selle arvutuse juures ei võeta arvesse seadmeid nimisoojusvõimsusega alla 3 MW.

▼ **M4**

4. Kui üksust kasutatakse tegevusalal, mille jaoks künnisväärtus ei ole väljendatud summaarse nimisoojusvõimsusena, on selle tegevuse künnisväärtus ► **M9** ELi HKSi ◀ lisamise otsuse jaoks ülimuslik.
5. Kui kütises leitakse olevat ületatud käesolevas lisas nimetatud tegevuse võimsuse künnisväärtus, võetakse kasvuhoonegaaside ► **C3** heiteloas ◀ arvesse kõik üksused, kus põletatakse kütuseid, välja arvatud üksused, mis on ette nähtud ohtlike või olmejäätmete põletamiseks.
6. Alates 1. jaanuarist 2012 lisatakse reguleerimisalasse kõik lennud, mis saavad lennuväljale või lahkuvad lennuväljalt, mis asub selle liikmesriigi territooriumil, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut.

Tegevusalad	Kasvuhoonegaasid
▼ M15 Kütuste põletamine kütistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW (v.a ohtlike või olmejäätmete põletamisega tegelevad kütised) Alates 1. jaanuarist 2024 kütuste põletamine olmejäätmete põletamise kütistes, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW, artiklite 14 ja 15 tähenduses	Süsinikdioksiid
Õli rafineerimine põletusseadmetega, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW	Süsinikdioksiid
▼ M4 Koksi tootmine	Süsinikdioksiid

▼ M4

Tegevusalad	Kasvuhoonegaasid
-------------	------------------

Metallimaakide (sh sulfidmaagid) särdamine või paagutamine, sh granuleerimine	Süsinikdioksiid
---	-----------------

▼ M15

Raua või terase tootmine (esmane või teisene sulatamine), sealhulgas pidevvalu, tootmisvõimsusega üle 2,5 tonni tunnis	Süsinikdioksiid
--	-----------------

▼ M4

Raudmetallide (sh ferrosulamite) tootmine või töötlemine, mille puhul käitatakse põletusseadmeid, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW. Töötlemine hõlmab muu hulgas valtsimispinke, järelsoojendeid, lõõmutusahje, sepikodasid, valukodasid, pindamist ja dekapeerimist	Süsinikdioksiid
--	-----------------

▼ M15

Primaaralumiiniumi või alumiiniumoksiidi tootmine	Süsinikdioksiid ja perfluorosüsesivesinikud
---	---

▼ M4

Alumiiniumi teisene tootmine, mille puhul käitatakse põletusseadmeid, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW	Süsinikdioksiid
--	-----------------

Värviliste metallide tootmine või töötlemine, sh sulamite tootmine, puhastamine, valamine jne, mille puhul kasutatakse põletusseadmeid, mille summaarne nimisoojusvõimsus on üle 20 MW (sh kütused redutseerijatena)	Süsinikdioksiid
--	-----------------

Tsemendiklinkri tootmine pöördahjudes tootmisvõimsusega üle 500 tonni ööpäevas või muudes põletusahjudes tootmisvõimsusega üle 50 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
--	-----------------

Lubja tootmine või dolomiidi ja magneesiidi kalsineerimine pöördahjudes või muudes põletusahjudes tootmisvõimsusega üle 50 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
---	-----------------

Klaasi, sh klaaskiu tootmine sulatusvõimsusega üle 20 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
--	-----------------

Keraamiliste toodete valmistamine põletamise teel, eelkõige katusekivide, telliste, tulekindlate telliste, kahhelkivide, keraamiliste materjalide või portselani põletamine tootmisvõimsusega üle 75 tonni ööpäevas	Süsinikdioksiid
---	-----------------

▼ **M4**

Tegevusalad	Kasvuhoonegaasid
-------------	------------------

Mineraalvilla tootmine isoleerimismaterjalina, kasutades klaasi, kivi või räbu, sulatusvõimsusega üle 20 tonni päevas

Süsinikdioksiid

▼ **M15**

Kipsi kuivatamine või kaltsineerimine või kipsplaatide ja muude kipsstoodete tootmine tootmisvõimsusel üle 20 tonni kaltsineeritud kipsi või kuivatatud teisest kipsi ööpäevas

Süsinikdioksiid

▼ **M4**

Paberimassi tootmine puidust või muust kiulisest materjalist

Süsinikdioksiid

Paberi või papi tootmine tootmisvõimsusega üle 20 tonni ööpäevas

Süsinikdioksiid

▼ **M15**

Tahma tootmine, mis hõlmab orgaaniliste ainete, nt õlide, tõrvade, krakkimis- ja destilleerimisjäätmete koksistamist, tootmisvõimsusel üle 50 tonni ööpäevas

Süsinikdioksiid

▼ **M4**

Lämmastikhappe tootmine

Süsinikdioksiid ja
dilämmastikoksiid

Adipiinhappe tootmine

Süsinikdioksiid ja
dilämmastikoksiid

Glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine

Süsinikdioksiid ja
dilämmastikoksiid

Ammoniaagi tootmine

Süsinikdioksiid

Pakendamata orgaaniliste põhikemikaalide tootmine krakkimise, reformingu, täieliku või osalise oksüdeerimise või samalaadsete protsesside abil tootmisvõimsusega üle 100 tonni päevas

Süsinikdioksiid

▼ **M15**

Vesiniku (H₂) ja sünteesgaasi tootmine tootmisvõimsusel üle 5 tonni päevas

Süsinikdioksiid

▼ **M4**

Naatriumkarbonaadi (Na₂CO₃) ja naatriumvesinikkarbonaadi (NaHCO₃) tootmine

Süsinikdioksiid

Kasvuhoonegaaside kogumine käesoleva direktiiviga hõlmatud käsitistest, et neid transportida ja geoloogiliselt säilitada direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas

Süsinikdioksiid

▼ **M15**

Kasvuhoonegaaside transportimine geoloogiliseks säilitamiseks direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohta, välja arvatud heitkogused, mis on hõlmatud käesoleva direktiivi kohase muu tegevusalaga

Süsinikdioksiid

▼ **M4**

Tegevusalad	Kasvuhoonegaasid
Kasvuhoonegaaside geoloogiline säilitamine direktiivi 2009/31/EÜ kohaselt lubatud säilitamiskohas	Süsinikdioksiid
<p>Lennundus</p> <p>Lennud, mis väljuvad lennuväljalt või saavad lennuväljale, mis asub selle liikmesriigi territooriumil, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut.</p> <p>Kõnealune tegevus ei hõlma:</p> <p>a) lende, mis sooritatakse eranditult muude riikide kui liikmesriikide lähetuses viibiva valitseva monarhi ja tema lähimate pereliikmete, riigipeade, valitsusjuhtide ja valitsuse ministrite transpordi eesmärgil, kui see on lennuplaanis tõendatud asjakohase staatusega;</p> <p>b) sõjalisi lende, mida sooritavad sõjalennukid, ning tolli ja politsei tegevusega seotud lende;</p> <p>c) otsingu- ja päästelende, tuletõrje-, humanitaarabi- ja kiirabilende asjaomase pädeva asutuse volitusel;</p> <p>d) lende, mis sooritatakse eranditult Chicago konventsiooni 2. lisas kindlaksmääratud visuaal-lennureeglite järgi;</p> <p>e) lende, mis lõpevad samal lennuväljal, kust õhusõiduk õhku tõusis ja mille jooksul ei tehtud vahemaandumisi;</p> <p>f) õppelende, mida sooritatakse eranditult lennukijuhi litsentsi omandamise või lennumeeskonna liikmete hindamise eesmärgil, kui see on tõendatud asjakohase märkusega lennuplaanis tingimusel, et lendu ei kasutata reisijate ja/või kauba transpordiks või õhusõidukite positsioneerimiseks või vedamiseks;</p> <p>g) lende, mida sooritatakse eranditult teadusuuringute eesmärgil või õhusõidukite või nii õhus kui ka maa peal kasutatavate seadmete kontrollimiseks, katsetamiseks või sertifitseerimiseks;</p> <p>h) lende, mida sooritavad õhusõidukid, mille maksimaalne stardimass on alla 5 700 kg;</p> <p>i) lende, mida sooritatakse seoses määrusega (EMÜ) nr 2408/92 ette nähtud avaliku teenuse osutamise kohustusega asutamislepingu artikli 299 lõikes 2 määratletud äärepoolseimate piirkondade lennuliinidel või sellistel lennuliinidel, mille maht ei ületa ► M14 50 000 ◀ istekohta aastas;</p>	Süsinikdioksiid

▼ **M4**

Tegevusalad	Kasvuhoonegaasid
<p>j) lende, mis kuuluvad tegevusala alla vaid käesoleva punkti osas ja mida sooritab kommertsennuettevõtja:</p> <ul style="list-style-type: none"> — kelle lendude arv kolmel järjestikusel neljakuulisel perioodil on vähem kui 243 lendu perioodi kohta või — kelle tekitatud iga-aastane heitkogus kokku on alla 10 000 tonni aastas. <p>► M11 Punktides l ja m osutatud lende, mis sooritatakse eranditult liikmesriikide lähituses viibivate valitsevate monarhide ja nende lähimate pereliikmete, riigipeade, valitsusjuhtide ja valitsuse ministrite transpordi eesmärgil, ei tohi käesoleva punkti alusel välja jätta; ◀</p> <p>► M11 k) 1. jaanuarist 2013 kuni 31. detsembrini 2030 lende, mis kuuluvad tegevusala alla vaid käesoleva punkti osas ja mida sooritab muu kui kommertsennuettevõtja, kelle lendude iga-aastane koguheide on alla 1 000 tonni CO₂ (sh punktides l ja m osutatud lendude tekitatud heitkogused); ◀</p> <p>► M10 l) lennud Šveitsis asuvatelt lennuväljadelt EMPs asuvatele lennuväljadele; ◀</p> <p>► M11 m) lennud Ühendkuningriigis asuvatelt lennuväljadelt EMPs asuvatele lennuväljadele. ◀</p> <p>► M14 Kahes eri riigis, mis on loetletud artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis, asuvate lennuväljade vahel toimuvad lennud ning Šveitsi või Ühendkuningriigi ja artikli 25a lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud riikide vahelised lennud, ja artikli 12 lõigete 6 ja 8 ning artikli 28c kohaldamisel kõik muud kahes erinevas kolmandas riigis asuvate lennuväljade vahel toimuvad lennud, mida sooritavad õhusõiduki käitajad, kes vastavad kõigile järgmistele tingimustele:</p> <p>a) õhusõiduki käitajal on mõne liikmesriigi poolt välja antud lennuettevõtja sertifikaat või ta on registreeritud mõnes liikmesriigis, kaasa arvatud asjaomase liikmesriigi äärepoolsemad piirkonnad, sõltkonnad ja territooriumid, ning</p>	

▼ **M4**

Tegevusalad	Kasvuhoonegaasid
<p>b) nad tekitavad alates 1. jaanuarist 2021 üle 10 000 tonni CO₂ heitkoguseid aastas, kätades lennukeid, mille maksimaalne sertifitseeritud stardimass on üle 5 700 kg ja mis teostavad käesoleva lisaga hõlmatud lende, välja arvatud sellised lennud, mille lähte- ja sihtkoht on ühes ja samas liikmesriigis, kaasa arvatud sama liikmesriigi äärepoolseimad piirkonnad; käesoleva punkti kohaldamisel ei võeta arvesse järgmist liiki lendude heitkoguseid:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) riiklikud lennud; ii) humanitaarilennud; iii) lennud arstiabi osutamiseks; iv) sõjalised lennud; v) tuletõrjelennud; vi) lennud, mis eelnevad või järgnevad humanitaarabi-, meditsiinilisele või tuletõrjelennule, tingimusel et sellised lennud toimusid sama õhusõidukiga ja nendega oli vaja läbi viia asjaomane humanitaarabi-, meditsiiniline või tuletõrjetegevus, või tuli õhusõiduk pärast neid tegevusi ümber paigutada järgmise tegevuse jaoks. ◀ 	
<p>Meretransport</p> <p>Määrusega (EL) 2015/757 hõlmatud meretranspordi tegevus välja arvatud kõnealuse määruse artikli 2 lõikega 1a ja 31. detsembrini 2026 artikli 2 lõikega 1b hõlmatud meretranspordi tegevus</p>	<p>Süsinikdioksiid;</p> <p>alates 1. jaanuarist 2026: metaan ja dilämmastikoksiid</p>

▼ **M15**

▼ C1

II LISA

▼ B

ARTIKLITES 3 JA 30 NIMETATUD KASVUHOONEGAASID

Süsinikdioksiid (CO₂)

Metaan (CH₄)

Dilämmastikoksiid (N₂O)

Fluorosüivesinikud (HFC)

Perfluorosüivesinikud (PFC)

Väävelheksafluoriid (SF₆)

▼ M4*Ila LISA*

Protsendimäärad, mille võrra suurendatakse liikmesriikide poolt vastavalt artikli 10 lõike 2 punktile a enampakkumisel müüdavaid ►C3 lubatud heitkoguse ühikuid ◀ ►M9 liidu ◀ solidaarsuse ja majanduskasvu eesmärgil, et vähendada heitkoguseid ja kohaneda kliimamuutuste mõjudega

Liikmesriigi osa

▼ M9

▼ M4

Bulgaaria	53 %
Tšehhi Vabariik	31 %
Eesti	42 %
Kreeka	17 %
Hispaania	13 %

▼ A1

Horvaatia	26 %
-----------	------

▼ M9

▼ M4

Küpros	20 %
Läti	56 %
Leedu	46 %

▼ M9

▼ M4

Ungari	28 %
Malta	23 %
Poola	39 %
Portugal	16 %
Rumeenia	53 %
Sloveenia	20 %
Slovakkia	41 %

▼ M9

▼ **M15***Iib LISA*

A osa

ARTIKLI 10 LÕIKE 1 KOLMANDALE LÕIGULE VASTAVATE
MODERNISEERIMISFONDI VAHENDITE JAOTUS

	Osa
Bulgaaria	5,84 %
Tšehhi	15,59 %
Eesti	2,78 %
Horvaatia	3,14 %
Läti	1,44 %
Leedu	2,57 %
Ungari	7,12 %
Poola	43,41 %
Rumeenia	11,98 %
Slovakkia	6,13 %

B osa

ARTIKLI 10 LÕIKE 1 NELJANDALE LÕIGULE VASTAVATE
MODERNISEERIMISFONDI VAHENDITE JAOTUS

	Osa
Bulgaaria	4,9 %
Tšehhi	12,6 %
Eesti	2,1 %
Kreeka	10,1 %
Horvaatia	2,3 %
Läti	1,0 %
Leedu	1,9 %
Ungari	5,8 %
Poola	34,2 %
Portugal	8,6 %
Rumeenia	9,7 %
Slovakkia	4,8 %
Sloveenia	2,0 %

▼ M4▼ M15

III LISA

IVa PEATÜKIGA HÕLMATUD TEGEVUSALAD

Tegevusalad	Kasvuhoonegaasid
<p>Hoonete, maanteetranspordi ja muudes sektorites põletamiseks kasutatavate kütuste tarbimisse lubamine. Tegevusala ei hõlma järgmist:</p> <p>a) I lisas loetletud tegevusaladel kasutatavate kütuste tarbimisse lubamine, välja arvatud juhul, kui neid kasutatakse põletamiseks kasvuhoonegaaside transportimisel nende geoloogiliseks säilitamiseks (nagu on märgitud kõnealuse lisa tabelis kahekümne seitsmendal real) või kui neid kasutatakse põletamiseks kütistes, mis on välja arvatud käesoleva direktiivi artikli 27a kohaselt;</p> <p>b) selliste kütuste tarbimisse lubamine, mille heitekoefitsient on null;</p> <p>c) ohtlike või olmejäätmete kütusena tarbimisse lubamine.</p> <p>Hoonete ja maanteetranspordi sektorites esinevad järgmised heiteallikad, mis on kindlaks määratud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC) 2006. aasta suunistes kasvuhoonegaaside riiklike inventuuride kohta, tehes määratlustes vajalikud muudatused järgmiselt:</p> <p>a) soojuste ja elektri koostootmine (allikakategooria kood 1A1a ii) ja kütetejaamad (allikakategooria kood 1A1a iii), kui nad toodavad soojust käesoleva punkti alapunktides c ja d nimetatud kategooriate jaoks kas otse või kaugküttevõrkude kaudu;</p>	Süsinikdioksiid
<p>b) maanteetransport (allikakategooria kood 1A3b), välja arvatud põllumajandussõidukite kasutamine kattega teedel;</p> <p>c) kaubanduslik/institutsiooniline sektor (allikakategooria kood 1A4a);</p> <p>d) eluasemesektor (allikakategooria kood 1A4b).</p> <p>Muude sektorite puhul esinevad järgmised heiteallikad, mis on kindlaks määratud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC) 2006. aasta suunistes kasvuhoonegaaside riiklike inventuuride kohta:</p> <p>a) energeetikasektor (allikakategooria kood 1A1), välja arvatud käesoleva lisa punkti 2 alapunktis a täpsustatud kategooriad;</p> <p>b) töötlev tööstus ja ehitus (allikakategooria kood 1A2).</p>	

▼ **M15***IIIa LISA***LINEAARSE VÄHENDAMISTEGURI KOHANDAMINE VASTAVALT
ARTIKLI 30c LÕIKELE 2**

1. Kui IVa peatüki kohaselt aastate 2024–2026 kohta teatatud keskmised heitkogused on üle 2 % suuremad kui artikli 30c lõike 1 kohaselt määratud 2025. aasta koguse väärtus ja kui nimetatud erinevused ei ole tingitud vähem kui 5 % erinevusest IVa peatüki kohaselt teatatud heitkoguste ja IVa peatükiga hõlmatud sektorites UNFCCC allikakategooriatest pärit liidu 2025. aasta kasvuhoonegaaside heitkoguste inventuuriandmete vahel, siis arvutatakse lineaarne vähendamistegur, kohandades artikli 30c lõikes 1 osutatud lineaarset vähendamistegurit.
2. Punkti 1 kohane kohandatud lineaarne vähendamistegur määratakse kindlaks järgmiselt:

$$\text{LRF}_{\text{adj}} = 100\% * [\text{MRV}_{[2024-2026]} - (\text{ESR}_{[2024]} - 6 * \text{LRF}_{[2024]} * \text{ESR}_{[2024]})] / (5 * \text{MRV}_{[2024-2026]}), \text{ kus}$$

LRF_{adj} on kohandatud lineaarne vähendamistegur;

$\text{MRV}_{[2024-2026]}$ on IVa peatüki kohaste tõendatud heitkoguste keskmine aastatel 2024–2026;

$\text{ESR}_{[2024]}$ on IVa peatükiga hõlmatud sektorite jaoks artikli 30c lõike 1 kohaselt määratud 2024. aasta heitkoguste väärtus;

$\text{LRF}_{[2024]}$ on artikli 30c lõikes 1 osutatud lineaarne vähendamistegur.

▼ B*IV LISA***ARTIKLI 14 LÕIKES 1 NIMETATUD JÄRELEVALVE JA ARUANDLUSE PÕHIMÕTTED****▼ M2**

A OSA – Paiksetest kütistest tulenevate heitkoguste seire ja aruandlus

▼ B

Süsinikdioksiidi heitkoguste järelevalve

▼ C3

Heitkoguseid seiratakse arvutamise või mõõtmise teel.

▼ B

Arvutamine

Heitkoguste arvutamisel kasutatakse valemit:

Andmed tegevuse kohta × ► **C3** heitekoefitsient ◀ × oksüdatsioonikoefitsient

Tegevust käsitlevaid andmeid (kasutatud kütus, toodangu määr jne) kontrollitakse tarmimist käsitlevate andmete või mõõtmise alusel.

Kasutatakse heakskiidetud ► **C3** heitekoefitsiente ◀. Kõikide kütuseliikide puhul aktsepteeritakse tegevuspõhiseid ► **C3** heitekoefitsiente ◀. Standardkoefitsientide aktsepteeritakse kõikide kütuseliikide puhul, välja arvatud mittekaubanduslikud kütuseliigid (jäätmekütus nagu rehvid ja tööstusprotsesside gaasid). Kivisöe kohta tuleb veel edasi arendada maavarapõhised standardväärtused ja maagaasi kohta EL või tootjariigi standardkoefitsiendid. Rafineerimissaaduste suhtes võib kohaldada IPCC (*Intergovernmental Panel on Climate Change* – valitsustevaheline kliimamuutuste rühm) standardväärtusi. ► **M15** Direktiiviga (EL) 2018/2001 biomassi kasutamise suhtes kehtestatud säästlikkuse ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumidele vastava biomassi heitekoefitsient, koos käesoleva direktiivi alusel kohaldamiseks tehtud vajalike kohandustega, mis on sätestatud käesoleva direktiivi artiklis 14 osutatud rakedusaktides, on null. ◀

Kui ► **C3** heitekoefitsient ◀ ei võta arvesse asjaolu, et osa söest ei ole oksüdeerunud, kasutatakse täiendavat oksüdatsioonikoefitsienti. Kui tegevuspõhised ► **C3** heitekoefitsiendid ◀ on välja arvatud ja need võtavad oksüdeerumist arvesse, ei pea oksüdatsioonikoefitsienti kohaldama.

▼ M15

Kasutatakse direktiivi 2010/75/EL kohaselt välja töötatud standardväärtusega oksüdatsioonikoefitsientide, välja arvatud juhul, kui käitaja suudab tõendada, et tegevuspõhised koefitsiendid on täpsemad.

▼ B

Iga tegevusala, kütise ja kütuseliigi kohta tehakse eraldi arvutused.

Mõõtmine

Heitkoguste mõõtmisel kasutatakse standard- või heakskiidetud meetodikat ja mõõtmistulemused kinnitatakse täiendava heitkoguste arvutamisega.

Muude kasvuhoonegaaside heitkoguste järelevalve**▼ M9**

Kasutatakse standard- või heakskiidetud meetodikat, mille komisjon on välja töötanud koostöös asjaomaste sidusrühmadega ja vastu võtnud artikli 14 lõike 1 kohaselt.

▼ B**Heitkogustest aru andmine**

Kõik käitajad lisavad käitist käsitlevasse aruandesse järgmise teabe:

A. Käitise tunnusandmed, sealhulgas:

- käitise nimi;
- käitise aadress, seahulgas sihtnumber ja riik;
- I lisas loetletud käitise tegevusalade liik ja arv;
- kontaktisiku aadress, telefon, faks ja elektronpost; ja
- käitise ja võimaliku emattevõtja omaniku nimi.

B. Iga ettevõtte tegevuskohas tehtava I lisas loetletud tegevuse puhul, millega seonduvaid heitkoguseid arvutatakse:

- tegevusandmed;
- ► **C3** heitekoefitsiendid ◀;
- oksüdatsioonikoefitsiendid;
- koguheide; ja
- mõõtemääramatus.

C. Iga ettevõtte tegevuskohas tehtava I lisas loetletud tegevuse puhul, millega seonduvaid heitkoguseid mõõdetakse:

- koguheide;
- teave mõõtmismetoodika usaldusväärsuse kohta; ja
- mõõtemääramatus.

D. Põlemisest tulenevate heitkoguste puhul peab aruanne sisaldama ka oksüdatsioonikoefitsienti, välja arvatud juhul, kui tegevuspõhise ► **C3** heitekoefitsiendi ◀ väljatöötamisel on juba oksüdeerumist arvesse võetud.

Liikmesriigid võtavad meetmeid, et kooskõlastada aruandmise nõuded olemasolevate aruandmise nõuetega, et vähendada ettevõtete aruandluskoormust.

▼ M2**B OSA – Lennutegevustest tulenevate heitkoguste seire ja aruandlus****Süsinikdioksiidi heitkoguste seire**

Heitkoguseid seiratakse arvutuste abil. Heitkoguste arvutamiseks kasutatakse järgmist valemit:

kütusekulu × heitekoefitsient

Kütusekulu hõlmab kütust, mida tarbib abijõuallikas. Võimaluse korra kasutatakse iga lennu tegelikku kütusekulu, mis arvutatakse välja järgmise valemi abil:

kütusekogus õhusõiduki kütusepaakides pärast õhusõiduki pardale võetava kütuse tankimise lõppu – kütusekogus õhusõiduki kütusepaakides pärast seda, kui pardale võetava kütuse tankimine järgmise lennu tarbeks on lõppenud + selle järgmise lennu tarbeks pardale võetav kütus.

▼ **M2**

Kui andmed tegeliku kütusekulu kohta ei ole kättesaadavad, kasutatakse kütusekulu hindamiseks standardset astmelist meetodit, mis tugineb parimale kättesaadavale teabele.

Kasutatakse standardseid valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) heitekoefitsiente, mis on võetud IPCC 2006. aasta seirejuhistest või nende hilisematest ajakohastatud versioonidest, välja arvatud juhul, kui tegevuspõhised heitekoefitsiendid, mille on tunnustatud analüütilisi meetodeid kasutades määratlenud sõltumatud akrediteeritud laboratooriumid, on täpsemad. ► **M15** Direktiiviga (EL) 2018/2001 biomassi kasutamise suhtes kehtestatud säästlikkuse ja kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamise kriteeriumidele vastava biomassi heitekoefitsient, koos käesoleva direktiivi alusel kohaldamiseks tehtud vajalike kohandustega, mis on sätestatud käesoleva direktiivi artiklis 14 osutatud rakendusaktides, on null. ◀ ► **M14** Lennukipetrooleumi (Jet A1 või Jet A) heitekoefitsient on 3,16 (t CO₂/t kütust). ◀

▼ **M14**

Heide, mis on pärit direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 25 vastavatest muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest valmistatud kütustest, milles kasutatakse taastuvatest energiaallikatest toodetud vesinikku, liigitatakse neid kütuseid kasutatavate õhusõiduki käitajate puhul heitevabaks, kuni käesoleva direktiivi artikli 14 lõikes 1 osutatud rakendusakt on vastu võetud.

▼ **M2**

Iga lennu ja iga kütuse kohta tehakse eraldi arvutused.

Heitkoguste aruandlus

Iga õhusõiduki käitaja esitab artikli 14 lõike 3 kohaselt koostatavas aruandes järgmised andmed:

A. Õhusõiduki käitaja tuvastamiseks vajalikud andmed, sealhulgas:

- õhusõiduki käitaja nimi;
- haldav liikmesriik;
- aadress, sealhulgas sihtnumber ja riik, ning, juhul kui see on erinev, kontaktaadress haldavas liikmesriigis;
- aruandlusperioodil õhusõiduki käitaja poolt I lisas nimetatud lennutegevuste sooritamiseks kasutatud õhusõidukite registreerimisnumbrid ja tüübid;
- selle lennuettevõtja sertifikaadi ja lennutegevusloa number ja väljaandev asutus, mille alusel õhusõiduki käitaja teostas I lisas nimetatud lennutegevust;
- kontaktisiku aadress, telefon, faks ja elektronpost ning
- õhusõiduki omaniku nimi.

B. Iga kütuseliigi puhul, mille heitkogused arvutatakse:

- kütusekulu;
- ► **C3** heitekoefitsient ◀;
- heitkoguste koguhulk kõigilt aruandlusperioodil õhusõiduki käitaja teostatud lendudelt, mis kuuluvad I lisas nimetatud lennutegevuste alla;

▼ M2

- järgmiste lendude heitkoguste koguhulk:
 - kõik aruandlusperioodil õhusõiduki käitaja teostatud lennud, mis kuuluvad I lisas nimetatud lennutegevuste alla ja mis väljusid liikmesriigi territooriumil asuvalt lennuväljalt ning saabusid liikmesriigi territooriumil asuvale lennuväljale;
 - kõik muud aruandlusperioodil õhusõiduki käitaja teostatud lennud, mis kuuluvad selliste I lisas nimetatud lennutegevuste alla;
- heitkoguste koguhulk aruandlusperioodil õhusõiduki käitaja teostatud lendudelt, mis kuuluvad I lisas nimetatud lennutegevuste alla ning mis:
 - väljusid igast liikmesriigist ning
 - saabusid igasse liikmesriiki kolmandast riigist;
- määramatus.

Tonnkilomeetrite andmete seire artiklite 3e ja 3f kohaldamiseks

► **C3** Lubatud heitkoguse ühikute ◀ eraldamise taotlemiseks vastavalt artikli 3e lõikele 1 või artikli 3f lõikele 2 arvutatakse lennutegevuse hulk tonnkilomeetrites, kasutades järgmist valemit:

tonnkilomeetrid = vahemaa × nimikoormus

kus:

„vahemaa” tähendab väljumiskoha lennuvälja ja sihtkoha lennuvälja vahelist kaugust mööda suurringjoont, millele lisatakse kindlaksmääratud faktorina 95 km, ja

„nimikoormus” tähendab transportitava kauba, posti ja reisijate kogumassi.

Nimikoormuse arvutamisel lähtutakse järgmisest:

- reisijate arv tähendab pardal viibivate inimeste arvu, välja arvatud meeskonnaliikmed;
- õhusõiduki käitaja võib asjakohaste lendude puhul massi ja tasakaalu käsitlevates dokumentides sisalduvate reisijate ja registreeritud pagasi suhtes kohaldada kas tegelikku ehk standardmassi või siis vaikeväärtust, mis on 100 kg iga reisija ja tema registreeritud pagasi kohta.

Tonnkilomeetrite andmete aruandlus artiklite 3e ja 3f kohaldamiseks

Iga õhusõiduki käitaja esitab artikli 3e lõike 1 või artikli 3f lõike 2 kohaselt koostatavas taotluses järgmised andmed:

A. Õhusõiduki käitaja tuvastamiseks vajalikud andmed, sealhulgas:

- õhusõiduki käitaja nimi;

▼ M2

- haldav liikmesriik;
- aadress, sealhulgas sihtnumber ja riik, ning, juhul kui see on erinev, kontaktaadress haldavas liikmesriigis;
- õhusõidukite registreerimisnumbrid ja tüübid, mida kasutatakse taotlusega hõlmatud aasta jooksul I lisas nimetatud lennutegevuste sooritamiseks õhusõiduki käitaja poolt;
- lennutevõtja sertifikaadi ja lennutegevusloa, mille alusel õhusõiduki käitaja teostas I lisas nimetatud lennutegevusi, number ja väljaandev asutus;
- kontaktisiku aadress, telefon, faks ja elektronpost ning
- õhusõiduki omaniku nimi.

B. Tonnkilomeetrite andmed:

- lendude arv lennuväljade paari kohta;
- reisijakilomeetrite arv lennuväljade paari kohta;
- tonnkilomeetrite arv lennuväljade paari kohta;
- reisijate ja registreeritud pagasi kaalu arvutamiseks valitud meetod;
- kõikide I lisas nimetatud lennutegevustega hõlmatud ja aruandega seotud aasta jooksul õhusõiduki käitaja teostatud lendude tonnkilomeetrite koguarv.

▼ M15**C OSA****III lisas osutatud tegevusalale vastavate heitkoguste seire ja aruandlus**

Heitkoguste seire

Heitkoguseid seiratakse arvutuste abil.

Arvutamine

Heitkoguste arvutamiseks kasutatakse järgmist valemit:

tarbimisse lubatud kütus × heitekoefitsient

Tarbimisse lubatud kütus hõlmab reguleeritud üksuse poolt tarbimisse lubatud kütuse kogust.

Kasutatakse standardseid valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) heitekoefitsiente, mis on võetud IPCC 2006. aasta inventuurisuunistest või nende inventuurisuuniste hilisematest ajakohastatud versioonidest, välja arvatud juhul, kui kütusepõhised heitekoefitsiendid, mille on määranud sõltumatud akrediteeritud laboratooriumid tunnustatud analüütiliste meetodite abil, on täpsemad.

▼ M15

Iga reguleeritud üksuse ja iga kütuse kohta tehakse eraldi arvutused.

Heitkoguste aruandlus

Iga reguleeritud üksus esitab oma aruandes järgmise teabe:

A. Reguleeritud üksuse tuvastamiseks vajalikud andmed, sealhulgas:

- reguleeritud üksuse nimi;
- reguleeritud üksuse aadress, sealhulgas sihtnumber ja riik;
- reguleeritud üksuse pool tarbimisse lubatud kütuse liik ja tegevused, mille kaudu ta kütuse tarbimisse lubab, sealhulgas kasutatav tehnoloogia;
- kontaktisiku aadress, telefon, faks ja e-posti aadress ning
- reguleeritud üksuse ja võimaliku emaettevõtja omaniku nimi.

B. III lisas osutatud sektorites põletamiseks kasutatava iga tarbimisse lubatud kütuseliigi puhul, mille heitkogused arvutatakse:

- tarbimisse lubatud kütuse kogus;
- heitekoefitsiendid;
- koguheide;
- tarbimisse lubatud kütuse lõppkasutus(ed) ning
- määramatus.

Liikmesriigid võtavad meetmeid, et kooskõlastada aruandlusnõuded olemasolevate aruandlusnõuetega, et vähendada ettevõtjate aruandluskoormust.

▼B*V LISA***ARTIKLIS 15 NIMETATUD TÕENDAMISKRITEERIUMID****▼M2****A OSA – Paiksetest käitistest tulenevate heitkoguste tõendamine****▼B****Üldpõhimõtted**

1. Igast I lisas loetletud tegevusalast tulenevaid heitkoguseid tuleb tõendada.
2. Tõendamisel võetakse arvesse artikli 14 lõikele 3 vastavat aruannet ja eelneva aasta seireandmeid. Tõendamisel käsitletakse järelevalvesüsteemide usaldusväärset, usutavat ja täpsust ning heitkogustega seotud andmeid ja teavet, eelkõige:
 - a) esitatud andmeid tegevuse kohta ja seonduvaid mõõtmisi ja arvutusi;
 - b) ►C3 heitekoefitsientide ◀ valikut ja kasutamist;
 - c) arvutusi, mille tulemusel määratakse üldised heitkogused; ja
 - d) kui kasutatakse mõõtmist, mõõtmismetoodika valiku ja kasutamise asjakohasust.
3. Teatatud heitkoguseid võib tõendada üksnes juhul, kui usaldusväärsed ja usutavad andmed võimaldavad heitkoguseid piisava kindlusega määrata. Piisava kindluse saavutamiseks peab käitaja näitama, et:
 - a) esitatud andmetes ei esine vastuolusid;
 - b) andmete kogumine on toimunud kooskõlas kehtivate teadusstandarditega; ja
 - c) käitiste asjaomased registrid on täielikud ja järjepidevad.
4. Tõendajale tagatakse juurdepääs kõikidele tõendamise objektiga seotud tegevuskohtadele ja andmetele.
5. Tõendaja võtab arvesse, kas käitis on registreeritud ühenduse keskkonnajuhimis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS).

Metoodika**Strateegiline analüüs**

6. Tõendamise aluseks on igasuguse käitises tehtava tegevuse strateegiline analüüs. See eeldab, et tõendajal on ülevaade kõikidest tegevusaladest ja nende olulisusest heitkoguste seisukohast.

Protsessi analüüs

7. Esitatud teabe tõendamine toimub võimaluse korral käitise tegevuskohas. Tõendaja teeb esitatud andmete usaldusväärsuse kindlakstegemiseks pistelisi kontrollid.

Riskianalüüs

8. Tõendaja hindab kõiki käitise heitkoguste allikaid, et teha kindlaks iga käitise ►C3 koguheidet ◀ mõjutavat allikat käsitlevate andmete usaldusväärsus.

▼B

9. Analüüsi alusel määratleb tõendaja selgelt suurema eksimise ohuga allikad ja muud järelevalve- ja aruandlusmenetluse aspektid, mis võivad tõenäoliselt üldiste heitkoguste määramisega seotud vigade tekkimisele kaasa aidata. See hõlmab eelkõige ►C3 heitekoefitsientide ◀ valikut ja eri allikatest pärinevate heitkoguste taseme määramiseks vajalikke arvutusi. Erilist tähelepanu pööratakse suure eksimise ohuga allikatele ja järelevalvemenetluse eespool nimetatud aspektidele.
10. Tõendaja võtab arvesse kõiki tõhusaid riskide ohjamise meetodeid, mida käitaja ebakindluse vähendamiseks kasutab.

A r u a n d m i n e

11. Tõendaja koostab valideerimisprotsessi aruande, milles märgitakse, kas artikli 14 lõikele 3 vastav aruanne on rahuldav. Kõnealuses aruandes täpsustatakse kõik tehtava töö seisukohast olulised küsimused. Kui tõendaja arvates ei ole ►C3 koguheitte ◀ hulk esitatud märkimisväärselt ebatäpselt, võib koostada deklaratsiooni, et artikli 14 lõikele 3 vastav aruanne on rahuldav.

Tõendaja pädevusele esitatavad miinimumnõuded

12. Tõendaja on käitajast sõltumatu, täidab oma ülesandeid usaldusväärselt, objektiivselt ja professionaalselt ning tunneb:
- a) käesoleva direktiivi sätteid, samuti asjaomaseid standardeid ja suuniseid, mille komisjon on artikli 14 lõike 1 kohaselt vastu võtnud;
 - b) tõendatavate tegevusaladega seotud õigusnorme; ja
 - c) käitise heitkoguste kõikide allikatega, eelkõige andmete kogumise, mõõtmise, arutamise ja esitamisega seotud teabe kujunemist.

▼M2**B OSA – Lennutegevustest tulenevate heitkoguste tõendamine**

13. Lisas sätestatud üldpõhimõtteid ja metoodikat kohaldatakse I lisas nimetatud lennutegevuste alla kuuluvate lendude heitkoguste aruannete tõendamisel.

Sel eesmärgil:

- a) käsitatakse lõikes 3 tehtud viidet käitajale viitena õhusõiduki käitajale ning nimetatud lõike punktis c tehtud viidet käitisele käsitatakse viitena õhusõidukile, mida kasutatakse aruandega hõlmatud lennutegevuste sooritamiseks;
- b) käsitatakse lõikes 5 tehtud viidet käitisele viitena õhusõiduki käitajale;
- c) käsitatakse lõikes 6 tehtud viidet käitises teostatud tegevuste viitena aruandega hõlmatud lennutegevustele, mille teostab õhusõiduki käitaja;
- d) käsitatakse lõikes 7 tehtud viidet käitise tegevuskohale viitena tegevuskohale, mida õhusõiduki käitaja kasutab aruandega hõlmatud lennutegevuste sooritamiseks;
- e) käsitatakse lõigetes 8 ja 9 tehtud viiteid käitise heitkoguste allikale viidetena õhusõidukitele, mille eest vastutab õhusõiduki käitaja, ning
- f) käsitatakse lõigetes 10 ja 12 tehtud viiteid käitajale viidetena õhusõiduki käitajale.

▼ M2**Lennutegevusest tulenevate heitkoguste aruande tõendamise lisasätted**

14. Tõendaja teeb eelkõige kindlaks, et:

- a) kõik lennud, mis kuuluvad I lisas nimetatud lennutegevuste alla, on arvesse võetud. Selle ülesande täitmisel on tõendajale abiks lennuplaani andmed ja muud õhusõiduki käitaja liiklemist käsitlevad andmed, sealhulgas kõnealuse käitaja poolt nõutud Eurocontrol'i andmed;
- b) valitseb üldine järjepidevus kütuse kogukulu andmete ja lennutegevust sooritavale õhusõidukile ostetud või muul viisil hangitud kütuse andmete vahel.

Artiklite 3e ja 3f kohaldamiseks esitatud tonnkilomeetrite andmete tõendamise lisasätted

15. Käesolevas lisas sätestatud üldpõhimõtteid ja artikli 14 lõike 3 kohaste heitkoguste aruannete tõendamise meetodikat kohaldatakse vajaduse korral ka vastavalt tonnkilomeetrite andmete tõendamisel.
16. Tõendaja teeb eelkõige kindlaks, et käitaja artikli 3e lõike 1 ja artikli 3f lõike 2 kohaselt esitatavas taotluses on arvesse võetud ainult selliseid lende, mis on tegelikult toimunud ja kuuluvad I lisas nimetatud lennutegevuste alla ning mille eest vastutab õhusõiduki käitaja. Selle ülesande täitmisel on tõendajale abiks õhusõiduki käitaja liiklemist käsitlevad andmed, sealhulgas kõnealuse käitaja poolt nõutud Eurocontrol'i andmed. Lisaks teeb tõendaja kindlaks, et õhusõiduki käitaja esitatud nimikoormus vastab kõnealuse käitaja nimikoormuste registrile, mida ta peab ohutuse eesmärgil.

▼ M15**C OSA****III lisas osutatud tegevusalale vastavate heitkoguste tõendamine****Üldpõhimõtted**

1. III lisas osutatud tegevusele vastavad heitkogused tuleb tõendada.
2. Tõendamisel võetakse arvesse artikli 14 lõikele 3 vastavat aruannet ja eelneva aasta seireandmeid. Käsitletakse seiresüsteemide usaldusväärsust, usutavust ja täpsust ning heitkogustega seotud esitatud andmeid ja teavet, eelkõige:
 - a) tarbimisse lubatud kütuseid ja nendega seotud arvutusi;
 - b) heitekoefitsientide valikut ja kasutamist;
 - c) arvutusi, mille tulemusel määratakse kindlaks üldine heitkogus.
3. Teatatud heitkoguseid võib tõendada üksnes juhul, kui usaldusväärsed ja usutavad andmed võimaldavad heitkoguseid piisava kindlusega kindlaks määrata. Piisava kindluse saavutamiseks peab reguleeritud üksus näitama, et:

▼ **M15**

- a) esitatud andmetes ei esine vastuolusid;
 - b) andmete kogumine on toimunud kooskõlas kehtivate teadusstandarditega ning
 - c) reguleeritud üksuse asjaomased registrid on täielikud ja järjepidevad.
4. Tõendajale tagatakse juurdepääs kõikidele tõendamise objektiga seotud tegevuskohtadele ja andmetele.
 5. Tõendaja võtab arvesse, kas reguleeritud üksus on registreeritud ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS).

Metoodika

Strateegiline analüüs

6. Tõendamine põhineb kõigi reguleeritud üksuse poolt tarbimisse lubatud kütuste koguste strateegilisel analüüsil. Selleks peab tõendajal olema ülevaade kõigist tegevustest, mille kaudu reguleeritud üksus kütuseid tarbimisse lubab, ja nende olulisusest heitkoguste seisukohast.

Protsessi analüüs

7. Esitatud andmete ja teabe tõendamine toimub asjakohasel juhul reguleeritud üksuse tegevuskohas. Tõendaja teeb esitatud andmete ja teabe usaldusväärsuse kindlakstegemiseks pistelisi kontrolle.

Riskianalüüs

8. Tõendaja hindab kõiki reguleeritud üksuse poolt kütusete tarbimisse lubamiseks kasutatavaid viise, et hinnata reguleeritud üksuse üldist heitkogust käsitlevate andmete usaldusväärsust.
9. Selle analüüsi alusel nimetab tõendaja selgelt võimalikud suurema vearis- kiga elemendid ning muud seire- ja aruandluskorra aspektid, mis võivad tõenäoliselt üldise heitkoguse kindlaksmääramisega seotud vigade tekkimisele kaasa aidata. See hõlmab eelkõige eri allikatest pärinevate heitkoguste taseme kindlaksmääramiseks vajalikke arvutusi. Erilist tähelepanu pööratakse suure vearikiga elementidele ja seirekorra eespool nimetatud aspektidele.
10. Tõendaja võtab arvesse kõiki tõhusaid riskikontrollimeetodeid, mida reguleeritud üksus ebakindluse vähendamiseks kasutab.

Aruanne

11. Tõendaja koostab tõendamisprotsessi aruande, milles märgitakse, kas artikli 14 lõikele 3 vastav aruanne on rahuldav. Kõnealuses aruandes esitatakse kõik tehtud töö seisukohast olulised küsimused. Kui tõendaja arvates ei ole koguheidet oluliselt väärkajastatud, võib esitada deklaratsiooni, et artikli 14 lõikele 3 vastav aruanne on rahuldav.

▼ M15

Töendaja pädevusele esitatavad miinimumnõuded

12. Töendaja on reguleeritud üksusest sõltumatu, täidab oma ülesandeid usaldusväärselt, objektiivselt ja professionaalselt ning tunneb:
 - a) käesoleva direktiivi sätteid, samuti asjaomaseid standardeid ja suuniseid, mille komisjon on artikli 14 lõike 1 kohaselt vastu võtnud;
 - b) töendatavate tegevusaladega seotud õigus- ja haldusnorme ning
 - c) reguleeritud üksuse poolt kütuste tarbimisse lubamiseks kasutatavate viisidega, eelkõige andmete kogumise, mõõtmise, arvutamise ja esitamisega seotud teabe saamist.